

Sheherazade

1001 Stories

for Adult Learning

SVENSKA

Redaktörer:

*Guy Tilkin och Michèle Paulus, Landcommanderij Alden Biesen, Bilzen, Belgium
Jennifer Land, Meath Partnership, Kells, County Meath, Ireland*

Sheherazade

1001 Stories
for Adult Learning

SVENSKA

ISBN 9789081794114
Legal deposit: DI/2013/8926/1

Published by: Lies Kerkhofs, Landcommanderij Alden Biesen, Kasteelstraat 6, B-3740 Bilzen

Project Number: 2011-4676-518365-LLP-1-2011-1-BE-GRUNDTVIG-GMP

Design & production: COMMIX Graphic Solutions – www.commix.be

Translations of this manual in Bulgarian, Dutch, French, German, Norwegian, Spanish and Swedish are available on the Sheherazade website: www.sheherazade.eu

Disclaimer: This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the Sheherazade consortium, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information therein.

Sheherazade

1001 Stories
for Adult Learning

Redaktörer:

Guy Tilkin och Michèle Paulus,
Landcommanderij Alden Biesen, Bilzen, Belgium
Jennifer Land,
Meath Partnership, Kells, County Meath, Ireland

Medförfattare:

Tilman Fromelt, Brunnenpassage, Wien, Österrike
Dorinda Dekeyser och Els Borghys, CVO Leuven-Landen, Leuven, Belgien
Eliza Stefanova, Sofia University St. Kl. Ohridski, Sofia, Bulgarien
Stefanie Talley och Cecile Stola, Elan Interculturel, Paris, Frankrike
Heidi Dahlsveen och Hilde Madsø Jacobsen, Oslo och Akershus University College, Oslo, Norge
Ida Junker och Tomas Carlsson, Fabula Storytelling, Stockholm, Sverige
Patsy Lang och Iwan Kushka, Superact CIC, Bristol, England

Projekt koordinatör

Innehåll

Förord	7
Projektet Sheherazade: Inledning om muntligt berättande	8

Kapitel 1: **Nuläge och behovsanalys** **11**

Nuläget för muntligt berättande i lärarutbildning och kursplaner	12
Forskning om berättandets metodologi	13
<i>Teorier om vuxnas lärande</i>	13
<i>Muntligt berättande i lärande</i>	14
Berättande som pedagogiskt redskap:	
Ett metodologiskt tillvägagångssätt	16
<i>Förberedelsefas och uppvärmning</i>	17
<i>Praktiska aktiviteter</i>	18
<i>Workshop</i>	19
<i>Framförande</i>	20

Kapitel 2: **Storytelling och kompetensutveckling** **21**

Inledning	22
Vad är kompetens?	22
Kompetensinriktad utbildning och lärande	22
Kompetens för integration och språkträning	23
Slutsats	25

Kapitel 3: Riktlinjer och strategier för lärande

27

Inledning	28
Praktiska övningar	29
Förberedelsefas och uppvärmningsövningar	29
Praktiska aktiviteter	32
Workshop	38
Framförande	45
Bra exempel på workshops i berättande för lärare	46
Berättartips	50
Vad är en berättelse?	50
Hur väljer man berättelse?	50
Råd till den som vill berätta	51
Var hittar man berättelser?	53
Hur kan man minnas berättelser?	53
Vilka är berättarens verktyg?	53

Kapitel 4: Goda praktiska exempel

55

Stödja integrering	58
Zeit.Geschichten – Österrike	58
En lärande gemenskap – Belgien	61
Presentera sig själv som expert i en berättelse – Bulgarien	62
Samla historier – Frankrike	64
Vägar i staden – Tyskland	66
Det internationella projektet – Irland	69
ARTikulera – Norge	72
Modermålets dag i Stovner – Norge	74
Den förlorade sonen – Spanien	76
Berätta för framtiden – Sverige	78
Migranter korsar gränsen – Nederländerna	80
Openstorytellers – Storbritannien	83
Stödja språkinlärning	85
Sorgedockor – Belgien	85
Berättande i en språkkurs – Belgien	87

Låt oss leva tillsammans – Bulgarien	90
Konstnärers integrering – Finland	92
Livet i en vagn – Irland	94
Det syns i dina ögon att du förstått! – Sverige	96

Kapitel 5: Pilotprojekten

99

Berättande för ett tidigt skede av språkinlärning – Österrike	100
Hemma med Sheherazade – Belgien	102
Fiskhandlaren och hans kärlek till Soetkin – Belgien	104
En berättelse med lyckligt slut – Bulgarien	107
Sheherazade Workshop, 1001 berättelser för vuxenutbildning – Frankrike	109
Färdigheter för livet genom berättelser – Irland	111
Personliga berättelser för integrering – Norge	113
Det syns i deras ögon – Sverige	115
Muntligt berättande med flyktingar – Storbritannien	117
Referenser och källor	119
Bilaga 1: Intervjuer med berättare	121

Pictures:

Mats Rhenman (SE)

Benjamin A. Ward (NO)

H. Timmerman (BE)

Förord

"Efter näring, skydd och socialt sammanhang, är berättelser det vi behöver mest här i världen" (Philip Pullman)

Denna manual är ett av resultaten från Sheherazade, ett Grundtvig multilateralt projekt som skapar medvetenhet om berättandets möjlighet som ett verktyg i utbildning. I en del av projektet har vi utvecklat metoder och material för att använda berättelser och berättande inom vuxenutbildning och i vuxenlärande.

Genom att använda berättelser och muntligt berättande, får man ett kraftfullt verktyg i lärprocessen. När man använder subjektivt innehåll genom bildskapande berättande, förstärks kvaliteten på hur detta innehåll tas emot. Berättelser och berättande är ett instrument för deltagare och elever i vuxenutbildning och folkbildning. När de utför sitt berättande stärks kreativitet, och språkkunskaper, samt sociala, emotionella och konstnärliga färdigheter.

Fördelarna med de erfarenheter och metoder som projektet samlat och utvecklat är särskilt användbara för vuxenstuderande med låg utbildning, invandrare och andra missgynnade personer. Språkutbildning är ett annat område som gynnas av berättarmetoden. För att nå dessa grupper vänder sig materialet som Sheherazade producerat, särskilt till lärarstudenter, vuxenutbildare och folkbildare, socialarbetare och tränare/handledare.

En annan målgrupp är muntliga berättare. Projektet vill uppmärksamma berättarna på möjligheten att använda sina kunskaper inom utbildningsvärlden. Manualen erbjuder idéer och material som kan hjälpa vuxenutbildare och lärarutbildare att införliva muntligt berättande i sitt dagliga arbete.

Kapitel ett och två ger en förståelse för hur fördelaktigt det kan vara att använda berättande i vuxenutbildningssammanhang. Där visas också ett metodologiskt tillvägagångssätt i ljuset av kompetensutveckling. Kapitel tre fokuserar på pedagogiska riktlinjer och erbjuder en uppsättning praktiska övningar samt tips som direkt kan användas i lärande miljöer.

Kapitel fyra presenterar ett antal goda exempel från Europa som visar värdet av berättelser och berättande i varierande iscensättningar för vuxnas lärande. Sheherazades nio partner har alla genomfört piloter, för att utforska och experimentera med berättandet, i situationer inom vuxenutbildning. En detaljerad rapport om dessa kan läsas i kapitel fem. Piloterna ger ytterligare idéer om hur berättandet kan användas i lärandet.

Manualen ska inte läsas som en roman från pärm till pärm. Den är mer att se som en uppslagsbok som kan användas med utgångspunkt från de behov som läsaren har.

Projektets webbsida www.sheherazade.eu erbjuder ytterligare material, t.ex. för de som utbildar handledare, samt hur Sheherazade kan användas i internationella Grundtvigprojekt.

Vi hoppas att du finner nöje i att läsa och använda denna manual, samt att Sheherazade kommer att bidra till att införa muntligt berättande i lärarutbildning och vuxenlärande.

På uppdrag av Sheherazade partnerskapet

Guy Tilkin, Project Co-ordinator
Head European Department
Landcommanderij Alden Biesen

Lies Kerkhofs
Director
Landcommanderij Alden Biesen

Projekt koordinators

Projektet sheherazade: inledning och introduktion om muntligt berättande

Projektets namn kommer från en välkänd sagosamling "Tusen och en natt". Ramberättelsen är historien om den persiske kungen som blev bedragen av sin första hustru. Han fylldes av hat mot alla kvinnor, så han tog sig en ny oskuld varje natt som sedan avrättades i soluppgången. När detta pågått ett tag kunde storvisiren, som hade uppdraget att skaffa fram en ny fru till varje gång, inte längre finna några oskulder till kungen. Till slut måste visirens egen dotter Sheherazade offra sitt liv. När hon gick till kammaren på bröllopsnatten följde hennes lillasyster med, systemen bad Sheherazade om en sista berättelse innan hon skulle gå till sängs och kungen gav sitt tillstånd. När den spännande och vackra sagan inte var slut i gryningen, ville kungen höra mer. Sheherazade fortsatte att berätta sina historier i ytterligare tusen nätter. Kungen förälskade sig i den unga kvinnan och vekkade i sitt hat. Genom sitt berättande hade hon förutom sitt eget, räddat många liv och förändrat den autoritära strukturen i sitt samhälle.

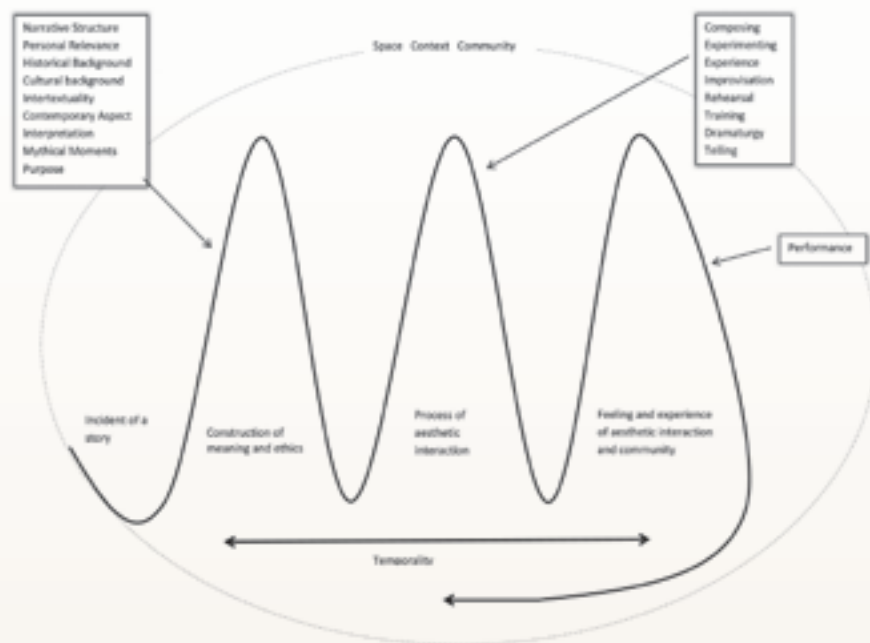
Detta är Sheherazade. Enligt Abdessalam el Hakouni, professor i litteratur, vid Universitetet of Mohamed V i Rabat är "Tusen och en natt" med Sheherazades historier, en parabel om kraften i muntligt berättande:

"Sagens moral är att man inte ska låtas sig förvandlas till en ond tyrann. Man ska använda fantasi, lugn, kärlek istället för hat och hopp istället för förtvivlan. Om Sheherazade kunde rädda sin hals i tusen och en natt, var det tillräckligt för att kungen skulle glömma sitt hat och sin vrede. Men nyckeln var inte ett psykologiskt vapen. Sheherazade hade ingenting utom sina berättelser och förmågan att berätta dem väl. Låxan är, att om du vill överleva, se till att du har en god historia att berätta."

Vi har genomfört projektet med en stark övertygelse om att berättande och lyssnande kan göra skillnad. Vi har sett att muntligt berättande och lyssnade mellan människor fungerar. Vi hoppas att du kommer att uppleva detsamma.

En definition av storytelling

Storytelling eller muntligt berättande uppstår inte ur ett vacuum. För att visa detta vill vi föreslå en modell för "berättandets principer" gjord av den norska berättaren Heidi Dahlsveen.

I det grafiska diagrammet ovan visas att berättarprocessen börjar med "berättelsens plötsliga infall" ("incident of a story"). Momentet när berättaren får sin första presentation av berättelsen kan ske genom muntlig eller skriftlig kommunikation ("incident av muntligt berättande" eller "incidenten av en skriven text"). Berättelser kan också erhållas genom upplevelser (upplevelse incidenter), eller genom fantiserad handling. En del berättare använder "spontan händelse" och improviserar sin historia på plats.

I vilket fall får berättaren en historia. Det finns en samling faktorer som påverkar detta. Innan historien kan berättas, måste den ordnas i narrativa sekvenser. Valet av vilken historia som berättas

1 Hamilton, R. *The Last Storytellers: Tales from the Heart of Morocco*. London: I.B.Tauris. 2011.

tas är individuellt och baseras på den personliga betydelse som berättaren ger en enskild berättelse. Berättarens livserfarenheter och kulturella bakgrund, publiken och själva berättelsen är också viktiga faktorer att ta hänsyn till.

”Intertextualitet” refererar till hur en specifik berättelse kopplas till andra historier. Det kan finnas flera versioner av samma berättelse i olika kulturer. Vilken sorts historia som än berättas, folksagor, myter etc., så måste det finnas en länk till ett moment av samtid som gör berättelsen relevant för publiken. Det finns också särskilda uppfattningar som härrör från historiska mytologiska berättelser, och som man ännu idag refererar till. Idén om ”Oidiuskomplexet” är ett sådant exempel.

En historias förankring i samtiden uppnås delvis genom den tolkning berättaren intuitivt gör medan historien berättas. Motivet och målet med att berätta en särskild historia påverkar också hur den tolkas och levereras. Vi hävdar med kraft att muntligt berättande är både en kreativ och föreställande, framförd konstform, inte en enkel recitation eller uppläsning av en skriven text. Det är i högsta grad en interaktiv aktivitet, som kan särskiljas från andra typer av kulturella och sociala aktiviteter. Detta illustreras i det grafiska diagrammet i fasen ”Aesthetic interaction” (estetisk växelverkan). Genom att berätta en historia, återvänder vi till den första fasen ”incident of a story”, (berättelsens plötsliga infall). En gång berättad, kommer historien att erbjuda sig själv till att berättas igen och den startar en kreativ process för kommande berättelser.

Olika typer av muntliga berättelser

Muntliga berättare använder flera olika typer av berättelser. En vanlig typ är de ”traditionella”, vilka kan vara av följande genrer: myter, legender, fabler, sagor, sägner både äldre och moderna (s.k. ”urban legends”), berättelser från andra kulturer m.fl. De flesta anser att dessa berättelser är fiction, medan några menar att det kan finnas en tro, ibland kulturell, på somliga av dem. Traditionella berättelser kan ibland beröra publiken djupt, på samma sätt som musik kan göra.

En annan typ av berättelser är de personliga berättelserna, ibland kallade livsberättelser. Dessa personliga berättelser finns i varje människa och är erfarenheter från det egna livet. Det kan också vara berättelser som delas av familjen, grannarna eller samhället. Dessa berättelser kan vara helt anekdotiska eller självbiografiska, eller som de traditionella, uppdiktade. Det är värt att tänka på att personliga berättelser inte behöver vara sanna. När man berättar en sann historia kan denna bli en starkt renande upplevelse.

Det är viktigt att den som berättar känner sig bekväm när denne berättar en personlig historia.

Det finns en mer vågad typ av berättande som kopplas till ett improviserat muntligt narrativ, eller enklare uttryckt, berättelsen som skapas under framträdandet, här och nu och på plats. Dessa improviserade historier kan baseras på traditionella, diktade eller absurda berättelser. Detta sätt att berätta kan ofta visa något djupt och meningsfullt hos berättaren, publiken och/eller arrangemanget vid berättartillfället.

Vad är traditionellt berättande?

Även om Sheherazade tar in många olika typer av berättelser i projektet, så är vi inriktade på hur dessa berättelser används i en traditionell muntlig berättarprocess. När vi talar om traditionellt berättande så betyder det inte nödvändigtvis att alla berättelserna är traditionella, bara att framförandet är traditionellt.

Kursplanen i ”berättarkurserna” på Högskolan Oslo och Akershus, Fakulteten för teknik, konst och design, beskriver traditionellt berättande på följande sätt:

”Traditionellt muntligt berättande är en konst och en form av kommunikation som skapar inre bilder i lyssnarens fantasi, snarare än att det visar eller dramatiserar synliga bilder. Traditionellt muntligt berättande uppstår som en öppen och direkt tvåvägskommunikation mellan berättaren och publiken (lyssnaren), och erbjuder interaktion mellan de närvarande.”

Definitionen som utgår från en särskild tradition, kanske utesluter ett antal sätt och tekniker för traditionellt berättande. Men definitionen tydliggör något viktigt med detta berättande, dess förmåga att skapa inre bilder. Denna framhäver lyssnarens aktiva roll i en berättarföreställning.

I boken ”The world of storytelling” av Anne Pellowski, beskrivs traditionellt berättande på följande sätt:

”... är den helhet i situationen när muntligt berättande i vers eller prosa, framförs eller leds av en person inför en levande publik, vare sig berättelsen framförs i tal, reciteras, är inlärt muntligt, från tryckt eller skriven text, eller från inspelningsapparater. Ett syfte måste vara underhållning och nöje. Det måste också finnas åtminstone ett litet inslag av spontanitet i framförandet.”²

2 Pellowski, A. *The World of Storytelling*. Hw Wilson Company, 1990.

Den här definitionen är kanske för bred, den kan lätt anpassas till monologer, en lärare som undervisar i klassrummet etc. Den utesluter också att berättarna kan uppträda i grupp. Ändå säger dessa två beskrivningar något viktigt om traditionellt berättande: Fokus sätts på "inre bilder", aktiviteten sker i ett "live-framträdande", (här och nu-sammanhang). Dramatiska "verktyg" tonas ner och det spontana och improviserade är viktiga delar i kommunikationen. Den sociala situationen, var aktiviteten händer, varför det berättas, berättarförmågan och publikens sammansättning, är alla viktiga delar för att förstå traditionellt berättande. Religionshistoriken Brita Pollan trycker särskilt på den sociala kontexten i sin bok "Samiske beretninger" (Sami stories):

*"Muntliga berättelser kräver – liksom all kommunikation – att de som är mottagare behöver de nödvändiga associationerna. Bra skildrade historier hushåller med det som är nödvändigt för berättelsen, genom att utarbета spännande motiv som alla vill höra om och om igen."*³

I en berättande situation, förutsätts att det finns ett gemensamt språk som fungerar mellan berättaren och lyssnarna. Något som karaktäriserar en framgångsrik historia, är att berättaren behåller lyssnarens intresse och uppmärksamhet. Språket är både verbalt och ickeverbalt. Där finns ord, rytm, pauser, gester, ljud och "situationsmedvetenhet". Hela berättaruttrycket ska förstås som en helhet.

Under berättarprocessen samverkar lyssnaren med berättaren. Publiken är aktiv på en jämbördig nivå med berättaren. Det är av vikt att det finns en bra kemi redan innan berättaren startar sitt framträdande. Berättaren är ansvarig för att skapa denna goda kemi. Det första antagandet är att berättaren känner sin publik. Berättaren ska också förbereda rummet, hur ser det ut? Hur känns det? Hur ska det möbleras? Det är viktigt att fundera över hur/var publiken ska sitta. Det är berättaren som formar sammanhanget som behövs för att berättandet ska ta plats på ett bra sätt. Förankrad i detta genomtänkta sammanhang, innehåller berättelsen mer än vad man kan tro. Till slut behövs en allmän förståelse för att sociala sammanhang är viktiga för berättandets process.

Kortfattat kan vi säga att traditionellt muntligt berättande måste innehålla följande delar: En berättelse (som i sin tur har sina komponenter), en berättare och en lyssnare. Dessa delar är samtidigt närvarande, de skapas och påverkas av den sociala kontexten. En viktig komponent för situationen är också spontanitet.

Dagens traditionella muntliga berättande kan mycket generellt delas in i följande kategorier:

- Traditionellt berättande som uppträdande, eller framförd konst. Berättarkonceptet är riktat mot "scenframträdande". Berättaren arbetar medvetet med detta framträdande som inte ska blandas ihop med något "teatraliskt". Berättarens fokus är att använda scenutrymmet, dramaturgin, kroppen och språket etc. Målet är att ge publiken/lyssnarna en bra estetisk, reflekterande och underhållande upplevelse. Det är få berättare som enbart arbetar med scenframträdande.
- Corporate storytelling, ofta kallat näringslivsberättande: Berättande som används i många typer av organisationer, institutioner och företag. Berättandet kan användas för att stärka företag, vässa ett budskap, kommunicera ett varumärke, skapa samhörighet för en grupp etc.
- Helande och terapeutiskt berättande är en populär och växande kategori av berättande i Europa. Huvudfokus ligger på att använda sagor och mytiska arketyper för att stötta olika sorters helande och/eller terapeutiska processer.
- Traditionellt berättande som ett redskap i utbildning. Berättandet används både i formell och icke formell utbildning samt i folkbildningen. Det används både för barn, ungdomar och vuxna. Sheherazadeprojektet rymmer under denna kategori och härnäst kommer vi i huvudsak att koncentrera oss på denna inriktning.

Vi vill dock understryka att kategorierna inte är entydiga, de kan ibland gå i varandra. Professionella berättare arbetar ofta i flera eller i alla fyra kategorierna.

KAPITEL 1

Nuläge och behovsanalys

Nuläge för muntligt berättande i lärarutbildning och kursplaner

Även om berättande inte så sällan förekommer på grundskole- och gymnasienivå, är användandet som pedagogiskt redskap ovanligt i vuxenutbildningen. De få gånger som muntligt berättande finns med i vuxenutbildningens kursplaner används det för en mängd olika syften. Från workshops för terapeuter inom hälsa, till professionell träning av språklärare och socialarbetare.

Vår analys av nuläget för berättandet inom institutioner och organisationer i vuxenutbildningen, ger en inblick i hur man ser på berättandet. Det visar också på de olika sätt som berättande kan användas i vuxenutbildning. Vårt viktigaste mål med undersökningen, var att bättre förstå hur berättandet beskrivs i kursplaner och i mål för utbildningarna, inom de åtta partnernas länder som ingår i projektet. Vi utforskade också hur det muntliga berättandet används i utbildningsaktiviteter på ett mer generellt sätt. Varje lands individuella resultat publiceras på webbsidan (www.sheherazade.eu), resultatet utger sig inte på något sätt för att ge en komplett bild av situationen, men ger ändå inblick i ländernas nuvarande situation. Nedan visas en tabell med några jämförelser och utvärderingar.

Bortsett från utbildning i berättande som en konstart, är berättande som ett pedagogiskt redskap, sällan inkluderat i formaliserade kursplaner. Men när det finns med, fungerar det mycket bra och är lätt att anpassa. De exempel som våra partner hittade, innehåller utbildning av kursledare/handledare för vuxna, som t.ex. professionella psykologer och lärare i främmande språk. När berättandet uppträder i mer allmänna kursplaner, tenderar det att bli en mer informell metodologisk del som sällan beskrivs i detalj. De kursplaner vi har studerat innehåller sällan detaljer om specifika övningar, eller hur berättarteknik har anpassats till utbildningen. När detta sker är det ofta tillfälligt eller i korta beskrivningar. De mer utformade och långsiktiga kurserna i muntligt berättande finns i institutioner för vuxenutbildning, universitet eller på särskilda berättarcentra.

“I den muntliga traditionen innefattas både berättaren och publiken. Berättaren skapar en upplevelse där lyssnaren gör egna inre bilder utifrån de ord och gester som berättaren säger och gör. Publiken blir medskapare.” (AskDefine.com)

Våra efterforskningar visar ett stort behov av en mer sammanhållen skriven handbok, för muntligt berättande som ett pedagogiskt verktyg i vuxenutbildning. Ett sådant dokument skulle kunna hjälpa utbildare på följande sätt:

Typ av organisation där muntligt berättande finns med i kursplaner/ utbildning.	Målgrupper	Hur berättandet visar sig i kursplaner för lärare och handledare inom vuxenutbildning.
- Ideella organisationer - Teatergrupper - Enskilda berättare (ej institutioner, men är en viktig källa för kurser i muntligt berättande) - Festivaler och engångs evenemang - Institutioner och organisationer inom vuxenutbildning och folkbildning. Skolor och universitet (ofta på institutioner för drama) - Psykologi, hälsohem och kurser kopplade till center för välbefinnande och/ eller helande	- Vuxna - Professionella berättare - Lärare och vuxenutbildare - Skådespelare - Tränare/kursledare m.fl. - Skolor - Kulturorganisationer - Bibliotek - Socialarbetare m.fl. - Hälsa, psykologi, konsulter och professionella inom välbefinnande/hälsoskolor - Turistsektorn inkl. museer - Språklärare	- Kurser på temat “berättarkonsten” - Berättande som en del i rådgivning - Berättande som en del i en språkkurs - Workshops i berättande för turistguider - Muntligt berättande i litteraturkurser (symboltydning, teman etc.) - Berättande i kurser om kommunikation och tal inför publik

- Visa hur berättandet kan användas i vuxenutbildning.
- Beskriva fördelarna med att använda berättande i sammanhang där vuxna utbildas.
- Ge tips om hur man kan använda berättande med olika målgrupper.
- Inviga handledare i de tekniska sidorna av berättande.
- Beskriva praktiska övningar och sätt som direkt kan användas i kurser.
- Tillhandahålla en teoretisk bakgrund för användandet av berättande i vuxenutbildning,

I manualens följande avsnitt beskriver vi närmare hur innehållet i dessa punkter kan användas.

Forskning om berättandets metodologi

“Vår art tänker i metaforer och lär sig genom berättelser.”
(Mary Catherine Bateson, Antropolog)⁴

Berättande, särskilt det muntliga, är en del av den mänskliga erfarenheten. Det ger oss möjlighet att förstå världen, kommunicera med andra och uttrycka oss själva. Värdet av berättande och berättelser har länge varit en uppskattad del i utbildningen av barn och ungdomar. Men när det gäller vuxna saknas en formaliserad metodologi och strukturerade kursplaner.

I våra ansträngningar att fylla detta tomrum, har Sheherazade-gruppen gjort en kartläggning för att se hur muntligt berättande används i vuxenutbildning. Det har visat sig att vuxenpedagoger är intresserade av att lära sig mer om hur de skulle kunna använda berättande i sin undervisning. Många berättare är i sin tur intresserade av möjligheterna med tillämpat berättande som ett redskap i utbildning. En kommande utmaning är att förena dessa grupper.

För att kunna bidra till diskussionen om muntligt berättande i vuxnas lärande, gjorde vi följande:

1. Först undersökte vi den vetenskapliga litteraturen inom teoriområdet för vuxnas lärande, med särskilt fokus på de behov som vuxna kan ha i sitt lärande.

2. Sedan tittade vi på de metoder som strukturerar processerna för det muntliga berättandet, samt på de olika grenar som finns inom området.
3. Till slut utvärderade vi det som utmärker berättandet och satte det i relation till de behov, som beskrivs som viktiga för lärprocessen. Genom intervjuer med fler än tjugo berättare från hela Europa har vi ett material som presenteras i detta kapitel som ett metodologiskt ramverk för hur muntligt berättande kan användas i vuxenutbildning.

Teorier om vuxnas lärande

Sedan publiceringen av Malcolm Knowles bok "The adult learner: A Neglected Species"⁵, 1973, har teorier om vuxenlärande bidragit till en växande debatt om vad som är bäst när man arbetar med vuxna. Boken innehåller fyra antaganden. För det första vill den vuxne själv kunna styra över sitt lärande. Malcolm menar också att experimenterande är mer effektivt än passivt lyssnande. För det tredje har den vuxne särskilda behov och mål som uppstår ur dennes livssituation, t.ex. nytt arbete, äktenskap etc. Slutligen är den vuxne mer kompetensinriktad när denne ska utbilda sig vidare. Den vuxne vill snabbt kunna använda sina nyförvärvade kunskaper och färdigheter.

I texten "Adult Learning: What Do We Know for Sure?" av Ron och Susan Zemke⁶ undersöks också de vuxnas behov. Deras forskning baseras på en genomsökning av forskningen inom området sedan 1970-talet. De argumenterar att vuxenlärandet bör vara problembaserat, så att deltagarna bättre kan handskas med svåra problem och förändringar i livet. När man vill skapa en god atmosfär och förutsättning för vuxnas lärande trycker de på att en säker, behaglig och respektfull omgivning, som stärker deltagarnas självkänsla är viktig. Forskarna fortsätter med hur viktigt det är att en god kursledare "förstår att vuxna faktiskt riskerar att förlora något i klassrummet. Deras självkänsla kan rubbas när ska lära sig något nytt inför sina kurskamrater" (ibid).

⁴ Bateson, M. C. *Peripheral Visions: Learning Along the Way*. New York: Harper Collins Publishers, Inc., 1994.

⁵ Knowles, M. S. *The adult learner: A neglected species*. Houston: Gulf Publishing Company, 1973. Revised Edition, 1990.

⁶ Zemke, R. & Zemke, S. *Adult Learning: What Do We Know For Sure?* Training. 32, 6, 31–40, 1995.

Muntligt berättande i lärande

Vi har undersökt behov som vuxna har för sin läroprocess, och sett att det är viktigt med interaktion, integritet och problem-baserat lärande. Tillit är också nödvändigt för en bra process. Vi har också tittat närmare på hur berättarförloppet kan formas.

Hur ska muntligt berättande och vuxenlärande kopplas samman? Vi anser att berättandet svarar mot de behov som vuxna har i läroprocesser. Det stöder ett flexibelt och kreativt förlopp som kan fungera bra i klassrummet. Vi håller med Marsha Rossiter⁷ som menar att muntligt berättande är bra för både innehåll och metod. När det fungerar som bäst kan berättandet erbjuda flera olika vägar för att nå kursens mål. Genom litteratur och praktisk kunskap kan vi sammanfatta, att muntligt berättande, när det används som ett pedagogiskt verktyg:

- a) hjälper deltagarna att beskriva och förstå läroprocessen
- b) stärker deltagaren
- c) stödjer kommunikation
- d) inspirerar personlig utveckling
- e) engagerar deltagaren

En närmare titt på dessa teman kan fördjupa varför berättandet är ett bra verktyg i kurser inom vuxenlärandet.

a) Hjälpa deltagare att beskriva och förstå läroprocessen

M. Carolyn Clarc och Marsha Rossiter (ibid) som förespråkar "narrative learning theory", menar att berättelser är bra för att förstå en läroprocess som helhet. Samtidigt föreslår Peg C. Neuhauser⁸ att berättelser kan vara effektiva undervisningsredskap därför att de är trovärdiga, minnesvärda och underhållande. Via berättelser kan idéer och abstrakta koncept göras begripliga på ett mer vardagligt sätt genom allmängiltiga mänskliga erfarenheter.

Nanci M. Burk⁹, har i sitt arbete med studenter som på olika sätt befinner sig en "riskzon" sett att det muntliga delandet, har hjälpt dem med att utifrån se på sina livsupplevelser. För många var berättandet ett sätt att få insikt och djupare förståelse för världen. Ett sätt att söka mening och reflektion.

b) Stärka deltagaren

En annan fördel med det muntliga berättandet som pedagogiskt verktyg, är den förtroendefulla miljön, hjälper deltagare att lita på sitt eget värde, sina erfarenheter och kunskaper. Burk förklarar att "genom delandet av berättelser, tillåts studenterna att inse betydelsen, giltigheten och inverkan som deras kulturella arv har som möjlighet för lärande. Detta oberoende av kulturella olikheter". Eftersom de är aktiva deltagare i berättarprocessen, har deltagarna en "röst" i läroprocessen och kan vara mer proaktiva aktörer (ibid). Eftersom deras erfarenheter och unika färdigheter är något som räknas, kommer de att känna att deras bidrag under kursen är respekterade på ett jämbördigt sätt.

c) Stärka kommunikation

En viktig sak med muntligt berättande är att det strävar efter interaktivitet. När deltagarna berättar en historia stärks den personliga nivån och förmågan att kommunicera i en grupp. Interaktionen bidrar till att skapa ett sammanhang av tillit. Det stimulerar också ett kulturellt utbyte. Burk påpekar att berättandet ger både lärare och deltagare möjligheten till en läro-miljö som stimulerar multikulturell dialog.

Från en mer pedagogisk utgångspunkt kan det utbyte som sker i berättandet vara ett bra verktyg. Språkträning är ett bra exempel som Cooper och Stewart¹⁰ argumenterar för, ett sätt där läraren utför "modelling". Det är en process där läraren demonstrerar för studenten vad denne behöver göra (t.ex. säger ett ord för att visa på rätt uttal). Cooper och Stuart menar att utan interaktion mellan lärare och elev fungerar "modelling" dåligt. Muntligt berättandet skulle kunna vara en kreativ modell för denna process.

7 Rossiter, M. *Narrative and stories in adult teaching and learning*. ERIC Clearinghouse on Adult Career and Vocational Education, Columbus, OH, 2002. (Eric Reproduction Document No. ED 473147).

8 Neuhauser, P C. *Corporate Legends and Lore: The Power of Storytelling as Management Tool*. New York: McGraw-Hill, 1993.

9 Burk, N. M. *Empowering at-risk students: Storytelling as a pedagogical tool*. Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association, Seattle, WA., 2000.

10 Cooper, P. & Stewart, L. *Language skills in the classroom: What research says to the teacher*. Washington, DC: National Education Association, 1982.

d) Inspirera till personlig utveckling

Eftersom muntligt berättande är en interaktiv process kan det stödja tillväxt och utveckling på en personlig nivå. Susan E. Butcher menar att berättelser stärker tänkande "utanför de invanda ramarna". Detta kan få deltagarna att fundera över sådant de aldrig tänkt på tidigare. Alterio¹¹ anser att "Berättande är ett mycket bra redskap för lärande eftersom det på allvar tar hänsyn till deltagarnas behov och använder deras kulturella bakgrund för att skapa mening."

Vikten av "reflekterande dialog" är ett annat återkommande tema i teoridiskussionen. William Isaacs, författaren till "Dialogue and the Art of Thinking Together"¹², anser att reflekterande dialog är en process "där en person börjar fundera över de underliggande strukturer och orsaker som styr det som denne tänker och gör, och börjar se mer kritiskt på sådant som tagits för givet." Berättandet kan stärka och tydliggöra denna process. McDury och Alterio¹³ säger "vår förmåga att uttrycka oss i berättande former låter oss inte bara återskapa, omvärdera och förändra händelser, det ger oss också möjlighet att lära oss mer genom att diskutera upplevelsen med andra som kan ge en alternativ bild av historien."

e) Engagera deltagarna

Eftersom muntligt berättande är en aktiv process, minskar passiviteten hos deltagaren. Frances Miley¹⁴ beskriver utifrån sin erfarenhet som lärare, berättandets möjligheter att skapa mer entusiastiska och ansvarstagande deltagare av "oengagerade studenter". Det är möjligt tack vare att det muntliga berättandet stimulerar en bekant referenspunkt som kan vara utgångspunkten för lärandet samt skapar förtroende bland deltagarna. Enkelt uttryckt, "intresserade studenter är engagerade studenter" (ibid).

Efter att i årtal ha undervisat i bokföreläsning hade Gary L. Kreps svårt att hålla intresset uppe bland studenterna. Han införde berättande, och insåg att detta inte bara tjänade som ett verktyg för läroprocessen, det gav honom också tillfälle att komma närmare studenterna.

"Berättelserna gjorde mina lektioner mer personliga. De skapade en kamratlig stämning och tydliggjorde viktiga kursdelar och teorier, samt ökade klassens delaktighet. Berättelserna utvecklade mer personliga relationer som gick bortom klassrummet. Vi blev alla delar i en gemensam "berättargrupp". Vi blev vänner och förtrogna, likväl som uppskattade klasskamrater. Jag rekommenderar verkligen andra lärare att utveckla sätt för att använda berättelser som gör klassen mer berikad, personlig och vänskaplig".¹⁵

Muntligt berättande tillåter vuxna deltagare att relatera till sin lärare och varandra som människor, inte bara i den typiska lärare-elev relationen. En annan fördel är att berättandet för in mänskliga element i själva läroprocessen. Det visar att lärande inte bara är ett memorerande av fakta. Lärandet kan också innehålla känslor. Maxine Alterino menar att berättande stärker studenternas möjlighet att integrera både känslor och tankar, både ett subjektivt och ett objektivet sätt att möta världen." ¹⁶

Enligt Alterio kan det muntliga berättandet, "när det används genomtänkt, reflekterande och formaliserat, stärka samarbete och stimulera studenternas kritiska tänkande. Det kan också fånga situationens komplexitet, blottlägga multipla perspektiv, skapa upplevelse, förstärka eftertänksamhet samt skapa ny kunskap" (ibid). Alterio avslutar:

"Att utbilda genom berättande är att på allvar ta hänsyn till människors behov och att skapa mening genom upplevelser. Det är också att kommunicera detta till andra, samt att lära oss mer om oss själva och världen. Muntligt berättande skapar utrymme för reflekterande dialog, stimulerar samarbete samt efterfrågar och bidrar med ny kunskap" (ibid).

11 Alterio, M. G. *Using Storytelling to Enhance Student Learning*. Higher Education Academy, 2002.

12 Isaacs, W. *Dialogue and the art of thinking together*. New York: Doubleday, 1999.

13 McDury, J and Alterio, M. G. *Learning through Storytelling: using reflection and experience in higher education contexts*. Palmerston North: Dunmore Press, 2002.

14 Miley, F. *The storytelling project: innovating to engage students in their learning*. Higher Education Research and Development, 28, No 4, August 2009, 357-369.

15 Kreps, G. L. The power of story to personalize, enrich, and humanize communication education: My own story about having fun spinning tales, and illustrating key points in the classroom. Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association, New York, NY., 1998.

16 Alterio, M. G. *Using Storytelling to Enhance Student Learning*. Higher Education Academy, 2002.

Som vi har sett finns det en stark teoretisk grund som stöder användandet av muntligt berättande som pedagogiskt verktyg. Men för att det verkligen ska införas som redskap, behövs ett konkret metodologiskt tillvägagångssätt som kan användas i praktiken. Under intervjuerna med berättarna har vi mött några trender som särskilt visar på integrationen mellan lärande och berättande.

“För att utöva effektiv kommunikation, stärka människor och få dem att minnas fakta, eller för att bryta ner barriärer mellan grupper, är muntligt berättande oundgängligt”
(www.timsheppard.co.uk/story/)

Berättandet som pedagogiskt redskap: Ett metodologiskt tillvägagångssätt

När vi diskuterade med berättare för att se hur de använder storytelling i ett pedagogiskt sammanhang, fanns det vissa aspekter som utmärkte sig avseende användningen av muntligt berättande i vuxenutbildning. Nedanstående tabell är en översikt av dessa aspekter. Man måste inte se det som ett strikt förslag att följa när man genomför en kurs. Det är snarare en översikt över olika förhållningsätt som de tillfrågade berättarna ansåg vara viktiga. Dessa insikter innehåller både generella tillvägagångssätt och praktiska övningar som kan användas i arbetet med muntligt berättande.

Förberedelse & uppvärmning	Praktiska aktiviteter	Workshop Att tala/berätta	Framträdande (valbart)
Etablera kursens mål	Aktiviteter med fysiska övningar/ gester/ andning etc.	Aktiviteter/övningar som utforskar särskilda teman som relaterar till berättande och till kursens mål Deltagarna berättar och lyssnar på sina egna/kamraternas historier	Deltagarna intar scenen för att berätta sina historier inför publik.
Skapa kursens atmosfär	Ordövningar och arbete med att tala.		Framställningen gynnar både berättandet och resultatet av läroprocessen
Etablera förtroende mellan deltagarna	Övningar för att berätta och minnas en berättelse.		
Förbered deltagarna att tänka kreativt. (ofta genom att starta kursen med en berättelse).	Mycket viktigt med praktiska aktiviteter/övningar.		

Förberedelsefas och uppvärmning

Många av berättarna vi talade med var överens om att en förberedelsefas är avgörande för en framgångsrik användning av muntligt berättande i klassrummet. Det är mycket viktigt att ge deltagarna en chans "att värma upp" innan du arbetar med berättelser, särskilt om deltagarna är oerfarna i att som vuxna berätta och lyssna till berättelser. Uppvärmningsövningar kommer inte bara att förbereda dem för det arbete som följer, det ökar också deras självförtroende och minskar den spänning och nervositet som de kan ha. Chlup och Collins konstaterar att "uppvärmningsövningar" är ovanliga i vuxenutbildningen, de betonar hur viktigt det är att en grupp blir uppvärmd.

"Övningar som bryter isen, stärker hela gruppens deltagande. Det skapar en känsla av tillhörighet och fokus på utveckling. Övningar som skapar energi kan användas för "mental omställning" och för att rensa hjärnan. Detta stärker vitalitet och entusiasm för fortsättningen. Dessa aktiviteter innebär också fritt utbyte av information samt ökad kommunikation mellan deltagarna. Vi har sett att enkla namnövningar, förutom att lära sig namnen på deltagarna, också ger gruppen glädje. Övningarna etablerar empati och skapar den trygga miljö som är viktig för lärande."¹⁷

Uppvärmningen får inte bara lämnas åt kurs- eller terminsstarten. Uppvärmningsövningar behövs varje kurstillfälle eller kursdag. "Energiinjektioner" kan användas när energin i gruppen går ner, eller gruppmoraleen vacklar och någon ställer sig bredvid, eller efter en längre paus för att återställa fokus (ibid.).

Fyra tydliga "uppvärmningsnivåer" nämndes i våra intervjuer:

- a) Att sätta upp mål för utbildningen
- b) att skapa rätt atmosfär för utbildning (utformningen av rummet, etc.)
- c) skapa tillit och förtroende mellan deltagarna
- d) förbereda deltagarna att arbeta kreativt (ofta genom att börja med en berättelse)

a) Sätta upp mål

De berättare som intervjuades på Irland menade att innan muntligt berättande kan användas i klassrummet, måste lärarna känna sig bekanta med att berätta historier och tycka om det. Det är

också viktigt att de känner till något om deltagarnas bakgrund, och att de kan hitta berättelser som passar eleverna. Caroline Sire, en fransk berättare, startar varje kurs med frågan om vad deltagarna förväntar sig av utbildningen och vad de skulle vilja för att känna sig nöjda. Baserat på svaren kan hon lättare planera kursen. Den bulgariska berättaren Leah Davcheva har en lösare struktur, hon låter aktiviteterna påverkas av hur kursen och deltagarna utvecklas. Hon är också uppmärksam på hur deltagarnas berättelser blir och på hur de berättar dem. När det behövs, diskuterar hon med deltagarna i förväg, för att höra deras tankar om innehållet i utbildningen.

b) Skapa stämning

Davcheva anser att skapandet av god stämning är avgörande för om kursen ska bli bra, inte minst i vuxenutbildning. Hon argumenterar för vikten av att utbildaren känner till i vilket sammanhang kursen ingår, deltagarnas bakgrund och målen för kurs/deltagare. Man måste också ha överblick över vilka berättelser som ska väljas eller om andra berättare ska bjudas in. Att våga utsätta sig för gruppen, våga vara sårbar, är också mycket viktigt anser Davcheva. Att vara ärlig och att ens beteende och historier på något sätt hör ihop, är viktigt för trovärdigheten, trovärdighet är i sin tur avgörande för att skapa tillit i gruppen. Utbildarna måste komma ihåg att de ska framkalla fler historier bland deltagarna än de själva berättar. Öppenhet, respekt och rättvisa är också viktigt. Slutligen tillägger Davcheva, att när utbildaren planerar kursen måste denne vara säker på att det avsätts tillräckligt med tid för deltagarna att få dela berättelser

¹⁷ Chlup, D., & Collins, T. *Breaking the ice: Using ice-breakers and re energizers with adult learners*. Adult Learning, 21(3/4), 34-39, 2010.

c) Bygga förtroende

För att muntligt berättande ska fungera i vuxenlärande, måste deltagarna känna sig bekväma med att dela sina berättelser med andra. Den franske berättaren Jacques Combes rekommenderar att läraren ska lugna deltagarna med att deras egna livshistorier har ett stort värde. Han ska också se till att de används i kursen. Om deltagare t.ex. har svåra flyktingupplevelser blir en bra gruppdynamik mycket viktig. I sin nuvarande kurs med nyanlända invandrare, fokuserar han på att skapa en trygg och hemtrevlig miljö för studenterna, så de kan lita på varandra och bli mer öppna. Detta gör han med kroppsövningar, fantasi, tal, osv. Han använder också gemensamma måltider, där deltagarna tar med sig traditionella maträtter från sina respektive kulturer.

Liksom Combes fokuserar den engelske berättaren David Hearthfield på att skapa tillit och trygghet i gruppen. Det han börjar med är att förvissa sig om att deltagarna har godtagit målen som utbildningen har. Han försöker göra kursens mål, uppläggning och innehåll tydligt, och att det stämmer med det som deltagarna har uppfattat när de när de anmälde sig till utbildningen. Innan och i början av kursen lyssnar han också av deltagarnas förväntningar och önskningar. Detta följs upp med gruppens regelbundna reflexioner under kurstiden. För att skapa en trygg atmosfär sätter Hearthfield klara regler, så att deltagarna kan vara lekfulla, experimentella samt utsätta sig för "osäkerheter" där han och kamraterna kan stötta den som vågar berätta sina historier. Efter kursens slut är han tillgänglig för att samtala om deltagarnas erfarenheter och frågor.

Combes och Hearthfield är inte de enda berättare som betonar hur viktigt det är att etablera förtroende och trygghet när de använder berättande i vuxenutbildning. Eirwen Malin, berättare från England, anser det nödvändigt att snabbt etablera kontakt mellan kursledare och deltagare.

Malin försöker skapa en stillsam och bekväm omgivning med en ganska liten grupp studenter om det är möjligt. På ett liknande sätt menar Suse Weisse att avslappning är viktigt för att skapa gruppkänsla. Hon rekommenderar att kursen startar med en längre berättelse, där deltagarna får börja med att lyssna i lugn och ro. Johan Einar Bjerkem, tysk berättare, börjar med en berättelse, så deltagarna får en bild av vad kursen kommer att erbjuda.

d) Förbereda deltagarnas kreativitet

Förberedelseövningar kan innehålla fysiska moment, t.ex. lekar som stimulerar tillit och kreativitet, namnlekar samt röst- och koncentrationsövningar. Att starta kurstillfällena med en berättelse är ett bra sätt för att ge deltagarna tillfälle att träna lyssnandet samtidigt som de får njuta av en god historia. Efteråt kan de samtala om vad de tyckte om i berättelsen.

Fysiska övningar kan t.ex. innebära att gruppen går runt i lokalen och låta kroppen leda sig (näsan, höften, hakan etc.). Sedan kan kursledaren uppmana dem att utbyta enkla meningar, som t.ex. "Vad gör du här?". De ska öva att säga samma mening på olika sätt. De kan t.ex. väsa genom tänderna eller tala med vidöppen mun, och ge orden olika innebörd.

Slutligen är det viktigt att själva lokalen förbereds för lärandet innan kursen startar. Den typiska klassrums- eller konferenssittningen med bord och stolar i rader är direkt olämplig för en kurs med muntligt berättande. Borden skapar hinder på flera sätt, både mentalt och rent fysiskt. Bättre är då att sitta på stolar i ring. Man kan också förstärka rummet med t.ex. tända ljus eller annat som skapar trevnad och förväntan.

Praktiska aktiviteter

Praktiska aktiviteter är A och O i utvecklingen av arbetet med det muntliga berättandet. Dessa aktiviteter tillåter deltagarna att förbättra sin berättarförmåga samtidigt som de arbetar med färdigheter relaterade till målen för kursen. Exempel, övningar där berättelsen framförs inför andra för att förbättra den, stärker också språkfärdigheten. Våra berättare anser att följande typer av aktiviteter är viktiga:

- Arbeta med fysisk rörelse/gester, andning, ljud etc.
- Ordlekar/arbete med verbal kommunikation.
- Tekniker för att minnas en historia och förmedla den.
- Betoning av praktiska övningar.
- Betydelsen av dialog.

En av utmaningarna i det muntliga berättandet är processen att gå från den skrivna texten till att förmedla något muntligt. Carolin Sire betonar vikten av att lyssna på orden inte bara för deras betydelse, utan också på hur de låter (rytm, ordval etc.)

Berättaren Fred Versonnen anser att det är viktigt att deltagarna förutom tekniska och kommunikativa färdigheter bekantar sig med idén om "naturligt berättande". Kursledaren ska visa "porten" som leder deltagarna in på berättandets väg. Han bör öppna den på glänt så att de själva kan gå vidare och utforska stigen. Suse Weisse betonar att det också finns känslomässiga nivåer som självförtroende och öppenhet som kan utvecklas genom berättarkurser.

Diane Sophie Geerts anser att en workshop alltid bör vara en subtil blandning av teoretiska delar och praktiska tillämpningar. I en workshop behöver varje individ integreras. Varje deltagares kapacitet ska uppskattas så att han eller hon kan använda de föreslagna verktygen utan rädsla. Hon tror också att målen för workshopen tydligt ska förklaras i förväg. Workshopen bör innehålla ett avsnitt där berättelser och deras rikedom utforskas, samt en mer praktisk del av det muntliga berättandet.

Vikten av dialog betonas av många berättare. Ett grundtema i vuxenutbildning och folkbildning är att stöd och utveckling sker genom samarbete och dialog. Berättaren Margaret Wenzel understryker att varje deltagare tar med sig sin egen erfarenhet och kunskaper in i kursen. Hon säger till deltagarna, "Jag är berättare och du är guide, låt oss mötas i mitten." Deltagarna upplever sig uppskattade för det de redan kan. De får en möjlighet att reflektera över sitt arbete. Detta samverkande perspektiv gav resultat för Wenzel och hennes studenter. "De använder teorier som är ett resultat av vårt gemensamma arbete, deras profession och erfarenhet", förklarar Wenzel.

Ett antal berättarövningar fokuserar på att utveckla praktiska färdigheter. En viktig förmåga att, är hur man minns berättelser. Ett sätt är att lära berättelsens "skelett", den handling och intrig som är kärnan i berättelsen (beskrivning av förutsättningarna, konflikten upplösningen, etc.) För att utveckla mer genomgripande kunskaper, kan läraren göra en "guidad tur" med deltagarna.

Aktiviteten går ut på att, efter att ha lyssnat på berättelsen, arbetar deltagarna två och två, de vandrar runt i rummet. Den ena partnern fungerar som guide och ger en detaljerad beskrivning av vad denne ser i rummet och målar upp detaljer från berättelsen (slottet med sina glänsande torn, den mörka skogen, eremitens håla etc.) Den som blir guidad ställer frågor, och vill hela tiden veta mer.

Andra aktiviteter fokuserar på dialogen. Lekar som "skvaller", "avbrytaren", eller "lyckligtvis/olyckligtvis" har alla detta syfte.

Skvaller t.ex. är en rolig övning där man arbetar i par och utvecklar berättelsen man lyssnat till. Man fyller på med skvaller som t.ex. "Har du hört vad Snövit gjorde härom kvällen. Bor med sju konstiga män, det verkar som de är inblandade i diamanthan-del..."

I övningen "avbrytaren" är en deltagare huvudberättare som improviserar en berättelse. De andra avbryter med att säga ett ord som inte relaterar till historien, men måste användas i berättelsen, ordet skapar ofta en ny riktning.

På ett liknande sätt fungerar "lyckligtvis/olyckligtvis". Det är en gruppövning. En person börjar improvisera en berättelse i ca en minut. Berättelsen lämnas över till nästa person med antingen ett "lyckligtvis" eller ett "olyckligtvis", övertagaren fortsätter på samma sätt från den punkten.

Workshop

Fred Versonnen argumenterar för att storytelling är en grundläggande del i vuxnas läroprocess. Han kopplar det som är utmärkande för en bra muntlig berättare, med det som är karaktäristiskt för en bra utbildare: känn din publik, var intresserad etc. Han förklarar: "När jag utbildar lärare, frågar jag alltid "vilka lärare minns du från din skoltid?" Då beskriver de två sorters lärare, den ena kategorin var mycket dåliga och den andra mycket bra. Vi talar inte vidare om de dåliga, men väl om de bra. När jag frågar om varför dessa var så bra, utkristalliseras två skäl. Det första, att de var mänskliga, den andra att de kunde lära ut på ett passionerat och berättande sätt.

Liksom Versonnen, tycker vi att berättande skulle kunna vara en del av nästan alla ämnen och läroplaner. Vuxenutbildning som innehåller muntligt berättande, och som fokuserar på ett uppsatt mål, samt hur berättandet kan användas för att uppnå målet, blir framgångsrik. Exempel på ämnen och kurser som skulle vara idealiska, är sådana som innehåller språkträning, och kurser som riktar till s.k. riskgrupper. Möjligheten att införliva berättandet i vuxenutbildning är obegränsat.

Berättaren Aideen McBride är övertygad om att muntligt berättande är en väg för personer med svaga läs- och skrivkunskaper att lära sig ett nytt språk. De kan utveckla ordförråd och känna sig bekväma med språket innan de öppnat en enda bok. Muntligt berättande är ett öppet och informellt sätt av lärande, eleven kan förmedla innehåll utan att känna sig dum. Om deltagarna

är nervösa eller rädda för formellt lärande, kan sådana känslor lämnas utanför när historien berättas. Erwen Malin pekar på att utforskandet av likheter och skillnader mellan berättelser från olika kulturer, erbjuder en utgångspunkt för diskussion som kan stärka integrering och interkulturell dialog.

Att använda berättande kan inspirera aktiviteter inom lärande. Rien Van Meensel föreslår att muntligt berättande kan användas i en språkutvecklande kontext. "Om du använder berättande i en språkkurs, kan du använda uttrycksfulla meningar som t.ex. 'hon är vacker som en...' Eleverna kan återberätta historien med en annan infallsvinkel. Läraren kan skapa en situation där eleven blir intresserad av berättelsen, och därigenom öka sitt ordförråd i det aktuella språket."

Berättandet

När en kurs innehåller muntligt berättande är framförandet en viktig del. Deltagarna får möjligheten att berätta sina egna historier och lyssna på kamraternas berättelser. Att lärarna väljer "rätt" historier är viktigt. Verssonen lär kursledarna tre olika saker när de ska lära sig använda berättandet. Att berätta historien i bilder, dela sin egen passion och skapa dramatik och spänning. När storytellern Nick Bilbrough, liksom många andra berättare, håller kurser får kursdeltagare berätta och uppträda med berättelser som de bearbetat under kursen, det är ofta en uppskattad avslutningsföreläsning.

Framträdande - Det muntliga framförandet av berättelsen

Att berätta en historia inför åhörare kan verka skrämmande för en del. För att motverka detta är det bra att öva i små grupper om tre. Varje grupp får en egen berättelse. De berättar den för varandra i gruppen, berättelsen delas upp i början, mitt och slut. Sedan blandar läraren grupperna så att varje grupp har tre olika berättelser. Varje person berättar för de två andra deltagarna i trion. I slutet har alla i gruppen berättat en hel historia för en publik och lärt sig tre nya.

Doris Reininger föreslår att förberedande aktiviteter som att arbeta i par med dialogövningar och berättelser, bygger upp självförtroendet innan det är dags för det egna framförandet. Hon trycker på hur viktigt det är att ge varje deltagare tid för själva berättandet. Även om historien ännu inte är språkligt perfekt, inspirerar det kamraterna att själva berätta.

Caroline Sire använder framförandefasen till att öka självreflexionen hos deltagarna. De får arbeta med självbiografiskt material, s.k. "livsberättelser". Man återberättar olika minnen som kamraterna delat med sig av. Då kan deltagarna ta ett steg tillbaka från sin egen upplevelse och se på minnena från flera håll.

När vi tittar i litteraturen på de behov som vuxenstuderande har, och samtidigt ser på det muntliga berättandets grunder, har vi eftersträvat en metodologisk hållning för användandet av berättandet som pedagogiskt verktyg. Lärdomarna från användandet av muntligt berättande, har tydliggjort berättandets styrka, särskilt för lärande och gränsöverskridande kommunikation.

“Berättande är interaktivt, omedelbart och personligt, en överenskommelse mellan denna berättare och denna publik, vid detta tillfälle och på denna plats, och just detta kan aldrig upprepas.”
(R.C. Roney, 1996)

KAPITEL 2

Storytelling och kompetensutveckling

Inledning

I det här kapitlet presenterar vi kort olika kompetenser kopplade till språkinläring och social sammanhållning, samt krav för kompetensinriktat lärande. Vi argumenterar för att utbildning och lärande behöver metoder som innefattar muntligt berättande, inte bara för språkkompetens utan också för kompetensutveckling i stort.

Vad är kompetens?¹⁸

Kompetens är förmågan att tillämpa en kombination av kunskaper, färdigheter och attityder i en viss situation med en viss kvalitet. Kompetens består alltså av tre sammanhängande ingredienser:

- 1) en kunskapskomponent (den del som handlar om förståelse)
- 2) en värderingskomponent (inklusive värderingar, övertygelser och attityder)
- 3) En beteendemässig komponent.

Kompetens definieras som en holistisk syntes av dessa komponenter. Detta innebär att det viktiga är inte bara vad vi vet om saker, ännu viktigare är vad vi kan göra med denna kunskap, hur vi känner och om vi har möjlighet att fortsätta att utveckla våra förmågor.

Eftersom projektet Sheherazade ägnar mest uppmärksamhet åt minskat utanförskap och inläring av främmande språk tar vi en närmare titt på dessa kvaliteter såsom de definieras i den europeiska referensramen för nyckelkompetenser¹⁹:

Kommunikation på främmande språk "... bygger på förmågan att förstå, uttrycka och tolka begrepp, tankar, känslor, fakta och åsikter i både muntlig och skriftlig form (lyssna, tala, läsa och skriva) i en rad olika samhälleliga och kulturella sammanhang (utbildning, arbete, hem, fritid). Det kräver också kompetens i fråga om t.ex. förhandlingsteknik och interkulturell förståelse."

¹⁸ Van Lakerveld, J. & Gussen, I. e.a. *AQUEDUCT, Acquiring Key Competences through Heritage Education*, Alden Biesen, 2011.

¹⁹ The Key Competences for Lifelong Learning, http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/lil-learning/keycomp_en.pdf

Social kompetens "... omfattar personlig, interpersonell och interkulturell kompetens. Den inbegriper alla former av beteende som hjälper individen att delta på ett effektivt och konstruktivt sätt i samhälls- och arbetslivet, i synnerhet i allt mer heterogena samhällen, och när det är nödvändigt att lösa konflikter."

Interkulturell kompetens (Europarådets definition)²⁰ möjliggör för en person att:

- förstå och respektera människor som uppfattas ha annorlunda kulturella tillhörigheter jämfört med en själv
- reagera adekvat, effektivt och respektfullt när man interagerar och kommunicerar med dem
- etablera positiva och konstruktiva relationer med dem
- förstå sig själv och sin egna mångfaldiga kulturella tillhörighet genom möten med kulturella "skillnader".

Så genom att kombinera sociala och interkulturella kompetenser och språkutbildning, täcker Sheherazade kärnkompetenserna för integration och social sammanhållning.

Kompetensinriktad utbildning och lärande

Kompetensbaserat lärande och utbildning består inte av traditionella undervisningssituationer. Tanken är att eleverna måste delta aktivt i lärandet. De lär sig bäst i meningsfulla sammanhang, i samspel med andra och med omgivningen. De mest utmärkande drag i denna strategi kan sammanfattas som följer:

- Meningsfulla sammanhang – eleverna upplever relevansen och betydelsen av de kompetenser som skall förvärfvas som naturliga.
- Ämnesöverskridande - integrerande och helhetsskapande.
- Konstruktivt lärande - en process för att konstruera sin egen kunskap i samspel med omgivningen, snarare än att absorbera den kunskap andra försöker överföra.
- Samarbetsinriktat, interaktivt lärande - med kamrater, coacher etc.
- Utforskande lärande - inte en process för att ta emot information, utan en metod för eget upptäckande.
- Reflekterande lärande - en process där man "lär sig att lära".
- Personligt lärande - eleven måste kunna identifiera sig med

²⁰ Barrett, M. e.a. *Developing Intercultural competences through education*, Council of Europe DG 2, 2013.

de sammanhang, de människor, situationer och intressen som ingår i de berörda områdena. (Från "Aqueduct"²¹)

Alla exempel och pilotprojekt som läggs fram av Sheherazade visar att lärsituationer med storytelling är mycket väl lämpade för ett kompetens-orienterat synsätt. Berättelser är inte bara bärare av kulturella och historiska kunskaper och värderingar, utan leder också direkt till praktiska övningar.

- Berättarlektionerna är alltid interaktiva, och deltagarna agerar som aktiv publik eller som medberättare.
- Sessioner med livsberättande är uppenbart personligen meningsfullt för berättaren liksom för lyssnarna, men även sessioner med traditionella berättelser erbjuder värden som är relevanta för personlig utveckling.
- Berättandet är vanligtvis en introduktion till och ger impulser till ytterligare konstruktiv och ämnesöverskridande verksamhet: att berätta i kamratgrupper, skapa nya berättelser, kreativa övningar etc.
- Eleverna kan i mindre grupper diskutera betydelsen av berättelsens olika element.

Kompetens för integration och språkutbildning

Ett stort antal kompetenser kan utvecklas genom storytelling. De är relaterade till oracy (muntlig kompetens), literacy (läs- och skrivkunighet) och kommunikation, men också kulturell medvetenhet, identitetsskapande och social kompetens. Forskning har gjorts på betydelsen av berättande i kompetensutveckling, men praktiskt taget allt hänvisar till barn och ungdomar. Exempel på rapporter från sådan forskning, av Will Coleman²² eller Robin Mello²³, och kan hittas på nätet. Sheherazade fokuserar på vuxna. Varje partner, studerar vad som händer i pilotprojektet för att få ett bättre resultat. Det ger en överblick av effekterna och fördelarna med att använda storytelling inom vuxenutbildning.

“Lärare låter ofta deltagarna skriva ner en berättelse och kallar det “storytelling” Det är bättre att göra det på ett annat sätt: Först skissar man berättelsen, med enkla teckningar, sedan berättar man historien muntligt, först därefter skriver man ner den.” (Ida Junker, 2013)

Oracy och literacy, den verbala förmågan

Språket är grunden för vår kultur. Det är viktigt att vi ger vuxna och mindre gynnade grupper rika upplevelser av ord, ljud, intonation, rytm och meningsbyggnad genom att de får använda språket. Förmågan att tala väl är nödvändig för att kunna delta i samhället. Vuxna bör uppmuntras att öva denna färdighet. Att dela berättelser kan stärka vuxnas förmåga att tala, lyssna, läsa och skriva.

Många lärare och forskare hävdar att storytelling bidrar till muntlig utveckling och till läs- och skrivkunskaper. Enligt Lucy Parker Watkins²⁴ inkluderar dessa färdigheter minnesträning, observationsförmåga, utveckling av ordförrådet, förmåga att skapa sekvenser, problemlösning, engagemang i det språkliga samspelet och förmågan att göra förutsägelser.

Att lyssna till berättelser är en social upplevelse som utvecklar den muntliga förmågan och förmågan att själv berätta. Traditionella berättelser brukar erbjuda ett mer omfattande ordförråd och en mer komplex grammatik än vanliga samtal. NCTE²⁵ säger, i Position Statement från deras Committee on Storytelling: “Lyssnarna möter både kända och nya språkliga mönster i berättelsen. De lär sig nya ord eller nya kontexter för redan bekanta ord”.

Ruth Kirkpatrick²⁶, i “Stories Always” (2012), hävdar att storytelling ökar förmågan att lyssna. “Lyssnarna är motiverade, för de vill höra vad som kommer att hända härnäst ... Uppmärksamhet uppnås av blandningen av berättandet, av kommunikationen mellan berättare och lyssnare, och av själva berättelsen.” Storytelling uppmuntrar också talet. “Detta beror delvis på att berättaren och lyssnaren redan inrättat en ‘konversation’ medan historien berättas, fast det på ytan kan tyckas vara en envägs-kommunikation.” (ibid.).

21 *AQUEDUCT, Acquiring Key Competences through Heritage Education*, Alden Biesen, 2011.

22 Coleman, W. *Literacy through storytelling*, Cornwall Learning Forum, 2001.

23 Mello, R. *The Power of Storytelling*, 2001.

24 Parker Watkins, L. *The Educational Benefits of the Art of Storytelling*, 2010.

25 National Council of Teachers of English on: <http://www.ncte.org/positions/statements/teachingstorytelling>

26 Kirkpatrick, R. *Stories Always*, 2012.

NCTE hävdar också: "Elever som söker detaljer om en händelse de berättar muntligt, kommer senare att hitta detaljerna lättare när de ska fånga samma händelse i skrift. Teoretiker inom skrivinläring värdesätter repetitionen, och skissandet, när en episod komponeras. De som regelbundet får höra berättelser förvärv undermedvetet en förtrogenhet med berättandets mönster och börjar förutsäga kommande händelser. Både nybörjare och erfarna läsare måste använda sin förståelse av mönster när de tar sig an okända texter. Sedan kan de återskapa dessa mönster i både muntliga och skriftliga kompositioner. Elever som regelbundet berättar historier blir medvetna om hur en publik påverkas av berättelser, och de bär med sig den medvetenheten in i sitt skrivande."

Förmågan att kommunicera

Sean Buvala²⁷ kallar på sin webbsida, storytelling för all kommunikations "moder". Varje konstform bygger på berättelser för att förmedla mening. Han presenterar tre grundläggande skäl till att berättande hjälper till att förbättra presentationsteknik:

Storytelling lär dig att tänka stående, framför publiken. När du blivit en god berättare har du måst lära dig att justera din energi och ditt tempo, för att matcha publikens reaktioner.

Storytelling lär dig att vara spontan. Som berättare har du lärt dig att lita på din förmåga att "se" en historia när den händer.

Storytelling hjälper dig att tänka på de djupare betydelserna i det du vill säga. När du anpassar personliga och traditionella berät-

telser till dina presentationer, kommer du att tvingas tänka på djupare betydelser i det du kommuniserar.

Fantasi, kreativitet och att lära sig lära

Storytelling använder fantasi, språk och gester för att skapa scener i huvudet på lyssnaren. Både att berätta och att lyssna till en väl berättad historia uppmuntrar vuxna att använda sin fantas²⁸. Luke E. Yackley²⁹ (2007), säger: "När vi hör en berättelse, skapar hjärnan aktivt bilder och karaktärer och agerar ut dem på scenen i våra huvuden. Självklart konstruerar varje person en egen scen och karaktärerna ser olika ut, men vi skapar scener som blir meningsfulla och relevanta för var och en av oss på ett mycket personligt sätt." Att utveckla fantasin bidrar till självförtroende och personlig motivation. Det får vuxna att tänka ut nya och innovativa idéer. "Genom samverkan med en tänkt värld, utvecklar lyssnaren också viktiga färdigheter i problemlösning, överväger alternativ och konsekvenser"³⁰.

Kulturell medvetenhet och identitet

Begreppet identitet betecknar en persons känsla av vem han/hon är och de beskrivningar av jaget som en person tillskriver betydelse och värde. De flesta människor använder en rad olika identiteter för att beskriva sig själva, både personliga och sociala identiteter.(Martyn Barrett m.fl.) "Storytelling kan vara en intressant väg att upptäcka hur vi blev de människor vi är, liksom familjer och subkulturer inom det större samhället"³¹. Berättelser erbjuder ett fönster in i den kultur de kommer ifrån, liksom en spegel av mänskligheten. Storytelling ger vuxna en känsla av historia, en känsla av gemenskap, en känsla av generationer och en känsla av arv.

Storytelling är ett sätt att uttrycka individuell och kulturell identitet, bjuda in lyssnaren att identifiera sig med "den andra". Den som får berätta sin historia och blir lyssnad på får en känsla av att vara en del av gruppen. Att bli lyssnad till och att höra andra, skapar band av förståelse och respekt. "Både berättare och lyssnare finner en del av sig själva i berättelser. Genom symbolernas språk, kan barn och vuxna genom en berättelse agera ut de rädslor och konflikter som inte lika lätt uttrycks i vardagliga samtal. Berättel-

28 Forest, H. on www.storyarts.org

29 Yackley, L. E. *Storytelling, a Key to Adult Learning*, 2007.

30 Kirkpatrick, R. *Stories Always*, 2012.

31 Forest, H on www.storyarts.org

27 Buvala, S. on www.seantells.com

sens karaktärer representerar det bästa och sämsta hos människan. Genom att muntligt utforska berättelsens territorium, utforskar vi oss själva, oavsett om det sker genom gamla myter och folksagor, litterära noveller, moderna bilderböcker eller dikter.”³² Genom berättelser utvecklar vi också förståelse och tolerans för olikheter.

Social kompetens

Vi kan återigen citera Ruth Kirkpatrick(ibid.): “Att engagera oss i en berättelse hjälper oss utveckla empati och emotionell kompetens. ... genom att höra om någon annans svårigheter. I en berättelse, kan lyssnaren känna empati och se resultatet av huvudpersonens handlingar. Processen förbättrar självreflektion och personligt uttryck, förutom att ge potentiella förebilder och roll-modeller.”

”Berättande av traditionella folksagor är ett skonsamt sätt att vägleda unga människor mot konstruktiva personliga värderingar genom att presentera fantasifulla situationer där resultatet av både kloka och okloka handlingar och beslut kan ses. Att bli verbalt skicklig kan bidra till förmågan att lösa personliga konflikter utan våld. Förhandling, diskussion och finkänslighet är fredsskapande färdigheter.”³³

Slutsats

Storytelling är mycket lämpligt för att sänka tröskeln till utbildning och för att skapa innovativa och attraktiva vägar till förvärvet av nyckelkompetenser: läskunnighet, främmande språk, kulturell medvetenhet, social och medborgerlig kompetens. Introduktion av storytelling inom vuxenutbildning kommer dessutom öka intresset för och tillgången till vuxenutbildning, särskilt för lågutbildade vuxna, missgynnade personer och invandrare. Storytelling är ett kompletterande språk, annorlunda än det mer abstrakta språk som vanligtvis används i pedagogiska program, där många vuxna i våra målgrupper inte varit framgångsrika. Därför har storytelling en stor potential att locka och motivera de vuxna som hör till våra specifika målgrupper, att lära och att utbilda sig.

“Berättande är en grundläggande struktur för människan att skapa mening.” (J. Bruner, 1986)

³² National Council of Teachers of English on: <http://www.ncte.org/positions/statements/teachingstorytelling>

³³ Forest, H. on www.storyarts.org

KAPITEL 3

Riktlinjer och strategier för lärande

Inledning

Användningen av muntliga berättelser i undervisning är inget nytt. Många av oss har växt upp med en lärare som berättade ur Bröderna Grimm eller HC Andersen vid dagens slut, och inneslöt klassen i fantastiska världar av riddare, prinsessor och ondskefulla varelser. I takt med att barnen blir äldre brukar berättandet minska och i vuxenundervisning är en berättelse närmast enbart ett prosastycke för grammatikövningar.

I det här kapitlet listar vi en rad praktiska berättarövningar som vi prövat med vuxna deltagare i många olika lärandesituationer i våra pilotprojekt, som beskrivs i kapitel 5. Vi är övertygade om att muntligt berättande kan motivera till lärande och ökat engagemang för vuxnelever i läroprocesser.

Att introducera nya kreativa tekniker, som storytelling, i läroprocesser och kursplaner, kan verka svårt till att börja med. Men de övningar som beskrivs i detta kapitel kan enkelt integreras i lärsituationer, utan att läraren behöver vara professionell berättare. Berättelser kan vara ett intressant medel för att uppnå lärandemål om lärare och handledare hittar berättelser och berättartekniker som motsvarar deras krav. Om man väljer att arbeta med personliga eller med traditionella berättelser beror på vilka mål man har i undervisningen. Traditionella folksagor är till exempel mycket lämpliga för språkinläring, eftersom ord och fraser där upprepas ofta. Dessa repetitioner blir ett byggnadsverk som stödjer inläringen av ordsammanhang, språkliga strukturer och uttal. Det är inte bara ord och fraser som upprepas i en muntlig berättelse. Ljud och gester repeteras också och blir till stöd för språkinläringen.

Morgan och Rinvoluceri³⁴ ger intressanta exempel för lärare som arbetar med grammatik, angående användandet av tempuset perfekt, som återkommer i sagan om Guldlock. En speciell grammatisk struktur uppstår naturligt som en följd av den repetition, som är central för berättelsen. Att använda berättande i undervisningen kan påverka en del didaktiska förhållningssätt lärare kan vara vana vid i undervisningen, som till exempel att rätta fel. Som språklärare måste man besluta sig för om och när man ska korrigera misstag. Många lärare anser att det enda sättet att lära sig tala ett språk ordentligt, är att få sina misstag systematiskt korrigerade – men alla felaktigheter har inte samma betydelse. I berättarövningarna är

misstag som har med innehållet att göra viktigare än språkliga misstag.

I berättarövningarna är det viktigaste målet för eleverna att våga tala och bli förstådda även om deras språk fortfarande innehåller många fel. Att rätta fel bör därför bara göras när eleven förbereder sig för att berätta eller delta i en övning och då helst mellan fyra ögon.

“Storytelling ska förstås som ett muntligt live-framförande, vilket omedelbart engagerar lyssnarna till en medskapande upplevelse. Även om vi välkomnar ny teknik för kommunikation, så menar vi att förstahandsupplevelsen sker i realtid mellan människor, person till person.” (www.FEST-network.eu)

Korrigerande av felaktigheter kan göras implicit, till exempel genom att ofta upprepa en viss gest, för att visa på en viss språklig struktur eller att återupprepa en fras korrekt. Det kan också göras mer öppet, men då bör läraren fokusera mer på innehållet än på formen. Läraren kanske hjälper till med ett ord eller en fras eleven inte minns eller rättar en felaktig användning av ett ord. Om läraren också vill fokusera på språkets formella sida, på grammatiken, kan denne välja en eller två aspekter att koncentrera sig på. Eleverna är då uppmärksamma på att fokusera på just denna aspekt. Exempelvis kan läraren tala om att berättelser vanligen framförs i imperfektum, sedan kan eleverna försöka använda rätt verbform. Då är det troligt att eleverna sinsemellan, när de förbereder sitt berättande, hjälper varandra att hitta rätt tempus. En lärare kan också välja att använda en berättelse, för att i en övning träna särskilda språkliga aspekter. I avsnittet “Praktiska aktiviteter” finns ett par sådana exempel, (övningarna 20 och 21).

I slutet av det här kapitlet hittar du berättartips, som kan vara användbara när du vill använda berättande i lärande miljöer. När du börjar söka berättelser och stöter på dem, är det klokt att använda sig av berättelsens skelett. Här är ett exempel på skelettet till berättelsen De två dörrarna.³⁵

*Kungen dömde aldrig till döden - istället gjorde han så här:
Den dömde leddes in på en arena med två dörrar
Bakom den ena en hungrig tiger.
Bakom den andra en vacker flicka.
Han visste inte vilken dörr som var vilken.*

³⁴ Morgan, J. and Rinvoluceri, M. *Once Upon a Time*, Cambridge University Press, 1983.

³⁵ ibid.

*Han måste antingen bli uppäten eller gifta sig.
På det sättet bestämde mannens eget öde hans framtid.*

*Kungen hade en dotter.
Hon förälskade sig i en fattig soldat.
Kungen blev rasande och arresterade soldaten.
På arenan tittade soldaten på prinsessan.
Hon visste vilken dörr som var vilken.
Vilket tecken skulle hon ge sin älskade?*

Praktiska övningar

I intervjuerna med professionella berättare som vi gjort i Sheherazade, framstod vissa likheter vad gäller metod för användningen av storytelling i vuxenpedagogik. I kapitel 1 nämns fyra faser, och i det följande kommer vi att illustrera varje fas med exempel från pilotprojekten. Vi uppmärksammar särskilt den praktiska användningen av övningarna, vilka material man behöver och lärarens/handledarens roll.

Förberedelsefas – Uppvärmningsövningar

Övning 1: Morgonringen

Målgrupp: Vuxna med olika modersmål (eller nivå A2 +)
Syfte: Monologer
Dela med sig av vardagliga erfarenheter
Praktisera meningsbyggnad
Våga ta uppmärksamhet
Material: Inget
Form: Gruppövning, stående i en cirkel
Tid: 10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Deltagare 1 står i mitten av ringen och berättar om något som hänt på morgonen, till exempel: "I morse såg jag en grupp blinda barn som gick på bussen." Deltagare 2 tar över från deltagare 1 genom att klappa denne på axeln, ta dennes plats i mitten och berätta om en egen händelse och så fortsätter det. Denna övning kan lätt upprepas om och om igen. Med en erfaren grupp eller om man låter övningen vara längre, brukar sammanhang mellan de olika händelserna komma fram av sig självt.

Variant:

Deltagare 1 börjar med en sann händelse, deltagare 2 ändrar den och så fortsätter det. Deltagarna kan välja om de vill lägga till sanna händelser eller fritt uppfunna.

Övning 2: Fråga, svar, kommentar

Målgrupp: Vuxna med olika modersmål (eller nivå A2 +)
Syfte: Praktisera användningen av bl.a. modala hjälpverb
Praktisera konjugationer (verbböjningar)
Ordföljd i frågor och svar
Reaktionsförmåga
Boll
Form: Gruppövning, stående i en cirkel
Tid: 4 - 8 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Inledande frågor skickas från deltagare till deltagare tillsammans med en boll som försiktigt kastas. Det handlar om snabba reaktioner och om att samla på hjälpverb. ("Har du?" "Vill du?" "Behöver du?" "Gillar du?" "Kan du?" "Får du?")

Nu ska frågorna kompletteras. Den som får frågan svarar och deltagarna till höger och till vänster upprepar svaret i tredje person, d.v.s.: "Kan du laga mat?" "Ja, jag kan laga mat." "Ja, han kan laga mat." Sen ställer den som har bollen en ny fråga och kastar bollen.

Variant:

Deltagarna till höger och till vänster kan variera svaret, till exempel. "Vi är också bra på att laga mat". Eller de kan kommentera med ett indirekt svar, till exempel: "Han sa att du var bra på att laga mat."

Övning 3: Meditativ uppvärmning

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Berättelsen försiggår inte bara hos berättaren, lika mycket arbete görs av lyssnarna. Konsten att lyssna är lika viktig som konsten att berätta. Denna övning uppmärksammar den underliggande tystnaden i alla berättelser och tillåter deltagarna att mötas icke-verbalt.
Material:	Stolar
Form:	Gruppövning, sittande i en cirkel
Tid:	2 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren instruerar deltagarna att möta de övriga deltagarna enbart med blicken, under tystnad. De dröjer ett ögonblick vid vars och ens ögon i gruppen. Försök att inte missa någon.

Gör samma sak en gång till, men dröj denna gång först vid deltagarens händer, för att sedan glida upp till ögonen.

Enkelt men kraftfullt; rekommenderas för att skapa ro i pladdriga och ofokuserade grupper.

Övning 4: Jag och vi

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Presentationsövning, icebreaker
Material:	En stol per person, utom till en
Form:	Stolar i en cirkel mitt i rummet
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Gruppen sitter i ring, med en stol mindre än antalet deltagare. Alla står upp och går runt i ringen tills ledaren säger "stopp". Alla tar varsin stol, den som blir utan går in i mitten. Där säger denne högt en mening, till exempel "Jag talar mer än två språk" "Jag har glasögon" "Jag gillar skräckfilmer" Alla som håller med reser sig upp för att hitta en ny stol. En ny person, som blir utan stol, intar mitten av cirkeln och leken fortsätter.

Övning 5: Var kommer du ifrån?

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Ömsesidig förståelse och muntlig framställning
Material:	Inget
Form:	Ett tomt rum
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren pekar ut de viktiga punkterna i rummet, så det blir en bild av världen. Varje deltagare ställer sig i rummet på den plats där de lever eller ursprungligen kommer ifrån. Mitten av rummet är den plats där övningen försiggår. Efter att deltagarna positionerat sig i rummet, diskuterar de sina kulturers skillnader och likheter.

Övning 6: Skapa meningar

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Meningsbyggnad
Material:	Ett flertal föremål
Form:	Cirkel
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Skicka runt föremål och ge succesivt deltagarna uppgifter: berätta en lögn, en sanning, igår var, i morgon ska, en dag ska det, det underbaraste/sorgligaste minnet, gör så den talar... Det kan t.ex. vara en ros, eller en bok...

Övning 7: Klappövning

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Gruppsammanhållning, icebreaker
Material:	Inget
Form:	Gruppen stående i en cirkel
Tid:	4 - 8 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Kraften hos cirkeln kan inte överskattas. Det är motsatsen till standardundervisningen med en lärare längst fram. I cirkeln är

alla lika. Allt arbete i cirkel påverkar gruppen djupt.

1. Skicka en klapp vidare: stående i cirkel, vänd dig till grannen och klappa händerna en gång, grannen skickar den vidare. Försök vara så snabb som möjligt. Få gruppen att lyssna till musiken och rytmen i klappandet medan det far runt cirkeln.
2. Släpp cirkeln och låt deltagarna vandra runt i rummet i olika riktningar. Fortsätt skicka klappen vidare genom att ta ögonkontakt, skicka klappen, den som tar emot den skickar den vidare o.s.v. Se till att det blir en så snabb rytm som möjligt, tänk inte efter utan skicka till den första du ser.
3. Samtidiga klappar: samma som steg 2, men nu ska personen som får klappen klappa exakt unisont med den som skickade klappen. Sen skickar de den vidare på samma sätt. Detta är svårare då det kräver ögonkontakt och koordination.

Övning 8: Simson och Delila

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Att skapa en öppen och avslappnad atmosfär och att skärpa koncentrationen
Material:	Inget
Form:	Dela gruppen i två lag. Ställ upp dem på linje en bit ifrån varandra och med ryggar mot varandra
Tid:	8 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Övningen är en variant på leken "sten, sax, påse". Ledaren refererar till den leken för att förklara den här övningen.
2. Ledaren introducerar personerna i berättelsen om Simson och Delila. Lejonet är starkt och kan inte bli slagen av någon, utom Simson. Han är alltså starkare än lejonet, men hans styrka sitter bara i håret, det är hans hemlighet. Ingen känner till den, utom Delila. Hon har dessutom en sax, så hon är starkare än Simson. Så Delila är starkare än Simson och Simson är starkare än lejonet och lejonet är starkare än Delila.
3. Var och en av figurerna har sin egen gest:
 - Simson: ett stridsrop och knutna nävar
 - Lejonet: ryter
 - Delila: klipper med fingrarna som med en sax

4. Grupperna bestämmer i hemlighet sinsemellan vilken karaktär de ska vara. När de är klara radar de upp sig med ryggar mot varandra. Ledaren räknar till tre, alla vänder sig om samtidigt och gör sin rörelse eller sitt ljud. Om den första gruppen har valt Simson och den andra Delila, så har den andra gruppen vunnit o.s.v.

Övning 9: Ja/Nej, Svart/Vit

Målgrupp:	Vuxenstuderande
Syfte:	Lekfullhet, reaktionsförmåga och gruppsammanhållning
Material:	Inget
Form:	Sittande eller stående i en cirkel
Tid:	3 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Detta är en väldigt enkel 'call and response'-övning. Instruktionerna till gruppen är: När jag säger "ja" säger ni "nej" och tvärtom (samma sak med svart/vit). Ropa ut och låt dem svara unisont.

Prova till exempel:

- Ja, ja, ja, ja, ja.
- Nej, ja, ja, ja, nej
- Svart, ja, nej, vit

Övning 10: Namnlek med berättelser

Målgrupp:	Alla åldrar, särskilt bra med vuxna
Syfte:	Denna lek är en opretentiös berättar-babbelövning skapad för att snabbt få igång berättandet på ett tryggt och roligt sätt. Den hjälper också deltagarna att lära sig varandras namn, koncentrera sig på en gemensam aktivitet, skapa fokus och sammanhållning. Skrattet stärker banden i gruppen.
Material:	Stolar
Form:	Stolar i en ring
Tid:	15 - 20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Halva gruppen sitter på stolar i ring, andra halvan står bakom stolsryggarna, med händerna på sin egen rygg. En stol ska vara tom. Den som står bakom den tomma stolen vill locka till sig någon av de sittande. Den gör det genom att säga namnet på den som sitter, och den kastar sig genast iväg till den som kallar. Den som står bakom ska stoppa den sittande från att lämna stolen genom att hålla fast den. När det blir svårt att locka till sig någon, börjar man berätta något för att luras. Man väver in namnet i berättelsen efter en stund. Efter en tid byter de sittande plats med de stående; ledaren förblir stående.

Praktiska aktiviteter

De första övningarna i avsnittet avser berättarteknik. De hjälper deltagaren att förvandla sina inre sinnesintryck (ljud, smak, lukt...) till talat språk, eller till att tydligare se berättelsens ram. Därefter fokuserar vi på övningar som handlar mer om språkträning. Det kan vara lämpligt att uppmärksamma deltagaren på olika språkliga aspekter för att hjälpa dem undvika misstag eller minska deras problem när de ska berätta en historia. Övningarna är ofta länkade till en historia som ledaren berättat strax innan eller en som deltagarna ska berätta efteråt. Se dessa övningar som exempel, anpassa dem och använd dem på ett kreativt sätt!

Övning 1: Sinnesövning

Målgrupp:	Avancerade språkelever, vuxna med olika modersmål eller från nivå B1
Syfte:	Beskriva sinnesintryck Stimulera fantasi och kreativitet Deltagarna tränar att tala fritt
Material:	Penna och papper
Form:	Stolar i ring
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Ledaren talar om att vi ska göra en inre fantasiresa och ber deltagarna blunda. "Tänk dig att du är på semester. Du ligger på stranden. Framför dig breder det stora, vida havet ut sig, under dig har du mjuk varm sand. Himlen är klar och blå. Vad doftar det här? Hör du någonting? Vad ser du för något, utom himlen och havet? Vad känner du på huden, i håret?

Hur mår du? Har du någon speciell smak på tungan?" Ledaren ber deltagarna öppna ögonen igen och återvända. Tid för frågor och feedback.

2. Till nästa berättarövning är de fem sinnena uppdelade i fyra grupper: a) Hörsel b) Smak och lukt c) Känsel d) Syn. Deltagarna är också uppdelade i fyra grupper (A,B,C,D). De samlar tillsammans sinnesintryck från sin kategori, och från den inre resan nyss.
3. Hela gruppen samlas igen och får höra de andras idéer om sinnesintryck.

Variant:

Beskriv sinnesintryck från andra platser, till exempel fiktiva som ett spökslott eller paradiset eller verkliga som en bergstopp, tågstation eller vinkällare.

Fler sätt att variera övningen:

- Varje grupp får ett kort med en verklig, välkänd plats. Gruppen enas om sinnesintryck från alla kategorierna (A, B, C, D) och ger sedan de övriga en beskrivning av platsen utan att säga var det är. Övriga gruppen får gissa.
- Återberätta en välkänd historia och använd mycket sinnesintryck för att berätta den.

Övning 2: Använd rösten

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Göra sin röst hörd. Upptäcka hur rösten påverkas av tänkandet.
Material:	Inget
Form:	Stolar i ring
Tid:	50 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren startar med några röstövningar och lär sedan ut en enkel sång. Deltagarna sjunger sedan sången medan de tänker sig olika situationer:

- Du sjunger i duschen
- Din partner/bästa vän är sjuk eller har gjort slut
- Du har gått vilse i skogen och hör en varg yla
- Du har just vunnit en sångtävling och sjunger från scenen

Frågor: Vad är skillnaden? Påverkade situationen din röst?

Övning 3: Att lyssna

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Erfara skillnaden mellan att lyssna och att höra Bli medveten om hur du påverkar med ditt sätt att lyssna
Material:	Inget
Form:	Stolar. Par, rygg mot rygg
Tid:	20 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

En god berättare behöver en god lyssnare. Det är skillnad på att lyssna och att höra. Hur visar du att du lyssnar? Att höra innebär bara att din hörsel fungerar. Att lyssna innebär att du är villig, uppmärksam och fokuserad. Utför den här övningen i par, rygg mot rygg. Visa en hemlighet (sann eller osann) till varandra. Vänd sedan stolarna. Låt den ena i paret pillra, humma och slingra sig medan den andra talar. Ändra sedan attityd och visa intresse med gester, ögon och min. Byt.

Övning 4: Tre plus, tre minus

Målgrupp:	Arbetslösa vuxna
Syfte:	Förbättra sin muntliga presentation Lära känna sig själv och andra bättre
Material:	Små tomma kort, ett vardera
Form:	Stolar, smågrupper om 3-4 deltagare
Tid:	20 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Deltagarna skriver ner tre positiva och tre mindre positiva tankar om sig själva, det ena på första sidan av kortet, det andra på baksidan. De uppmanas att fundera på hur de ska kunna skapa spänning och intresse kring de positiva och hur de ska förbigå de mindre positiva, när de presenterar sig själva. Var och en presenterar sedan sig själv för de andra med en liten berättelse.

Övning 5: Visa ditt värde

Målgrupp:	Arbetslösa vuxna
Syfte:	Att uttrycka sig muntligt och förbättra sin presentationsteknik Att bli medveten om sitt kroppsspråk
Material:	Inget
Form:	Hästskeform, ledaren och en av deltagarna framför gruppen
Tid:	5 minuter per deltagare

Innehåll och tillvägagångssätt:

Deltagarna improviserar en jobbintervju. Först får deltagarna fundera ut vilket jobb de vill söka. Ledaren ställer frågor som om den var intervjuaren, och vinklar frågorna så att den intervjuade lockas att berätta om sina goda sidor i form av en anekdot eller liten historia. Efteråt diskuterar gruppen om historien representerade personen, hur intervjun gick, vad kroppsspråket sa osv.

Övning 6: Favoritreceptet

Målgrupp:	Språkelever, avancerad
Syfte:	Förklara ett recept på det nya språket Använda det språk de lärt och lägga till nya ord Lära sig göra associationer Lära sig krydda språket med sinnen och känslor
Material:	Black/white board
Form:	Sittande i par
Tid:	30 - 40 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

- 10 minuter: Ledaren beskriver sitt favoritrecept, genom att använda sig av alla sinnen (smak, lukt, ljud, syn, känsel). Receptet ska beskrivas så att lyssnarna skulle vilja laga eller äta det genast.
- 5 minuter: Ledaren ber deltagarna beskriva sitt favoritrecept för sin partner. Denne hjälper till med frågor. Vad hör man när du lagar det? Hur känns ingredienserna på tungan, i munnen, mellan fingrarna? Hur känns det att skära, att röra? Hur ser rätten ut? Vilka färger? Hur luktar det? Hur smakar det? Frågorna kan skrivas upp på whiteboarden.

3. 15 minuter: Deltagarna delar med sig av sitt favoritrecept för nya partners. Ledaren hjälper till. Om en speciell språkform ska korrigeras, så ska eleverna veta om vilken det är så de kan fokusera på den.
4. 10 minuter: När deltagarna har hört flera olika recept, går de ihop i större grupper och berättar vilket recept de tyckte bäst om. Vilket skulle de själva vilja laga?

Övning 7: Minska berättelsen

Målgrupp:	Språkelever, avancerad
Syfte:	Förstå skillnaden mellan det viktigaste och tilläggen i en berättelse Reflektera över kärnan i en berättelse. Vad är det den handlar om? Blotta berättelsens skelett
Material:	Papper och penna
Form:	Sittande i par
Tid:	25 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren berättar en historia och ber sedan deltagarna att reducera berättelsen de just hört till:

- 7 meningar (10 minuter)
- 3 meningar (5 minuter)
- 1 mening (1 minut)

Den sista meningen delar deltagarna med sig av till de övriga.

“När vi sätter berättande i centrum för mänsklig upplevelse, kan vi värdesätta kraften i historier för utbildning och lärande. Vi kan också se att införandet av ett berättarperspektiv i utbildning innefattar mycket mer än bara historier i klassrummet.”
(M. Rossiter, 2002)

Övning 8: Efterlysning av en karaktär

Målgrupp:	Språkelever, avancerad
Syfte:	Kombinera fantasi med vardagsliv Träna sin egen vokabulär Beskriva en person
Material:	Ev. ett kort med frågor, se nedan
Form:	Arbete i par, sedan framförande inför gruppen sittande i hästskoform
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

10 minuter: Deltagarna förbereder övningen i par. De tänker sig att en karaktär, en person eller ett djur, i berättelsen har försvunnit och ska efterlysas. De kan ta hjälp av följande frågor:

- Var sågs personen senast?
- Hur var denne klädd vid försvinnandet?
- Hur var dennes sinnesstämning?
- Hur ser personen ut?
- Vad var det sista personen gjorde?
- Fler detaljer om personen?
- Finns det ett meddelande till nyhetsprogrammen?
- Vilka standardfraser använder man vid en efterlysning i media?

5 minuter: De två i paret framför sin efterlysning inför övriga gruppen.

Övning 9: Skvallra om en av karaktärerna i berättelsen

Målgrupp:	Språkelever, avancerad (från A2+)
Syfte:	Kombinera fantasi med vardagsliv Ändra en objektiv händelse till en subjektiv historia Använda vokabulär som skiljer mellan positiva och negativa ord Berättarförmåga
Material:	Ev. ett kort med frågor, se nedan
Form:	Arbete i par, sedan framförande inför gruppen sittande i hästskoform
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

10 minuter: Deltagarna förbereder övningen i par. De väljer vilken

karaktär i berättelsen de vill skvallra om. Följande frågor kan vara till hjälp:

- Vem är du? Vem skvallrar du med?
- Vad är det du inte kan tro?
- Vad var det du såg, när och var?
- Vad är du ogillar med beteendet?
- Varför skvallrar du? Vad ger det dig?

5 minuter: Paret framträder med resultatet inför gruppen.

Övning 10: Byt perspektiv

Målgrupp:	Språkelever, avancerad
Syfte:	Utvidga fantasin och berättelsen
Material:	Inget
Form:	Sittande i par
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

10 minuter: Ledaren ger exempel på hur man kan berätta en historia från en alternativ utgångspunkt. Det kan vara en person, ett djur, ett objekt eller ett element i naturen som en flod eller ett träd, som berättar samma berättelse ur sitt perspektiv. Deltagarna förbereder sin berättelse.

10 minuter: Deltagarna berättar för den övriga gruppen.

Övning 11: Handling, beskrivning, ting, känslor

Målgrupp:	Språkelever, avancerad (från A2+)
Syfte:	Urskilj handlingar, föremål, känslor och beskrivningar i en berättelse
Material:	Penna och papper
Form:	Par
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

7 minuter: Ledaren ber deltagarna skriva ner 5 handlingar, 3 beskrivningar, 3 ting och 3 känslor från berättelsen de just hört.

3 minuter: Deltagarna presenterar för gruppen.

Övning 12: Nyhetsinslaget

Målgrupp:	Språkelever
Syfte:	Kombinera vardagsverklighet med fantasi
Material:	Inget
Form:	Arbete i par
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

10 minuter: Ledaren hjälper deltagarna att finna några standardfraser de behöver för att förbereda en presentation i radio eller tv. Deltagarna gör om sin historia till ett nyhetsinslag.
10 minuter: Deltagarna presenterar sina nyhetsinslag.

Övning 13: Känslokarta

Målgrupp:	Nybörjare till avancerade
Syfte:	Undersök din historias struktur och utveckling
Material:	Papper och färgpennor eller kriter
Form:	Arbete på golvet eller på bord
Tid:	10 - 15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Den här övningen fungerar bra när deltagarna har en egen berättelse att gå djupare in i. Det går lika bra med en livsberättelse eller en saga. Låt deltagarna sitta för sig själva med papper och färgpennor.

Instruktion: Rita stämningar och känslor som dyker upp i berättelsen, abstrakt, utan att rita figurerna. Från början till slut, när är din berättelse lycklig, sorglig, förskräckande, ensam osv. Sitt sedan i par och dela med er: Beskriv din målning, de känslor den väcker hos dig. Lägg sedan ut alla målningar tillsammans, och låt deltagarna se dem. Avsluta med en gemensam diskussion.

Övning 14: Mina släkttrötter

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Upptäcka hur unika vi är men samtidigt hur mycket vi har gemensamt
Material:	Inget
Form:	Par
Tid:	40 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Förr i tiden brukade far- och morföräldrar berätta om gamla tider. Berättare använder också en del av kulturens eller landets historia. När du lämnat din födelseort, har du också till viss del lämnat kvar dina rötter. I den här övningen sammanställer vi en släkttavla och hedrar vår släkts rötter. Förbered i par och berätta vem du är: "Jag är dotter till, dotterdotter till, syster till, bästa vän med... OCH... Vid OCH får den andra fortsätta. Ni peppar varandra att minna. Du kan också improvisera en släkthistoria.

Exempel:

Jag är dotter till en far som var liten till växten, men som var en ledartyp som alla lyssnade till, en stor personlighet. Och... Jag är dotter till en lärare, som måste sluta sitt jobb när hon blev gift. Och... Jag är dotterdotter till en kvinna som, för att överleva, drev en affär och ett café under kriget. Jag är dotterdotter till en enkel, hårt arbetande bonde, som jag aldrig fick träffa, jag har bara ett svartvitt foto. Och...

Övning 15: "Saperlipopette"

Målgrupp:	Vuxna invandrare, språkelever
Syfte:	Skapa meningar från enkla ord Skapa en berättelse tillsammans
Material:	Inget
Form:	Stående i ring
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Deltagarna står i ring och var och en säger en bokstav i alfabetet, i ordning från abc o.s.v. I andra rundan ersätter deltagarna sin bokstav med ett ord som börjar på deras bokstav, t.ex. katt istället för k. Alla okända ord förklaras. I tredje rundan gör deltagaren en mening där ordet ingår. I den fjärde och sista rundan,

gör deltagarna en berättelse tillsammans där deras mening ingår. De binder ihop meningarna med "och" "men" "så" "då" o.s.v.

Övning 16: Tungvrickare

Målgrupp:	Språkelever
Syfte:	Lära nya ord på ett roligt sätt Artikulation och uttal
Material:	Olika tungvrickare nedskrivna på papper
Form:	Stolar i par, mitt emot varandra
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

I par tränar deltagarna på att uttala tungvrickare, som "Sex laxar i laxask". De som vill får sedan uttala sina tungvrickare inför gruppen. Diskutera sedan vad de betyder.

Övning 17: Föremålet

Målgrupp:	Vuxna invandrare
Syfte:	Stimulera minnet och få deltagarna att tala genom att sätt fart på fantasin
Material:	En samling föremål med olika form och textur
Form:	Stolar placerade i hästskoform med en stol längst fram
Tid:	30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

En efter en går en deltagare fram och sätter sig i stolen längst fram, med händerna bakom ryggen. Ledaren placerar ett föremål i dennes händer, utan att någon kan se det. Utan att titta på föremålet ska deltagaren berätta en liten historia där föremålet ingår. Övriga gruppen ska gissa vad det är för föremål.

Därefter kan man låta deltagarna ta med ett föremål till kursen och berätta historien om det.

“Människan är alltid en berättare, som lever omgiven av sina och andras berättelser. Genom berättelserna upplevs allt som händer. Människan försöker leva sitt liv så som han eller hon berättar det.” (Sartre, La Nausée)

Övning 18: Det var en gata i Rom

Målgrupp:	Från nybörjare till avancerade
Syfte:	Främja förmågan att visualisera och att lyssna
Material:	Inget
Form:	Sittande i cirkel
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Gruppen ska tillsammans beskriva en gata i Rom. Var och en börjar med att säga: Det var en gata i Rom och upprepar då allt de tidigare sagt och lägger till sist till en ny sak.

Exempel:

'Det var en gata i Rom, och där fanns...'

Person 1: en rad höga träd på vänstra sidan.

Person 2: en rad höga träd på vänstra sidan och det satt en katt i det första trädet.

Person 3: en rad höga träd på vänstra sidan och det satt en katt i det första trädet och en man korsade gatan med en pojke i handen som tittade upp på katten...

Beroende på gruppstorlek kan du gå varvet runt en till tre gånger. Man kan lägga till uppåt tjugo nya element. Man måste inte upprepa dem i den ordning de uppträdde.

Övning 19: Första gången

Målgrupp:	Invandrare, språkelever
Syfte:	Berätta i första och i tredje person
Material:	Inget
Form:	Stolar i ring
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren börjar med att berätta en kort historia om när denne gjorde något första gången. Deltagarna arbetar sedan i par och delar med sig av små anekdoter om när de gjorde något första gången. De turas om att berätta. Sedan berättar de en av den andres historier i stora ringen.

Övning 20: Prepositioner

Målgrupp:	Språkelever
Syfte:	Fokus på formella aspekter av språket
Material:	Ifyllnadsövning, blad med ställen där meningar från berättelsen ska fyllas i
Form:	Arbete individuellt eller i par
Tid:	5 – 10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

I en språkklass kan man göra denna övning, som fokuserar på form, så att deltagarna redan har detta i minnet när de sedan lyssnar och talar. Det är bara en fråga om repetition. När deltagarna hör berättelsen har de en förkunskap. I den skrivövning deltagarna får efteråt ska de fylla i de meningar de hört berättas.

Övning 21: Övning i språkförståelse

Målgrupp:	Språkelever (från nivå A2 +)
Syfte:	Lära nya ord
Material:	Kort med bilder och ord
Form:	Arbete i par
Tid:	5 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Ledaren har tidigare berättat en historia om en fiskhandlare och kärleken i hans liv. Berättelsen utspelar sig på medeltiden. Bilder på yrken och fiskarter som uppträder i berättelsen, och kort med orden på, ska kombineras. Liknande övningar kan användas i olika sammanhang för att träna ord och sammansättningar.

Workshop

I vuxenutbildning är workshopen det sammanhang där de speciella målen med kursen och berättarmetoderna får liv. I övningarna nedan är själva berättandet ett medel för att uppnå målen med kursen. Grammatiska strukturer, ordsammanhang, tempus liksom kreativitet och fantasi möts.

Övning 1: En skatt från min barndom

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever från nivå A2
Syfte:	Skapa rum för kreativt tänkande och koncentration Introduktion till sagor och berättande Att lyssna Praktisera förståelsen av komplexa meningar och förmågan att följa med i en kort berättelse Ta fram något personligt Dela med sig av ett minne och lära känna varandra
Material:	Bröderna Grimms saga "Den gyllene nyckeln"
Form:	Stolar i ring
Tid:	20 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Ledaren berättar historien om Den gyllene nyckeln. Det öppna slutet "och nu måste vi vänta tills pojken öppnat locket innan vi får veta vad som är i lådan" diskuteras i gruppen. Deltagarna kommer med förslag på vad det kan vara.
2. Ledaren ber deltagarna erinra sig när de själva var barn. Tänk dig att du hade en skattkista när du var åtta år. Vad skulle ha funnits i den? En favoritleksak, godis, en vacker sten, ett hemligt brev?
3. Deltagarna bildar par och berättar vad som finns i deras skattkista. Det kan vara ett verkligt minne eller en fantasi. Viktigt är att behålla barnperspektivet.
4. Tillbaka i stora gruppen berättas sagan (eller slutet på den) igen. Deltagarna mimar i tur och ordning vad som finns i deras skattkista. (På det sättet behöver de ännu inte tala inför stora gruppen.)

Övning 2: Hur kom du hit?

Målgrupp:	Nyborjare, bra i en nystartad grupp, vuxna med olika modersmål, eller nivå A2 +
Syfte:	Monologer Praktisera pluskvamperfekt Ta fram något personligt Kombinera fantasi med vardagsverklighet
Form:	Stolar i ring
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Arbete i par. Deltagarna får i uppgift att berätta för sin partner hur de kom hit idag. Historien ska vara sann sånär som på en lögn.

Deltagarna berättar för stora gruppen hur deras partner kom hit idag.

Deltagarna försöker komma på vad som är lögnen i historien.

Övning 3: Berättarkedja

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, eller nivå A2 +
Syfte:	Monologer Praktisera användningen av pluskvamperfekt Kombinera fantasi och vardag Använda egna ord Utveckla kreativitet tillsammans i grupp
Material:	Kort med en vardaglig plats
Form:	Stolar i ring
Tid:	20 - 40 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Deltagarna formar mindre grupper om ca 3-5 stycken, beroende på gruppstorlek. Varje grupp får ett kort med en vanlig plats (t.ex. badhus, café, järnvägsstation, frisör). Tillsammans funderar de ut hur det luktar, smakar, vad som hörs, känns och syns på denna plats. De framträder med sina berättelser, så att de andra grupperna får gissa vad det är för plats.
2. Ledaren samlar in korten och lägger ut dem i en rad som alla kan se.

3. Grupperna berättar med alla sinnen när det är deras tur, så att händelserna bildar en kedja, från plats till plats. På varje plats sker ett möte. (Om det är en stor grupp kanske det är bättre att göra två berättarkedjor.)
4. I nya smågrupper eller med hela guppen skapas en ny kedjeberättelse, nu från morgon till natt. Vi skapar en huvudperson, vem och vad möter denne på vilka platser, det kan vara vardagliga händelser eller osannolika och fantastiska.
5. Berätta historierna antingen i par eller för hela gruppen. Deltagare på avancerad nivå bör få chansen att utveckla sin egen berättelse.

Övning 4: Vardagsberättelse

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, minst nivå A2 +
Syfte:	Monologer Användning av modala hjälpverb Kombinera fantasi och vardag Använda egna ord Utveckla kreativitet tillsammans i grupp
Material:	Kort (2 färger) och pennor
Form:	Stolar i ring
Tid:	15 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Deltagarna förses med två kort, ett av var färg. På det första ska de skriva ner ett djur och vad det djuret är bra på. På det andra kortet skriver de ner ett djur eller en person och något denne tycker om eller inte alls tycker om. (T.ex. morfar är bra på att berätta historier / Hunden gillar inte barnskrik.)
2. Korten samlas in och gruppen bildar smågrupper med 3-5 deltagare. Varje grupp får två kort med olika färg. Nu ska de tillsammans skapa en berättelse. Ett kort väljs ut till huvudperson, de övriga ska vävas in i historien efter hand.
3. De kort som blir över används sedan i stora gruppen, genom att man drar ett efter ett och alla tillsammans skapar en sponstan berättelse.

Övning 5: Berätta om berättande!

Målgrupp:	Vuxna med olika modersmål, minst nivå A2 +
Syfte:	Monologer Att dela med sig av minnen Lära känna andra kulturer Egna erfarenheter av berättande Berättarkultur
Form:	Stolar i ring
Tid:	15 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Ledaren ber deltagarna erinra sig sin barndom. En plats där de som barn kunde höra vuxna berätta eller tala. Berättade de vuxna historier för varandra? Fanns det berättelser som var riktade till barnen? Vem berättade? Hur lät rösten?
2. Deltagarna bildar grupper om 4-7 som sätter sig i en tät ring. Vem vill dela med sig av sina minnen? När berättades det historier? Vad var det för berättelser?
3. Fortsätt diskussionen: Varför tror du de vuxna berättade för barnen? Vad utmärker berättandet i olika kulturer? Hur värderar du själv berättande?

Övning 6: Huset du växte upp i

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Skapa rum för kreativt tänkande och koncentration Berätta utifrån inre bilder och minnen Dela med sig av ett minne och lära känna varandra
Material:	Inget
Form:	Par av stolar ställda mitt emot varandra
Tid:	20 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Övning i par: Tänk på huset där du växte upp. Sök i dina minnen och tänk på en speciell händelse i det huset. Partnern ställer frågor så att minnet framstår klarare. Gå till den plats du tyckte bäst om. En dörr öppnas och det kommer ut en berättelse. Blunda. Vad såg, hörde, kände, luktade du? Vad tyckte du om,

vad berörde dig? Till sist, berätta själva historien för hela gruppen (inte en guidad tur i huset.)

Hjälp: Välj en plats. Om det underlättar, blunda. Var det ett hus i en stad eller i en by, ett stort med många rum eller ett litet? Under vilken tid i ditt liv bodde du i det huset? När var det? Fanns det trädgård? Staket? Hur såg fasaden ut? Hur såg dörren ut? Färg på huset? Minns du speciella detaljer? Gå in i huset. Hur ser där ut? Fanns det korridor? En liten hall? Vad fanns det för rum? Titta in i köket, minns du hur det var organiserat? Du vandrar i tankarna genom huset och fångar upp atmosfären, ljuden, lukterna, synintrycken. Kanske minns du inte helheten, men istället hur dörrhandtaget såg ut, eller brevlådan... Finns det människor på din favoritplats?

Övning 7: Spela upp en marknadsscen

Målgrupp:	Avancerade språkelever
Syfte:	Framför en typisk köpa-säljdialog på en marknad.
Material:	Inget
Form:	Arbete i par
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Instruktion (7 min): Dela in deltagarna i par. Be dem minnas de olika scener från marknaden som de hörde i berättelsen. De får välja en scen och spela upp den. Dialogen får inte vara längre än 3 minuter. Bestäm vem som är säljare och vem som är kund. Om de inte har någon inspiration, ge dem ett kort med en marknadssituation och ett exempel på dialog.
2. Spela upp (8 min): Efter att de övat på scenen spelar de upp den. Gå runt och hjälp deltagarna medan de tränar. Försök få dem att utvidga och fördjupa situationen.

Övning 8: Sälj ett föremål ur berättelsen

Målgrupp:	Avancerade språkelever
Syfte:	Beskriva ett föremål i detalj Användning av modala hjälpverb Kombinera fantasi och vardagsliv Använda sitt eget språk
Material:	Kort med föremål och frågor
Form:	Arbete i par, därefter gruppen i hästsکوform
Tid:	15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. 10 minuter: Deltagarna förbereder övningen. De väljer ett föremål, eller får ett kort med föremålet skrivet på. Följande frågor kan vara till hjälp:
 - Hur ser föremålet ut?
 - Vad kan man använda det till? Hur gör man det?
 - Vad är det gjort av?
 - Hur gammalt är det?
 - Vilket land kommer det ifrån?
 - Är det vanligt eller ovanligt?
 - Vad kostar det?
 - Deltagarna improviserar sedan att de ska sälja föremålet, som om de var på en marknad.
2. 5 minuter: Några av paren visar föremålet för stora gruppen och beskriver det.

Märk: Denna övning kan vara en del i en större övning där varje par har varsin uppgift. Efteråt redovisar paren efter hand för gruppen.

Övning 9: Berättelsen om mitt namn

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Alla namn har en berättelse som säger något om den som bär det
Material:	Inget
Form:	Stolar i par mittemot varandra
Tid:	20 - 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Namn är betydelsefulla. I många länder vet man vad namn betyder och döper barnet efter vad man önskar för dess framtid. Ingen är likgiltig för sitt namn. I vissa stammar är namnet till och med så viktigt att det göms som en hemlighet. Möjliga frågor:

- Har du fått ditt namn efter någon? (en familjemedlem, en kändis, en person ur religionen eller litteraturen?)
- Vet du varför du fick ditt namn?
- Betyder ditt namn något speciellt?
- Har du ett öknamn eller ett smeknamn?
- Har du bytt namn? Skulle du vilja ha ett annat namn?
- Vad tycker du om ditt namn?

Exempel på en berättelse:

Som baby var jag väldigt sjuk. Mina föräldrar trodde jag skulle dö. De kallade till sig rabbinen. Han uttalade mitt namn fel för att dödsängeln inte skulle hitta mig och kunna ta mig. Jag blev frisk och fick ett nytt namn.

Övning 10: Eldberättelser

Målgrupp:	Nyborjare, vuxna med olika modersmål, språkelever
Syfte:	Berätta en historia utifrån inre bilder Förstå att en berättelse ofta börjar med var, vem, vad och när
Material:	Ett ljus
Form:	Sittande i ring med ett ljus i mitten. Först individuellt arbete, sedan i grupp
Tid:	60 minuter, beroende på gruppstorlek

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. En första erfarenhet av storytelling med hjälp av fantasin. Hur fungerar vår fantasi? Vi tänker i bilder och inte i ord.
2. Hur? Alla tittar på ljuset i mitten. Blunda och försök se ljuset ändå. Ljuset är som elden våra förmödrar en gång satt runt och berättade historier. Flamman blir en guide in i fantasin, där vi söker minnen av eld. Gå tillbaka i ditt liv och försök komma ihåg ett tillfälle som har med eld att göra. Vad hände? Ditt sinne skapar som en film i ditt huvud, du ser filmen i bilder, inte i ord. Filma berättelsen och spara den i ditt minne.
3. Berätta din historia för partnern. Det spelar ingen roll hur du berättar den. Du ser din partner samtidigt som du ser bilderna i ditt huvud.
4. Tänk igenom var, vem, vad och när. Berätta därefter historien för gruppen.

Övning 11: Vykortsövning

Målgrupp:	Språkelever, mellannivå
Syfte:	Skapa en berättelse tillsammans i en grupp utifrån bilder som inte hör ihop Utveckla fantasin Praktisera muntliga uttryck
Material:	Olika vykort, minst ett per deltagare
Form:	Arbete i grupper i olika delar av rummet
Tid:	45 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Ledaren berättar en historia baserad på 3-4 vykort.
2. Deltagarna delas in i smågrupper och var och en får ett vykort. Gruppen skapar en berättelse där alla vykort ingår och berättar den för hela gruppen.
3. Alternativt kan man arbeta med filmaffischer, och be deltagarna fantisera fram filmernas innehåll. När de berättar om filmen ska det ingå varför lyssnarna bör eller inte bör se filmen.

Övning 12: Berättelsen om ett ärr (Betty Rosen 1988)

Målgrupp:	Vuxna med olika bakgrund, nybörjare
Syfte:	Berätta en personlig historia
Material:	Stolar
Form:	Arbete i par
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Det här är ett väldigt lätt sätt att börja berätta personliga historier. Alla har en berättelse om detta. Gruppen delas in i par som berättar för varandra hur de fick ett ärr på sin kropp. En berättar först, sedan den andra. Alla har ett ärr. Ofta är det perfekta berättelser, som har vad som behövs: en klar struktur, de är dramatiska och begripliga.

Övning 13: En ovanlig morgon (Heidi Dahlsveen/Jan Blake)

Målgrupp:	Vuxna med olika bakgrund, viss erfarenhet
Syfte:	Att använda dramaturgi
Material:	Stolar
Form:	Först eget arbete, därefter i par, till sist med gruppen i ring
Tid:	20 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Deltagarna uppmanas att berätta en historia om en morgon. När vi berättar gör vi ofta det om det ovanliga, som att vi snubblar när vi går eller möter någon vi inte sett på länge. Det ska vi använda i övningen. Du ska göra en berättelse om din morgon, just för att om morgonen har vi många rutiner – vi gör saker på samma sätt utan att tänka på det. Du ska därför berätta om en morgon, där det plötsligt händer något oväntat, som att din tandkräm blivit en orm eller att katten börjar tala. För att avsluta berättelsen går du tillbaka till de vanliga rutinerna. Deltagarna får tre minuter på sig. Deltagarna går in i par och berättar sin historia för varandra. Alla sitter i en ring och deltagarna uppmanar partnern att berätta sin historia.

Övning 14: Minneskarta

Målgrupp:	Vuxna med olika bakgrund, viss erfarenhet
Syfte:	Hitta berättelser i din egen bakgrund
Material:	Stolar, papper och pennor
Form:	Eget arbete, sedan sittande i par för att avsluta övningen
Tid:	30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Rita en cirkel mitt på ett papper, och skriv sedan ner det första du kommer att tänka på när du tänker på din barndom. Det kanske är en plats, ett djur, en familjemedlem, en vän eller vad du vill. Detta ord leder till mängder av associationer som du skriver in i cirkel med linjer från ordet i mitten. De nya orden ger nya associationer. Fortsätt tills hela papperet är fullt av associationer. Varje cirkel är ett frö till en berättelse.
2. Gå in i par och berätta en historia som utgår från det första ordet i mitten. Följ en linje, berätta inte allt på papperet, utan bara en väg.

Övning 15: Från livsberättelse till saga (Iwan Kuchka)

Målgrupp:	Nyborjare till avancerade
Syfte:	Färdigheten att lyssna och återberätta på ett kreativt sätt
Material:	Inget
Form:	Arbete i trios
Tid:	10 - 15 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

- "Vägen från verkligt liv till saga går genom tre munnar och tre par öron" (Irländskt ordspråk)
- Person A berättar för person B en episod från sitt liv (i första person)
- Person B berättar för person C samma episod (i tredje person)
- Person C berättar för person A samma berättelse med förändrar den till en saga.

Övning 16: Improviserade berättelser

Målgrupp:	Nyborjare till avancerade
Syfte:	Få självförtroende att snabbt hitta på saker, utveckla fantasin
Material:	Inget
Form:	I ring med hela gruppen eller i mindre grupper
Tid:	10 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

Alternativ 1: "Lyckligtvis/Olyckligtvis" – Berätta en historia i ringen, var och en berättar 1 till 2 minuter och avslutar med antingen "och lyckligtvis" eller "men olyckligtvis" innan de skickar berättelsen vidare till grannen.

Alternativ 2: "Avbrytare" – Demonstrera övningen innan deltagarna bildar par. Börja en improviserad berättelse. Någon ropar ett slumpvis och helt orelaterat ord och berättaren måste infoga ordet i sin berättelse så fort som möjligt. Efter det (men endast då) kan någon annan ropa ut ett ord som måste vävas in. Fortsätt med historien tills alla fått ropa ett ord, säg då "inga fler ord" och avsluta berättelsen. Deltagarna kan göra övningen i par.

Alternativ 3: "Byt" – Arbete i par; Person A börjar en improviserad berättelse, när som helst kan Person B säga "Byt!" och Person A måste ändra det sista denne sa.

Exempel:

- A: ... och prinsen gick ut i skogen för att leta efter prinsessan...
- B: Byt!
- A: ... och prinsen gick upp på det hösta berget för att se ut över hela kungariket och spana efter sin älskade...
- B: Byt!
- A: ...och prinsen bestämde sig för att sätta sig på marknadsplatsen och inte gå någonstans förrän han fått nyheter om henne... (o.s.v.)

Övning 17: Träna in en berättelse

Målgrupp:	Vuxna deltagare. Om det är deltagare som inte kan läsa (så bra) måste de få historien berättad för sig istället för att läsa den
Syfte:	Lära in en berättelse och göra den till sin egen
Material:	Ett antal traditionella berättelser i korta texter (ett halvt A4 ungefär). För att leda denna övning måste du ha erfarenhet som berättare.
Form:	Rum fritt från bord
Tid:	1 - 3 timmar

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Gruppen får varsin kort traditionell berättelse i text. Var och en läser den en eller två gånger och lägger sedan ifrån sig papperet.

2. I par berättar de genast historien för varandra. De blir vanliga förvånade att det var så lätt att lära sig berätta en historia.
3. Deltagarna får titta en sista gång på papperet, och sedan berätta historien en andra gång för en ny lyssnare (nya par). Den här gången ska de använda något från sin egen bakgrund eller släkt, en person eller en plats eller båda. Nu har de börjat göra berättelsen till sin egen.
4. Nu är deltagarna färdiga att börja repetera den på olika sätt. De byter par och får en ny lyssnare för varje ny övning. Ledaren tar tid och låter deltagarna berätta endast fyra minuter var. Under den tiden ska lyssnaren avbryta berättaren på valfritt ställe och tala om vad berättaren ska göra.
5. Avbrotten kan handla om "hur ser det ut på en plats" "hur luktar det där" och andra uppgifter som har med sinnesintryck att göra. Berättaren bryter alltså det kronologiska händelseförloppet och fryser historien för att se sig om i den.
6. Efter en kort stund säger lyssnaren "fortsätt" och berättaren återgår till händelseförloppet. Om berättaren hinner berätta klart historien inom de fyra minuterna ska hon genast börja om så att hon använder hela tiden. Efter fyra minuter byter paret roll.
7. Man kan variera den här övningen väldigt mycket. Man bör bara ge en uppgift till paret i varje omgång, annars blir det för komplicerat.

Övning 18: Berättar mingel

- Målgrupp: Vuxna
 Syfte: Sätta fart på flödet av livsberättelser genom att inspirera varandra
 Visa hur mycket berättelser var och en har i sitt eget liv
 Stärka gruppens sammanhållning
 Material: Papper, pennor, tejp
 Form: Rum fritt från bord
 Tid: 30 - 60 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Ledaren berättar en anspråkslös anekdot ur sitt eget liv, som exempel.

2. Alla deltagare får var sitt papper och en bit tejp. Alla delar in sitt papper i fyra fält. I varje fält skriver hon en liten titel som refererar till en händelse i hennes eget liv, t ex "hund". (Hon måste inte fylla i alla fält och hon får göra fler fält.)
3. Deltagarna tejpar fast lapparna på sitt bröst. Sen börjar minglet. Alla rör sig sakta runt i rummet hälsar på varandra, står två och två och läser varandras lappar, väljer en titel och ber att få höra berättelsen. När båda berättat varsin, tackar de (utan kommentarer) och går vidare till nästa.
4. Om man får berätta samma historia för många gånger kan man sätta handen över den delen när folk tittar på lappen.

"Förloppet då berättelserna formas i hjärnan, är en av de mest grundläggande av de meningsskapande processerna som, oberoende av ålder, genomsyrar alla aspekter av lärande."
 (M. Hamilton and M. Weiss, 2005)

Övning 19: Jag ser

- Målgrupp: Vuxna
 Syfte: Djupare insikt i berättelsen
 Lyssnarfärdighet
 Utveckla förmågan att se inre bilder
 Material: Inget
 Form: Stolar i ring, inga bord
 Tid: 30 minuter

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. Gruppen sitter i ring. Alla arbetar med varsin berättelse. Ledaren väljer en gestalt ur en egen historia och beskriver den för gruppen. Hon börjar med orden: "Jag ser..."
3. Gestalten beskrivs så levande som möjligt, men bara med det vi kan uppfatta med våra sinnen, inte med förklaringar eller händelser. Längd, hårfärg, röst, lukt, kläder, sätt att röra sig osv. Uppgiften är att få gruppen att se gestalten för sin inre syn så tydligt som möjligt.
4. Man fortsätter hela ringen runt. Sedan kan man göra samma övning med en plats, ett ting osv – delar av det som finns i vars och ens egen berättelse.

5. Man kan göra samma övning, men istället för ord får var och en i tur och ordning göra ett ljud, en gest eller säga en replik som hör hemma i berättelsen.

Framträdande

Den del i muntligt berättande där man framträder ger deltagarna en möjlighet att berätta sina historier för andra och lyssna på andras berättelser. Att framträda inför en publik kan ibland kännas svårt för några deltagare. Det är inte nödvändigt för den pedagogiska processen, även om det ofta är mycket inspirerande och stimulerande för det personliga växandet när det genomförs. Många gånger arbetar man i par eller i små grupper under framförande-momentet.

Övning 1: Berättarvandring genom staden

Målgrupp:	Språkelever från nivå B1+
Syfte:	Använde egna minnen för att skapa en ny berättelse. Berätta en historia framför gruppen på en plats i staden (borta från de vanliga inlärningsmiljöerna).
Material:	Kort i tre olika färger. Övningen kan bara göras med en historia som utspelar sig i den miljö/stad som deltagarna kan besöka tillsammans.
Form:	Börja med en cirkel, sedan kan deltagarna arbeta individuellt på olika platser i klassrummet.
Tid:	55 minuter till förberedelse och minst 90 minuter för berättarvandringen.

Innehåll och tillvägagångssätt:

1. 25 min. Instruktion och första reflektion. Ledaren har numrerat 3 kort i olika färger (1 grönt, 1 gult, 1 rött). Instruktionerna som finns på korten förklaras. Numren på korten hör ihop med episoder i berättelsen och en särskild plats. T.ex. i berättelsen ska ett minne om fisk kopplas till den del i berättelsen som handlar om fisk, fiskmarknaden. Minnet berättas just på fiskmarknaden som fanns där en gång.
2. 10 min: På det första kortet finns frågor som ska framkalla en del minnen. Minnena ska på något sätt kunna kopplas till episoder ur berättelsen som ska berättas och tillhörande plats, där deltagaren ska berätta sin del av historien. Berät-

taren delar sedan ut minneskortet (bara en färg, t.ex. grön). Deltagaren får tänka en stund på sina minnen.

3. 10 min: Det andra kortet representerar den episod ur berättelsen som deltagaren får. Berättaren förklarar denna del och delar ut dessa "episodkort" (bara en färg t.ex. gul). Deltagarna får tid att fundera över sin episod, och hur de ska berätta den.
4. 5 min: Det tredje kortet (och tredje färgen) sätter platsen där deltagaren ska berätta sin del av historien. Berättaren frågar om deltagaren känner till platsen och var den ligger.
5. 15 min: Individuell förberedelse av deltagaren. Ledaren cirkulerar och hjälper till där det behövs. Ledaren påminner också om att varje berättelse behöver ha: Vem? Vad? Var? När? Hur? Och varför?
6. 15 min: Deltagarna sitter i par och berättar för varandra historien de byggt upp.
7. 90 min: Själva promenaden. Ledaren tar deltagargruppen genom staden. På olika platser planerade av ledaren stannar gruppen och respektive deltagare berättar sina delar inför gruppen (och för förbipasserande). Delarna måste inte komma i kronologisk ordning, det är platsernas följd som bestämmer vilken del som ska berättas.

Bra exempel på workshops i berättande som fortbildning för lärare

Workshop i berättande för lärare i "mottagande-klasser" - Frankrike

Bakgrund

Målgrupp:

Denna workshop, ledd av den franska berättaren Caroline Sire, vände sig till utbildare som arbetar med nyligen anlända invandrare.

Förutsättning:

Kursen ingick i en serie utbildningar för redan professionella utbildare inom Frankrikes nationella skolsystem (l'Éducation nationale) på ämnet franska som främmande språk. Kursen hade arton deltagare och hölls under 4 dagar.

Mål:

- Att prova berättande som verktyg i språkutbildning och integration för nyligen anlända invandrare.
- Ge pedagoger verktyg inom muntligt berättande som de kan använda i sitt arbete.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Berättaren ledde kursdeltagarna i några uppvärmningslekar och fysiska övningar för att uppmuntra fysisk och mental avspänning. Sedan hade de röstövningar. Efter det följde flera berättarövningar. I slutet av kursen fick deltagarna några exempel på berättande. Då erbjöd berättaren två av deltagarna att berätta en historia ur sitt liv.

Metod:

Efter att de först berättat sina historier, uppmuntrades deltagarna att återberätta två och två med sina historier på ett speciellt sätt. Istället för att berätta dem ur sin egen synvinkel skulle de välja en karaktär i historien och berätta ur dennes perspektiv, men fortfarande berätta i första person. Deltagarna instruerades också att varva berättandet sinsemellan. På berättarens signal slutade den ena deltagaren berätta sin historia, och den andra började berätta sin, och så byttes de av tills historierna var slut. Ofta gjordes växlingarna vid starka ögonblick i berättelserna.

Partners i projektet:

Med i detta projekt var Caroline Sire, lokal fransk berättare, och CASNAV, center för de regionala utbildningsmyndigheterna i Créteil-departementet, som fokuserar på utbildning för nyligen anlända invandrare och kringresande.

Övrigt:

Ett av de största hindren inom workshoppen verkade vara att få deltagarna att känna sig bekväma nog att dela sina historier med varandra. Det tog flera dagar att bygga upp ett tillräckligt förtroende. I detta arbete var uppvärmningsövningarna till god hjälp.

Berättare i projektet:

Denna workshop leddes av en berättare.

Typ av historier:

Deltagarna berättade historier ur sina egna liv, sagor, sägner och ibland berättelser som var en kombination av dessa genrer.

Använda tekniker:

Interaktiva uppvärmningsövningar användes för att bygga tillit inför slutet av kursen då deltagarna skulle dela med sig av sina historier.

Tid:

Kursen ägde rum under 4 dagar, totalt 24 timmar.

Berättandets roll

Hur berättelsen bidrar till att kursens mål uppnås:

Kursens huvudmål var att presentera muntligt berättande som verktyg i språkinläring och integration. Just denna aktivitet ligger i linje med målet, då tyngdpunkten ligger på kommunikation och att öka självförtroende, två nyckelord i kurserna. Då delta-

35 In France, reception classes ("classes d'accueil") serve learners who have recently arrived in France and who need to improve their French language skills. Such classes may also include learners from French-speaking countries (particularly in sub-Saharan Africa) who did not have access to education in their countries of origin.

garna berättade omlott, färgade de känslor berättarna visade av sig på varandras historier. De två deltagarna gick in i en omedvetet speglande av varandra som gjorde dem både mer medvetna om sin partner och mer bekväma i sitt berättande. Denna effekt kan enkelt överföras i en språkinlärningskontext.

Hur berättandet kommer till nytta i lärprocessen:

Även om denna workshop hölls för franska utbildare och inte elever, lades stor vikt vid att stötta lärandet. Utbildarna lärde sig inte bara olika berättartekniker, de lärde sig också hur muntligt berättande kan användas som pedagogiskt verktyg. De deltagarna som fick berätta sina historier, kunde luta sig mot de verktyg de hade erövrat under kursens gång.

Utvärdering

Påverkan på de deltagarna:

Deltagarna verkade uppskatta workshopen mycket. Flera tog sig tid att förbereda berättelser, historier som byggde på personliga erfarenheter, sagor och från andra källor. De verkade ivriga att använda tekniker och idéer från workshopen i arbetet med sitt eget lärande.

Styrkor:

Aktiviteterna i den här kursen gav prov på otraditionella sätt att lära ut franska som främmande språk, och att leda integrationsprocessen för invandrade elever. Då det lades vikt vid att använda lekar och interaktiva aktiviteter kan denna undervisning fungera extra väl för deltagare som uppskattar ett mer dynamiskt tillvägagångssätt. Dessutom, då den bygger på berättarteknik ger den de lärande möjlighet att kommunicera muntligt i ett roligt och tryggt sammanhang.

Svagheter:

Då denna workshop hölls för lärare och inte elever, låg tyngdpunkten på berättarteknik snarare än språkinläring. Det skulle varit bra att ha vikt en del mot slutet av kursen till att hjälpa deltagarna att tänka kring hur de kan integrera muntligt berättande i sin undervisning i fortsättningen. Men även om tidsramarna inte tillät detta, såg berättaren till att få med en mängd aktiviteter och övningar som kan användas i en språkinlärningskontext. Hon gav också förslag på hur berättande kan integreras i kursplanen för språkinläring.

Rekommenderade böcker och resurser för vidare information

Matéo, P. Le conteur et l'imaginaire. Aix-en-Provence, Édisud, 2007

Information

Namn: Caroline Sire

Email: caroline.sire@gmail.com

“Människor berättar historier för att påminna varandra om vilka de är, eller hur de borde uppträda. När vi hör sådana berättelser, känns det mer som om vi minns något vi glömt, än att vi lär oss något nytt.” (Jonah Sachs)

Horisontellt lärande Storbritannien

Bakgrund

Målgrupp/Behov/Kontext:

Det muntliga berättandet, "Språklärarens äldsta teknik"³⁶ som Mario Rinvolutri kallar det, är en påfallande mångsidig del av lärarens verktygslåda. Berättandet är användbart för att utveckla allt ifrån uttal av olika ljud till avancerade presentationer, och lämpar sig väl för undervisning i t.ex. företagsengelska för vuxna.

Trots detta finns mycket litet utbildning i berättande tillgänglig för språklärare, varken i färdigheter för att själv bli en god berättare, eller de pedagogiska tillämpningar berättande har. Berättande i språkinlärning, heter en veckolång intensivkurs för lärarfortbildning som undersöker båda dessa områden. Den riktar sig till språklärare verksamma i grundskola och på gymnasial såväl som eftergymnasial nivå och ger några idéer för att hjälpa deltagarnas egna elever/studerande att berätta muntligt. Under kursens gång bygger lärarna upp en bank av historier som kan användas i flera olika undervisningsområden. Dessutom arbetar de extra på en egen historia som de sedan framför i slutet av kursveckan.

Syfte och mål:

Kursen bestod av 25 timmar praktiskt arbete i workshops och hade tre huvudsyften: Att visa på det nyttiga i att föra in berättaraktiviteter i språkstudier. Att utveckla färdigheter och självförtroende hos deltagarna vad gäller berättande i utbildningssituationer. Att utforska olika motiverande och nyskapande berättaraktiviteter som kan användas i språkinlärning.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter och metod:

Måndag

- Namnlekar och ice-breakers – enkla berättaraktiviteter för att lära sig namn och lära känna varandra.
- Varför berättelser? – Vilken roll kan berättelser och muntligt berättande spela i utvecklandet av ett andra språk? Hur har berättande använts på det området?

- Berättelsen som material för lyssnande: diskussion om fördelarna om att lyssna "live" jämfört med att lyssna på förinspelat material. Demonstration av enkla historier som kan användas för "live-lyssning".

Tisdag

- Innan berättaraktiviteter: flera olika sätt att bädda för en historia, både för att väcka intresse och för att lära ut nödvändiga ord innan berättandet.
- Högläsning – diskussion om fördelar och nackdelar med att berätta jämfört med att läsa berättelser högt. Exempel gavs på berättelser som passar bra att läsas högt, rimmade historier till exempel.
- Framföra berättelser: Lärarna fick varsin historia att berätta i slutet av veckan.
- Bli fysisk – hur göra sig förstådd genom att använda mim, gester och annat fysiskt berättande i sitt framförande.
- Readers' theatre – hur använda s.k. Reader's theatre-manus effektivt.

Onsdag

- Dockspelar-workshop (med Tony Gee) – hur göra enkla dockor för att använda i språkundervisning. Skapa historier med dockorna.
- Spontanitet: improviserade berättelser och sätt att föra in spontant berättande i klassrummet.

Torsdag

- Berättartekniker (med David Heathfield): - hur göra berättelser så intressanta, förståeliga och lärorika som möjligt.
- Ge liv åt livsberättelser – aktiviteter för att uppmuntra de lärande att berätta egenupplevda historier.
- Spontant och gemensamt skapande av berättelser – helklass aktivitet där varenda idé tas med i bygget av historien.

Fredag

- Berättelser och problembaserat lärande: Hur berättande passar in i en kursplan för detta.
- Berättande och återberättande – värdet av att repetera övningar och att återberätta historier. Några motiverande övningar som uppmuntrar detta.
- Berättelser och textbaserad inriktning – hur berättelser ger en idealisk form för att lägga märke till, presentera och aktivera språket.

³⁶ Using Drama in Language Learning Workshop på SOAS, University den 13 November 2009.

Partners i projektet:

Lärarytbildare och berättare

Övrigt:

Några av deltagarna hade aldrig berättat historier förr. Kursen gjorde att de kom i kontakt med muntligt berättande.

Berättarnas roll:

Berättare kommer in som en integrerad del av kursen, för att arbeta med berättarteknik, för att göra berättelser mer dramatiska och gripande.

Typ av berättelse:

Både traditionella och personliga historier användes.

Använda tekniker:

Berättarteknik för att skapa historier gemensamt, på ett livligt och engagerande sätt.

Tid:

Fem dagars kurs.

Berättandets roll

Hur berättelsen bidrar till att nå utbildningens mål:

Som en av deltagarna uttryckte det, " Jag skulle säga att berättarkursen verkligen är innovativ. Jag känner inte till några andra kurser (varken i England eller i mitt hemland) där lärare lär sig att använda berättande i sin undervisning i stället för de vanliga texterna från textböcker och tidningar. Kursen har hjälpt mig att göra min undervisning mer intressant, både för mig och för mina

elever. Jag har upptäckt en sida hos mig som jag inte visste fanns. Jag har faktiskt börjat berätta på mina lektioner och mina elever gillar det mycket. De märker inte ens att de lär sig engelska, de bara njuter av att lyssna. Min största klass har 32 elever och när jag berättar en historia kan man höra en knappål falla. Och vi pratar 15-åringar här. Det är något av en bragd, om jag får säga det själv."

Hur berättandet kan stimulera lärprocessen:

Kursen visade på olika typer av berättelser – anekdoter, bildberättelser, sägner, etc. och hur de kunde användas i modersmålsundervisning. Lärare använde också alla sina fem sinnen när de berättade och lyssnade. Detta kan göra det enklare för lyssnare i olika åldrar och med skilda handikapp att ta till sig berättelsen och undervisningen.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

"Jag är glad att få berätta för er att er kurs mer eller mindre ändrade min pedagogiska filosofi. Sedan Berättande i språkinlärningskursen har jag jobbat mycket med vuxna analfabeta invandrare i Finland, och gjort stora framsteg efter det att jag förstått att nästan allting kan läras ut i form av en berättelse." Irma (Finland)

Styrkor:

"Det viktigaste jag lärde mig på den här kursen är att läraren och deltagarna inte behöver vara begåvade berättare för att njuta av frukterna och fördelarna med att använda berättande i klassrummet. Det finns många tekniker och en massa typer av aktiviteter du kan välja mellan, beroende på talang och personlighet. Jag hoppas andra lärare får möjlighet att gå den här kursen så att många elever får möjlighet att uppleva att berätta sina historier på ett roligt, härligt och berikande sätt." Susana (Belgien)

Svagheter:

Ibland berörs vissa deltagare inte av traditionella berättelser. Då kan mer personliga historier användas.

Rekommenderade böcker och resurser för vidare information

www.worldstories.org.uk
www.storymuseum.org.uk

Information

Horizon Language Training
43 High Street, Totnes, Devon TQ9 5PB United Kingdom
Tel: 00 44 1803 840230
www.horizonlanguagetraining.co.uk

Berättartips

Om du börjar använda berättande i samband med vuxnas lärande, kommer du att finna att det finns två typer av språk:

1. Det första språket är abstrakt, logiskt, objektivt och allmänt. Det vädjar till tänkandet, det förklarar, analyserar, värderar, förmedlar idéer och begrepp. Lyssnaren får inga bilder eller andra sinnesförmimmelser när hon lyssnar. Titta på henne! Hon skruvar på sig, antecknar, tittar i sin väska... Detta har blivit ett allt vanligare språk, informationsspråket.
2. Det andra språket är ett bildspråk, sinnenas språk: synens, smakernas... Det är konkret, subjektivt, detaljerat, specifikt. Det talar till förnimmandet, känslorna, våra mänskliga erfarenheter. Det är hjärtats språk. Se på lyssnaren! Hon sitter som ett tänt ljus.

“Du tänker på ett par goda karaktärer, du låter dem gå igenom en del coola grejer, du låter dem passera helvetet och komma ut igen, förändrade på ett positivt eller negativt sätt, och sen är det slut.”
(James Cameron)

Insikt om skillnaden mellan dessa är nyckeln till att använda muntligt berättande. Den som kan växla fritt mellan de två språken blir en mästare i att trollbinda sina lyssnare. Och få dem att minnas det som sagts.

Vad är en berättelse?

Fyra huvudingredienser behöver du för att skapa berättelser och förstå berättarspråket.

1. En person, en huvudfigur, ett subjekt. Om vi inte har någon

vars nos vi kan använda eller vars skor vi kan gå i, hur ska vi då kunna använda våra sinnen? Eller mer exakt: hos lyssnaren väcka minnet av egna sinneserfarenheter.

2. En plats, en miljö där det lyser, luktar, låter eller blåser kallt. Sinnena igen!
3. Ett dilemma, ett problem. Här är själva grundskälet till att vi berättar historier; vi vill förstå vad det är att vara människa. Skosnören som går av är dilemman, liksom vulkanutbrott, börskrascher och män som säger nej när man står vid altaret.
4. Slutet. Det som antydde i introet till historien får nu sin fullbordan, antingen dilemmat löses eller inte. Slutet speglar din idé med att berätta just detta. Alla slut är inte lyckliga, men du ska vara säker på vart du ska landa med din historia. Det är din trygghet på färden genom den.

Hur väljer man berättelse?

Ett citat från Amerikas ursprungsbefolkning säger: “Världen är full av historier och ibland vill de bli berättade”. Det sägs också att du inte väljer berättelse utan att berättelsen väljer dig. Det är inget hokus pokus, eftersom visa historier väcker något inom dig och ger dig idéer. Regeln för att välja historia är att ta den som du tycker om och som slår an något inom dig.

Den berättelse du väljer kanske tillhör en speciell kategori eller ett särskilt tema och är i många fall beroende av yttre omständigheter, som till exempel ett ämnesområde eller en speciell pedagogisk metod. Du kan skapa en egen berättelse eller välja någon du har hört eller läst. Det viktiga är att berättelsen svarar mot dina och dina elevers behov.

När du börjar söka efter material till berättelser, kanske du tar hänsyn till följande:

- Din egen stil
- Vad du känner dig bekväm med
- Dina elever
- Kursplanen

Om du är ny som berättare, lönar det sig att lära in flera korta historier hellre än en lång. Källan av berättelser är oändlig; titta på ditt eget liv, din familjs historia och dina traditioner. Du kan hitta berättelser på middagsbordet hemma, på biblioteket och

på internet. Men vi bör vara försiktiga. Vi måste visa respekt för berättelserna och deras ursprung. Det finns "förbjudna" berättelser där du måste ta reda på vad som gäller beträffande copyright. Det är ofta lättare att lära sig en historia man har hört, och för att vara på den säkra sidan, fråga berättaren om lov att använda berättelsen. Sök gärna efter flera varianter på en historia, det ger många infallsvinklar. Till sist gör du berättelsen till din egen.

För att koka ner det hela till några enkla råd, vill vi rekommendera följande:

1. Om du eller dina lyssnare/elever är ovana vid muntligt berättande, välj korta berättelser.
2. När du börjar leta efter berättelser, sök gärna i din egen bakgrund och kultur. Vi fascineras gärna av berättelser från andra kulturer, men de har ofta berättats i en speciell kontext och vi misstolkar ibland en berättelses funktion när vi inte känner till bakgrunden.
3. Om du skapar en egen berättelse, antingen den bygger på ditt eget liv eller är helt ny, prova att berätta den för din familj och dina kolleger innan du berättar den för dina elever.
4. Om du vill berätta en historia du hört, kolla med den som berättade den om det är okej att använda den eller var berättelsen kommer ifrån.
5. Om berättelsen är skriven av en författare, be om lov att använda den. I vissa länder är det tillåtet att fritt använda alla slags berättelser i undervisning.
6. Om du hittar berättelsen på internet, se till att du använder sidor som anger berättelserna ursprung.
7. Till sist vill vi verkligen rekommendera är att skapa berättarkretsar tillsammans med kolleger eller vänner. Ni kan träffas en gång i månaden och dela berättelser, öka er repertoar, ge varandra feedback och träna på berättandet.

Två exempel på berättelser

Människan och djuren

För länge sedan träffades alla djuren. De hade fått höra att Gud tänkte skapa en varelse som skulle överglänsa dem alla, nämligen

den människan. Djuren tänkte att de var och en hade något som människan aldrig skulle kunna uppnå och alltid skulle beundra dem för. De började skryta om sina företeelser och talanger. Hästen sa att människan skulle önska att hon var lika vacker, lejonet att hon skulle vilja vara lika stark, elefanten att hon skulle vilja vara lika stor. Och så fortsatte de alla. Plötsligt hörde djuren en liten röst som sa: "Jag har också något som alla människor önskar att de hade." "Vem var det?" undrade djuren och såg sig omkring. Där satt en liten snigel. Alla djuren skrattade och sa: "Din lilla fuling, vad skulle du ha som människorna skulle kunna längta efter?" Snigeln svarade med sin lilla tunna röst: "Tid." (Muntlig källa: Helen East)

Fladdermusen

För länge sedan var det ett stort bråk mellan fåglarna och djuren. De beredde sig på krig. Fladdermusen ville inte vara med. Fåglarna kom förbi och ropade "följ med oss" men hon svarade "jag är ett djur". Sedan kom djuren förbi och ropade "följ med oss" men hon svarade "jag är en fågel". Lyckligtvis stoppades kriget i sista stund och det blev fred. Fladdermusen gick till fåglarna för att vara med i firandet, men alla vände sig emot henne så hon blev tvungen att fly. Hon gick till djuren istället, men blev tvungen att fly från dem också, annars hade de slitit henne i stycken. "Aha" sa fladdermusen, "nu förstår jag att den som varken är det ena eller det andra har inga vänner." (Källa: Aisopos Fabler)

Råd till den som vill berätta

- Du kan. Folk har berättat historier i tusentals år. Berättarkonsten kan inte dö. Alla berättar hela tiden. Du berättar varje dag. Kanske har du redan märkt hur lätt det är att fånga lyssnarna. Du kan!
- Repetera. Berätta samma historia om och om igen. Se till att skaffa dig lyssnare. Berättelsen kommer att förändras, du kommer att förändras, historien blir mer och mer din. Du kan röra dig i den med säkerhet, brodera ut. Men bara genom att repetera!
- Välj med hjärtat. Den berättelse som får det att börja svänga inom dig är din berättelse. Eller den du förundras över eller retar dig på utan att veta varför. Tillåt historien att välja dig! Var lyhörd för dess egen logik och det du intuitivt anar att du vill säga med den. Förändra den så den passar dig utan att förändra "benen". Gör historien till din!

- Urskilj berättelsens "ben". Den har en plot, ett skelett som är oberoende av den iscensättning den hade när du fann den. Du blottlägger benen, kanske med korta stolpar, anteckningar i bild eller text, och fyller sedan ut skelettet med nytt kött: din egen scen- sättning, dina detaljer, din tolkning av dess idé.
- Måste man behålla benen i gamla berättelser? Nej, det folkliga stoffet är vårt och vi gör vad vi vill med det. Men det finns starka skäl till respekt för ett material som vandrat i folkmun i århundraden - eller tusenden. Mycket förstår vi inte förrän vi börjat just berätta det. Dessa historier har aldrig varit avsedda att vara litteratur.
- Berättande är ett bildspråk, ett sinnenas språk. Tänk dig att du går från plats till plats i historien. Vad ser du? Hurdant är ljuset, vilken tid på dagen är det, hur luktar det? Det du ser, upplever med dina sinnen, det ser dina lyssnare för sin inre syn. Det är knepet!
- Minnesteknik. Att verkligen se berättelsen, scen för scen med dess detaljer, är även knepet för att minnas långa historier. Det är ju platser du har varit på, inte något abstrakt du memorerat!
- Muntligt berättande är inte text. Det handlar aldrig om att lära in en text eller kunna "utantill". Texten är i det här fallet endast en källa bland flera. Lägg bort eventuell text så fort som möjligt och börja berätta.
- Början och slutet. Var klar över hur du ska börja din historia och hur du ska sluta den. Det är de två brofästena som gör att du tryggt kan röra dig som du vill däremellan. Där finns också berättelsens idé, vad du vill med att berätta den. Slutet knyter ihop säcken, som du öppnade i början.
- Varning för förklaringar och annat abstrakt språk, särskilt i början av berättelsen. Du ser direkt att du inte har lyssnarna med dig, att de tröttnar. Det är bilderna som trolldrager, själva berättarspråket. Ju förr du kan ge dem den första bilden i inledningen, desto bättre. Låt också berättelsens slut avklinga i tystnad, utan att börja förklara. Historierna talar för sig själva; det är en del av magin.
- Att vara berättare är inte en roll. Berättaren är du, berättelsen kommer inifrån dig, du har valt den och gjort den till din, eller du har skapat den. Just detta gör berättandet unikt. Mötet mellan berättaren och lyssnaren är genuint och autentiskt. Därför ska allt vara så mycket du som möjligt: din röst, din

dialekt; dina gester, din hållning.

- Be någon lyssna: Kunniga och kärleksfulla rådgivare är guld. Starta en berättarkrets där ni lyssnar och ger varandra respons!
- "Lögnen" är en vän som kan bära fram en djupare sanning än den exakta verkligheten. (Detta är en av hemligheterna bakom alla kulturella uttryck.) Berättande är alltid subjektivt. "En bra lögn kan gå från Bagdad till Konstantinopel medan sanningen letar efter sina sandaler." (Arabiskt ordspråk.)
- Vem kan säga vad som är sanningen? Hade du en snipig farmor som aldrig skulle ha berättat en saga för dig, så uppfinn en ny! Det är aldrig försent att få en lycklig barndom.
- Men det finns ju fakta man vill förmedla! Absolut. Ingenting är lämpligare än att väva in fakta i en berättelse. Phytagogas sats blir oförglömlig. Eller vilken faktakunskap som helst.
- När ska man tala sanning, när ska man ljuga? Viktigast: Klar- gör syftet med din framställning. Vad vill du uppnå? Fakta är inget självändamål, inte heller fiktion. De är dina verktyg.
- Muntligt berättande är kommunikation. Ögonkontakten är viktig, du läser i ögonen på lyssnarna hur du bör vinkla historien. Hur dina lyssnare är placerade är därför betydelsefullt: hästsko på samma nivå är idealiskt. Rummet bör ha vanlig, jämn belysning, inte salongsmörker som på teatern. Mötet med de andra lyssnarna är en del av magin. Du kan utveckla kommunikationen och dra in lyssnarna i historien på olika sätt, med blickar och gester, med tilltal och improviserad redigering. Det stärker kontakten och gör lyssnarna ännu mer alerta.
- Din historia förändras och blir lite annorlunda för varje ny lyssnarskara. Bra! Det är precis som det ska vara.
- Berättande är att skapa tillsammans. Lyssnarna är inte passiva mottagare, tvärtom! De arbetar för fullt med att skapa den värld du frammanar. Mötet i muntligt berättande är kreativt och aktiverande. Men, se upp: Visa respekt för lyssnarna. De sitter kvar för att de accepterar den överenskommelse som finns i situationen (eller för att de är tvungna). Kraften i berättandet är stark: Berättaren har makt att manipulera lyssnarens inre bildvärld. Var medveten om det och se till att dina lyssnare mår bra!
- Tappar du tråden, glömmet du något, kommer du av dig? Det

gör inte det minsta. Redigera om historien, det blir ändå bra. Troligen märker ingen något. Eller fråga lyssnarna! De hjälper dig garanterat kärleksfullt och snabbt, när de väl är inne i berättelsen.

- Lyssnarnas respons är kvittot på ditt berättande. Tyckte du inte du fångade dem? Du bör inte säga: Åh, de var inte intresserade. Du bör säga: Åh, jag vill bli en bättre berättare!
- Nervös? Det syns inte. Ingen vet om det utom du, så tala inte om det. Andas lugnt och använd energin som finns i anspänningen, den ger dig fokus.
- Var stolt över dig själv! Det smittar. Det väcker respekt. Alla behöver möten med folk som står för det de förmedlar, med god självkänsla. Får du applåder, stå kvar och ta emot dem med glädje!
- Vad kan man berätta? Parabler, visdomsberättelser och fabler; vitsar och anekdoter; sägner (moderna eller traditionella); folksagor (undersagor, djursagor, skämtsagor); myter, legender. Allt detta är folkligt stoff, som gått från mun till mun i århundraden och årtusenden. Det är ditt, du äger det tillsammans med alla folk i världen. En outtömlig skatt! Men gör historien till din egen, kopiera inte detaljerna.
- Dina egna minnen, upplevelser, iakttagelser, livsberättelser eller släkthistorier. Det här är kanske världens viktigaste skatt av oövertädda, unika historier. Var gärna personlig, men bli inte privat.
- Platsens historia. Vad har hänt här? Sägner, spökhistorier, anekdoter. Vad finns det för berättelser om din skola, ditt arbete eller ditt företag? Hur föddes det? Övervunna kriser. Framgångar. Anekdoter som speglar dess själ, syfte eller visioner. Vilka värderingar vill du förmedla? Kanske ett föremåls historia. Du kan förmedla tolkningar av allt detta med hjälp av ditt berättande.
- Konstsaga, litteratur. Om författaren lever måste du be om lov. Och i varje fall ange källan. Se upp med att det finns berättare som berättar egna historier; de har upphovsrätt.
- Fakta. Att väva samman fakta till en berättelse är roligt och verkningsfullt. Glöm bara inte receptet på en berättelse: person, plats, dilemma, slut. Även en gråsten kan vara huvudperson, bara du ger den vissa mänskliga egenskaper.

- Gör historier själv! Vad som helst kan bli en berättelse. Låt fantasin löpa fritt och fånga upp vad som än kommer för dig.
- Det du berättar måste inte på något sätt vara märkvärdigt, unikt eller genialiskt. Snarare tvärtom. Berätta med glädje och engagemang, det räcker. Det är bäst.

Var hittar man berättelser?

1. **Lyssna.** Gå på berättarevenemang. Om berättelserna är traditionella så kan du "knycka" dem – men det hör till berättaretiketten att fråga först, och att sedan forma om berättelsen till din egen. Har du lyckan att leva nära en levande gammal berättarkultur är det bara att gratulera. Öronen på vid gavel!
2. **Läs.** Bibliotek, sök t.ex. på avd. barnlitteratur, folkloristik och religion. Har du böcker hemma, organisera gärna en liten berättarhylla, där du kan börja samla böcker med berättelser. Leta på nätet. Där finns hundratals sajter med berättelser. Sök gärna efter flera varianter på en historia, det ger många infallsvinklar.
3. **Intervjua** släktingar eller gamlingar på en plats. Be dem berätta. Smarta sätt att komma igång eller hjälpa dem vidare i sin berättelse: Utgå från föremål eller fotografier. Fråga om detaljer. Upprep lite vänligt frågande det sista ordet de sa, så kommer de att fortsätta.
4. **Berätta** roligheter, pinsamheter eller förvecklingar ur ditt liv eller din verksamhet för någon, utan ambitionen att det ska vara "en berättelse". Eller skriv fritt och förutsättningslöst tills du hittar en tråd.
5. **Iakttag.** Stanna till när du ser något intressant, hemma, på stan, i skogen, var som helst. Överallt utspelar sig berättelser!

“Att fokusera på enbart berättelsen, och inte tänka på interaktionen mellan berättaren och lyssnarna, missar hela poängen med muntligt berättande.” (S. Denning, 2001)

Hur kan man minnas berättelser?

Det är mycket lättare att minnas en historia än man tror. Man rör sig ju inne i den, går från plats till plats, och varför skulle man glömma att man är i en björkskog eller att gardinerna är gula och rör sig i vinden... Vi vet hur det ser ut och hur det känns mot huden, eftersom vi är där när vi berättar.

Men hur kommer man ihåg tio berättelser eller trettio eller hundra? När du fortsätter med berättandet kommer din repertoar att växa snabbt. Du behöver ha repertoaren ordnad, dokumenterad och lätt tillgänglig. Tänk igenom hur du ska organisera den på det sätt som passar dig. Historierna inspelade när du berättar dem? Stolpanteckningar i bild eller text? Fil i datorn eller en pärm? En liten varning: Börjar du skriva ner historierna "ord för ord" är du inne på en annan konstart, som kan lägga hinder i vägen för muntligheten.

Vilka är berättarens verktyg?

Bland kulturarbetare är berättaren unik: Hon skapar själv hela sin föreställning, från ax till limpa (undantag finns). Därför är listan på verktyg lång. Vart och ett av dem har ett och samma syfte: att tjäna narrationen. Vad du än har för mål med ditt berättande så är det dessa verktyg du använder, antingen du är medveten om det eller ej.

1. Val av berättelse - intuition, behov, genrer, sanning & lögn.
2. Redigering - att väva historien, början och slut, intro, kronologi, ram, paralleller, kommentarer.
3. Situation- organisera rummet, ljus, föremål, mötet med lyssnarna.
4. Attityd - hur, med vilken inre och yttre hållning, framför jag berättelsen?
5. Relation - samspelet med lyssnarna och med andra faktorer i omgivningen.

6. Språk - eget språk, dialekt, skräp i språket, litterärt språk.
7. Intensitet - plus, minus eller neutralt berättande.
8. Röst - tonläge, personlighet, nå ut.
9. Tempo & rytm - hastighet, pausering.
10. Replik - att förevisa eller gestalta en replik, hur mycket dialog används.
11. Ljud & tystnad - använda andra ljud än rösten; låta pauser tala.
12. Kropp - mimik, hållning, gester, rumsrelation, rörelser i rummet.
13. Konkretisering - har vi låtit det konkreta språket, sinnenas språk, framföra berättelsen, eller är det abstrakt berättat så att lyssnaren inte får någon "film i huvudet"?
14. Kommentarer - är vi medvetna om när vi kommenterar och när vi berättar? På vilket sätt kan vi låta kommentarer bli en del av berättelsen?
15. Perspektiv - utanför eller inuti berättelsen, medveten eller inte medveten om vad som kommer att hända.
16. Oförutsedda händelser vid berättartillfället - det elegantaste sättet att ta en störning är att väva in den i historien!
17. Kombination - hur kombineras de komponenter med vilka historien framförs? Dubbleras uttrycken, så att en gest eller ett ljud säger samma sak som orden, eller får de vara betydelsebärande i sig själva?
18. I allt skapande är minimalism en dygd. När du är färdig med historien, korta den! Tvinga dig att berätta den på halva tiden. Berättelsen vinner alldeles säkert på det!

Lycka till med ditt berättande!

KAPITEL 4

Goda praktiska exempel

I det här kapitlet presenteras en uppsättning goda exempel insamlade av Sheherazadegruppen. Det är exempel från hela Europa som visar hur man använt muntligt berättande i vuxenutbildning. De kan indelas i två huvudgrupper, dels de som mest handlar om att stödja integration och de som arbetar med att stärka språkutbildning för vuxna. Det finns också en överlappning eftersom språk och integration är nära kopplade till varandra. Vår uppdelning ska mest ses som en hjälp för läsaren att orientera sig bland exemplen.

Varje exempel beskriver också sin målgrupp, vilket sammanhang som det ingick i, utbildningsmålen, och den roll som det muntliga berättandet hade i varje projekt. Vi fokuserar och tydliggör de möjligheter som berättarna och berättandet erbjöd. I tabellen nedan följer en snabb översikt över de olika exemplen.

Stödja integrering			
Titel	Land	Översiktlig beskrivning	Sida
Zeit.Geschichten	Österrike	Skapa en användbar plats för att berätta i Brunnenmarkt i Wien.	58
En lärande gemenskap	Belgien	Integrera invandrarkvinnor i samhället och på arbetsmarknaden.	61
Presentera sig själv som expert i en berättelse	Bulgarien	Användandet av personliga berättelser med arbetssökande, för att skapa självförtroende och självkänsla.	62
Samla historier	Frankrike	Bygga sammanhållning genom kulturell mångfald.	64
Vägar i staden	Tyskland	Språkutbildning med kvinnliga immigranter.	66
Det internationella projektet	Irland	Interkulturell dialog och integration.	69
ARTikulera	Norge	Integrering av kvinnliga interner genom att förbättra förmågan till kommunikation	72
Modersmålets dag i Stovner	Norge	Ökat självförtroende till anställda i förskolan, (med olika bakgrund), genom att berätta på modersmålets dag,	74
Den förlorade sonen	Spanien	Stötta interkulturellt utbyte mellan invandrare och infödda.	76
Berätta för framtiden	Sverige	Projekt där flera generationer arbetade med berättelser från de äldres erfarenheter av förintelsen.	78
Migranter korsar gränser	Nederländerna	Arbete med nyanlända migranter I Lelystad för att öka sammanhållning och identitet.	80
Openstorytellers	Storbritannien	Muntligt berättande för att öka lärande bland handikappade.	83

Stödja språkutbildning

Titel	land	Översiktlig beskrivning	Page
Sorgedockor	Belgien	Förbättra skrivande, lyssnande och tal på Holländska.	85
Berättande i en språkkurs	Belgien	Förbättra muntliga kunskaper i språkkurser.	87
Låt oss leva tillsammans	Bulgarien	Muntligt berättande för att öka färdigheter i Bulgariska bland vuxna invandrare.	90
Konstnärers integrering	Finland	Arbete med artister med olika kulturell bakgrund, för att skapa en föreställning som utgår från deras livsberättelser.	92
Livet i en vagn	Irland	Arbete med resande kvinnor för att samla deras berättelser och stärka deras seder och kultur genom att stödja deras förmåga att kommunicera muntligt.	94
Det syns i dina ögon att du förstått!	Sverige	Använda muntligt berättande för att snabba på språkinläring och integration bland flyktingar och invandrare.	96

Stödja integrering

Zeit.Geschichten - Österrike

Bakgrund:

Målgrupp:

Människor med olika kulturell bakgrund som bor i samma grannskap.

Kontext/behov:

Idén med projektet Zeit.Geschichten var att skapa ett lämpligt berättarrum för invånarna i Brunnenmarkt, Wien. Brunnenmarkt står för en levande och blomstrande mångfald. Här lever människor från en mängd olika bakgrunder sida vid sida och påverkar det dagliga livet i denna vidsträckt marknadsplats. Analfabeter och akademiker, fattiga och välbärgade, människor med en mängd olika religioner från alla möjliga länder. Under alla dessa så kallade "kulturella, sociala, religiösa och ekonomiska bakgrunder" finns det personliga historier. När det här projektet introducerades 2009 hade redan Kulturcentret i Brunnenpassage (the Community Arts Centre Brunnenpassage) arbetat intensivt med muntligt berättande. Här går regelbundet internationella berättare upp på scenen, här arrangeras öppna berättarkaféer och berättarverkstäder för allmänheten.

Målsättning:

Med det här nya projektet ville Brunnenpassage vända sig till dem som inte brukade ta del av den reguljära verksamheten och skapa rum för deras livshistorier.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Projektet har två faser: historiefiske och berättarvandring. Historiefiske beskrivs nedan (se metodavsnittet). Berättarvandringen består av 5 eller 6 personliga historier, så varierande som möjligt: roliga och tragiska, barndomsminnen och historier från det senaste årtiondet. De berättas på olika platser i grannskapet: det kan vara på ett kafé, hos frisören, hemma hos någon, på en pub eller en läkarmottagning. Därmed begränsas lyssnarskaran till 8–15 personer per vandring. Tiden det tar att gå från ett ställe

till ett annat, att man kommer till en främmande plats, att berättelsen aldrig utvecklar sig riktigt som planerat – allt detta gör att vandringen brukar ta ungefär 90 minuter. Många deltagare uppskattade tiden mellan berättelserna, de hann smälta den föregående och förbereda sig för nästa.

Tekniker och metoder:

Ett viktigt moment i historiefiske består i att ta kontakt med främlingar och människor man inte har någon personlig relation till. Då handlar det först och främst om att skapa ett läge där människor är beredda att sitta ner och prata med varandra. Nästa steg är att hitta tänkbara situationer eller minnen kring vilka historier skulle kunna växa fram. Sedan gäller det att fixera varje möjlig historia till ett visst år. Det här kravet syftar till att få syn på konkreta händelser. En deltagare kom till exempel ihåg vilket år han köpte sin första bil. Efter lite snack om vilka andra händelser han kopplade till bilen, slog det honom att det var samma år han var med om jordbävningen i Istanbul.

Fiskandet efter historier och arbetet med att förbereda berättarna är en process där det främst handlar om ett uppmärksam lyssnande och frågande. Nästa steg är att identifiera en händelse som innehåller tillräckligt mycket material för en berättelse på 5-10 minuter. Skulle historien växa under berättandet och berätt-

taren veckla in sig i ovidkommande detaljer, gäller det att strukturerar historien i 4-5 punkter. Strukturen kan framhåvas genom att historiefiskaren sammanfattar berättelsen med några nyckelord i början och mot slutet av varje möte. Vikten av att berättelsen har en sådan struktur måste betonas.

En annan möjlighet är att ställa konkreta frågor som leder berättaren framåt i handlingen. Under denna förberedelsefas bör deltagarna få tillfälle att så ofta som möjligt berätta vändpunkterna i sina historier. Har berättelsen en klar struktur men är för mager, gäller det att fråga sig fram för att lyfta fram glömda sinnesintryck, minnen och känslor. Nästan ingen deltagare berättade en historia från början till slut vid deras första möte. I alla händelser måste början och slutet av en historia klart och tydligt läggas fast som en bärande struktur. Bäst går det om man använder ögonblick fulla av liv som lämnar starka intryck efter sig.

Kringliggande frågor

Till en början säger många att de inte hade någon historia att berätta. Därför kan man lägga upp den första kontakten som en insamling av minnen. Ibland kan det till en början vara en stor hjälp att skriva ner ett slumpmässigt årtal på ett pappersark. Det sätter igång fantasin och hjälper människor att fokusera på något konkret. "Kopplar du ihop någon speciell upplevelse med de här siffrorna? En fest kanske, eller en olycka, en kärlekshistoria, en födelse, någon som dog?" Ibland kan det hjälpa att historiefiskaren själv delar med sig av något från sitt eget liv: "Själv började jag till exempel skolan det året, och jag minns mycket väl den första dagen." Eller "det var det året min familj flyttade till Danmark."

Ibland är människor gärna med på mötena och berättar sina historier, men de vill inte delta i berättarvandringen. Då är det viktigt att inte betrakta mötena som misslyckade eller hänga fast vid något förväntat slutresultat. Det kan också hända att en deltagare kommer av sig, glömmar bort viktiga detaljer eller rent av berättelsens vändpunkt. Då kan man alltid intervensera genom att ställa frågor, förutsatt att man gör det på ett trovärdigt sätt – som om man inte var riktigt säker på hur berättelsen skulle fortsätta. Korrigera aldrig och påpeka aldrig att berättaren glömt en del av sin historia.

Muntliga berättares medverkan

Historierna samlades in av ett lag bestående av tre personer från teater- och berättarvärlden, men här fungerade de som lyssnare, underlättare och handledare. Under vandringarna höll de sig i bakgrunden. Sedan vi skaffat oss erfarenheter tränade vi upp en

grupp av studenter att samla in historier för projektet.

Typ av historier

Berättarvandringen bärs upp av personliga historier, vilket innebär att berättaren är en del av sin egen historia. Vad innehållet beträffar finns det inga begränsningar. Historierna bör hålla sig inom 5-10 minuter.

Tidsram:

Historiefisket började ungefär 4 veckor innan den utannonserade berättarvandringen. Somliga människor är välorganiserade. Andra tycker det är konstigt att planera något flera veckor i förväg: "Kom och påminn mig en vecka innan!" Man måste ta hänsyn till kultur-skillnader. Somliga historier upptäcktes bara några dagar före vandringen. Förberedelse-erna kunde variera i intensitet. Från ett enda möte plus ett telefonsamtal, upp till fyra möten per historia.

Särskilda observationer kring det muntliga berättandets funktion

Många insamlingsprojekt av muntliga berättelser liknar varandra. Det här projektet var inriktat på att få människor att själva berätta sina historier, genom att använda sina egna ord, sin egen dialekt och accent, ja i vissa fall rent av sina egna grammatiska misstag. Detta i övertygelsen om att historierna var bra nog och värda att lyssnas till, trots att berättarna inte var professionella. Den enastående upplevelsen är själva mötet mellan berättaren och åhörarna.

När några av historierna skulle publiceras, avböjde en av deltagarna att låta sin historia gå i tryck. Hon sade att det var fint att få berätta den för dessa nio främlingar, men hon ville inte dela en personlig berättelse med människor vars ansikten hon inte kunde se. Den kommentaren säger mycket om det muntliga berättandets speciella kvalitet.

Utvärdering

Effekter på deltagarna:

Som ett resultat av den positiva återkopplingen från både åhörare och berättare återupprepades projektet flera gånger. Vi vet bestämt att många människor i grannskapet, som tidigare inte hade någon kontakt, nu hälsar på varandra. Frisören som berättade om sitt äktenskap har hittat en ny rörmokare – han

som berättade om hur han tillbringat vinternätter i en koja med snöväggar. När vi publicerade några av historierna i en bok, var många av berättarna mycket ivriga att få tillräckligt många kopior.

Styrkor:

Det här projektet har sin styrka i att evenemanget är ovanligt och spännande: deltagarna kommer till i stort sett okända och ibland helt privata platser och lyssnar till berättelser från totala främlingar. Den här mycket speciella kontexten gör att ingen förväntar sig några enastående skickliga berättare. Detta är viktigt, med tanke på att några av berättarna blev nervösa och glömde viktiga detaljer, medan andra blev så till sig att de hade svårt med avslutningen. De allra flesta av åhörarna var tålmodiga och mycket tacksamma över att ha kunnat ta del av dessa personliga berättelser.

Svagheter:

Projektets förberedande fas kräver människor med stor empati som har mycket tålamod och mycket tid. Letandet efter potentiella berättare måste ses som en vital del av projektet. Att bara bedöma projektet utifrån berättarvandringarna leder till besvikelser. Några, som berättar engagerande historier och gärna vill vara med i fortsättningen, ger återbud samma dag som berättarvandringen. Att närma sig främlingar och locka dem att berätta en historia kräver att man kommer över sina egna sociala hämningar. Alla som försökt samla in berättelser för projektet Zeit.Geshichten har varit med om att bli avvisade. Men den avväpnande öppenhet och de otroliga historier man fått ta del av, har för alla varit en erfarenhet som varit mödan värd.

Rekommenderad litteratur och källor för vidare information

Berättelser från de första sju berättarvandringarna har publicerats som bok på tyska, men den ger förstås bara en grov uppfattning om de verkliga upplevelserna. Boken är tillgänglig på nedanstående adress.

Kontaktuppgifter

Brunnenpassage
Tilman Fromelt
Brunnengasse 71
Tilman.fromelt@caritas-wien.at
Copyright för bilderna: Brunnenpassage

En lärande gemenskap - Belgien

Bakgrund

Målgrupp:

Flyktingar, särskilt kvinnor som tvingats lämna sitt land av politiska orsaker

Kontext:

Fem organisationer från Wales, Nederländerna, Storbritannien, Danmark och Belgien som arbetar med dessa kvinnor för att stödja dem, ge dem möjlighet att rota sig i det nya landet och skaffa sig ett arbete. (Grundtvig Lärande Partnerskap – Konferenser i partnerländerna)

Behov:

Att integrera sig i det nya hemlandet och dess arbetsmarknad.

Målsättning:

Att förbättra färdigheterna bland ekonomiskt missgynnade grupper av kvinnliga flyktingar i avsikt att öka deras deltagande i samhälle och arbetsmarknad.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Kvinnorna berättade och reflekterade gemensamt över sina berättelser; teoretiska bakgrunder från experter om berättandets kraft och förmåga att uttrycka känslor; erfarenheter av mångfald och som stärkande kraft ("empowerment") i olika EU-länder, samt verkstäder kring berättelsernas innehåll och gemensamma mönster.

Tekniker och metoder:

Livshistorier; i Nederländerna arbetade man fram en livsbok som ett medel att stödja människor. www.bol.com

Samarbetspartners:

Quality Center Vluchtelingen vrouwen (NL)
Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen (BE)
Center for Women's Equality (DK)
Reading Refugee Support (UK)
Women Connect First (UK)

Medverkande berättare:

Inga berättare medverkade, enbart experter från de olika samver-

kande länderna som gav stöd och en viss teoretisk bakgrund till flyktingproblematiken och sätt att hantera den.

Typ av berättelser:

Livshistorier

Använda tekniker:

Inga speciella tekniker användes; muntligt berättande är helt enkelt ett sätt att uttrycka känslor och erfarenheter.

Analys av de berättade historiernas gemensamma mönster.

Tidsram:

Två dagars möten under 2 projektår

Särskilda observationer kring det muntliga berättandets funktion

Hur berättelsen bidrar till att målet för träningen nås:

Genom att berätta sina livshistorier delade kvinnorna sitt förflutna och sina nuvarande erfarenheter med varandra i ett land som inte var deras.

Hur historieberättande inte bara är roligt för deltagarna utan också bidrar till lärande:

Avsikten med berättandet var inte alls underhållning utan att ge kvinnorna en möjlighet att berätta sina livshistorier och bli medvetna om det faktum att de inte är ensamma om att genomleva samma saker. Berättande är utgångspunkten för en "personlig utvecklingsplan".

Utvärdering

Genomslag och styrkor:

Berättande påverkar sättet flyktingkvinnor uppfattar sig själva; de blir medvetna om att problemen/svårigheterna de försöker tackla inte är unika. Medvetenheten om att problemen/svårigheterna till stor del skapas av sammanhanget och inte av deras egna brister, leder till kvinnors bemäktigande.

Svagheter:

Ingen medveten användning av berättartekniker

Kontaktuppgifter:

Namn: YWCA (Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen)
Adress: Paleisstraat 39 – 2018 Antwerpen (BE)
info@antwerpen.ywca.be

Presentera sig själv som expert i en berättelse - Bulgarien

Bakgrund

Målgrupp:

Arbetslösa vuxna, många med universitetsexamen och några nära pensionsåldern.

Kontext/behov:

Deltagargruppen bestod av människor som av skilda orsaker var kort- eller långtidsarbetslösa. Några var uppgivna; andra var osäkra på om det fanns några nya möjligheter för dem. Vissa deltagare var inte medvetna om färdigheter och kvalifikationer som de faktiskt hade, andra var inte beredda att skaffa sig nya. Oavsett hur de såg på sin situation behövde alla, för att lättare få arbete, ett större självförtroende och förmåga att på bästa möjliga sätt visa upp vad de kunde. Träningen inriktade sig på att förbättra deras muntliga färdigheter och sätt att presentera sig själva.

Målsättning:

Utbildningens främsta syfte var att utveckla deltagarnas färdigheter i att presentera sig själva, sina styrkor, sina meriter och sin kapacitet. De pedagogiska målen var att stärka:

- deltagarnas självförtroende
- deras färdigheter i självframställning (muntlig presentation)
- deras färdigheter att kommunicera, fungera i ett arbetslag och att samarbeta
- deras färdigheter att bedöma andras presentationer

Detaljerad beskrivning

Tekniker och metoder:

Berättelser användes som det främsta hjälpmedlet under hela utbildningen. I starten fungerade de som isbrytare. Utbildarna bad varje deltagare att presentera sig själv genom en kort historia på 3-5 minuter och utmanade dem genom att ställa frågor som: vad är du expert på? Vad får mig att tycka att jag är en expert på detta? Hur blev jag en expert? Frågorna överraskade först deltagarna. Dels för att hjälpa dem komma över det ögonblicket och motivera dem att dela med sig till varandra, dels för att ge dem mer tid att tänka över sin egen historia, så presenterade två av utbildarna sina egna historier. De hade inget att göra med deras

yrkesverksamhet utan med deras övriga kompetenser. På det viset kunde de visa att även små framsteg har betydelse. Detta gav deltagarna nya impulser – de hade redan vågat presentera sig själv. Nu kunde de dessutom se att de hade starka sidor som kunde ge dem konkurrensfördelar. Allt detta samverkade till att stärka deltagarnas självkänsla och självförtroende samtidigt som de fick möjlighet att utveckla sin verbala förmåga.

Därefter skrev utbildarna upp temat för nästa fas på tavlan, med ett särskilt ämne för varje mötestillfälle. I den här andra utbildningsfasen fick deltagarna uppgiften att koppla ihop så många associationer som möjligt med temat ifråga. De arbetslösa deltagarna grupperades sedan i arbetslag om 3-4 personer utifrån deras egna associationer, deras isbrytarhistorier och deras identifierade expertis.

Färdighetsträningen fortsatte sedan i denna andra fas genom att varje lag valde en underrubrik till huvudtemat. Kring denna utvecklade de sedan konstruktiva idéer som de presenterade på bästa möjliga sätt för de andra arbetslagen. Lagen fick sedan tid att göra en handlingsplan: välja ett vinnande tillvägagångssätt, bättre än de andra lagens när det gäller att hitta en lösning för attraktiva presentationer – vilka som är de viktiga elementen i en sådan presentation. Som avslutning på den här fasen presenterade varje lag sin idé inför de andra. De andra lagen hade i uppgift att utvärdera den presentationsgruppen, dela med sig av sina åsikter om varje presentation och argumentera för sitt ställningstagande.

Samarbetspartners:

Det fanns inga samarbetspartners. Utbildarna tog själva rollen som berättare.

Särskilda observationer:

Som ofta är fallet när människor inte känner varandra i förväg, var det lite obekvämt i början och deltagarna var antingen tysta eller började berätta sina historier rätt blygt. Men den positiva atmosfären och de festliga skrönorna som utbildarna taktfullt bidrog med hjälpte till att bryta ned initialmotståndet.

Ett annat problem gällde tidhållningen. När deltagarna blev som mest intresserade av ämnet som avhandlades, var det svårt att hejda dem i deras arbete och få dem att presentera det för de andra. Deltagarna blev också så engagerade av att utvärdera de andras presentationer, analysera deras styrkor och svagheter och komma med idéer på bättre lösningar, att de glömde utbildningsmomentets tidsbegränsningar. Också när de gav sig i kast med sina egna presentationer, glömde de flesta bort tiden.

Berättarsamverkan & använda tekniker:

De två utbildarna utnyttjade själva berättartekniker. Deras bruk av personliga historier var oväntat och förvånade deltagarna.

Tidsram:

1 – 1.5 timmar: Presentation av sig själv genom en historia

15 – 30 minuter: Val av övergripande tema och associationer kring detta

4 timmar: Indelning i lag och arbete med delteman

2 timmar: förberedelser för en "lag"historia

2 timmar: varje lag presenterar sitt arbete och idén de utvecklat medan de andra lagen utvärderar. Förslag till nya lösningar och sätt att förbättra presentationen.

Särskilda observationer kring det muntliga berättandets funktion

Muntligt berättande var nyckeln till utbildningen, eftersom deltagarnas första stora problem var att de inte litade på sina egna förmågor, de hade låg självuppskattning och liten självkänsla. Det första steget var att hjälpa dem upptäcka och uttrycka sina styrkor och på det viset höja deras självkänsla genom att reflektera över sin egen historia där de framstår som experter på vissa områden. Nästa steg till framgång var att ge deltagarna möjlighet att samverka med andra och hjälpa lagen att utveckla sina egna idéer. Att slutligen presentera sina resultat för de andra lagen, uppmuntrade deltagarna att betrakta sig själva som kapabla att framställa sig själva i en god dager, särskilt för potentiella arbetsgivare.

Utvärdering

Genomslag:

Deltagarna blev först överraskade, men uppskattade sedan utbildningen. Alla deltagarna ville ha fler träningspass och arbeta längre med att förbättra sin förmåga att presentera sig själva.

Styrkor:

Utbildningen byggde på en process där man delade historier med varandra. Man upptäckte hur gemenskapen med andra skapade en personlig styrka och hur andras berättelser understödde den personliga medvetenheten.

Svagheter:

En av deltagarna hade problem med hur historieberättandet användes som isbrytare. Han motsatte sig det med kraft och vägrade att delta. Det krävdes särskilda ansträngningar och diplomati för att återställa situationen.

Kontaktuppgifter

Utbildarnas namn:

Eliza Stefanova

Nikolina Nikolova

Adress: 5, James Bourchier Blvd, 1164 Sofia, Bulgaria

Samla historier - Frankrike

Bakgrund

Målgrupp:

Den här workshopen hölls i samarbete med en förening för kvinnor i ett underprivilegierat samhälle i en parisförort. Deltagarna var kvinnor från länder söder om Sahara (Senegal, Mali, Burkina Faso m fl), varav många ännu inte talade flytande franska.

Kontext:

Eftersom det samhälle i vilken workshopen ägde rum var ett av de främsta områden där bilar eldades upp under upplöpn 2005 hade det ett rykte om att vara ett svårt eller oroligt område. Målet med detta berättelprojekt är att främja en positiv bild av samhället genom att hylla dess kulturella mångfald och unika historia genom berättandet och insamlandet av berättelser. Deltagarna i just den här workshopen fick lära sig hur man samlar berättelser från andra medlemmar i samhället och hur man leder en workshop så att berättelserna kan spridas i grannskapet. Man lärde sig även ett antal berättartekniker.

Mål:

- att stärka workshopdeltagarna
- att främja inkluderande och tvärkulturell kommunikation

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Berättarna ledde deltagarna i några lekar och övningar, bland annat en visuell minneslek, samt återberättade några historier. Deltagarna tillfrågades sedan om de här berättelserna påminde dem om några de redan kände till med målet att uppmuntra dem att dela med sig av sina egna historier.

Metod:

Då målet med workshopen var att uppmuntra deltagarna att dela med sig av sina egna berättelser var det viktigt att etablera en tillitsfull miljö. Workshopen inleddes med några aktiviteter för att bryta isen. Därefter framförde berättarna några historier innan man bjöd deltagarna att framföra sina egna.

Samarbetspartners:

Projektet genomfördes av en grupp professionella berättare och en lokal kvinnoförening i ett underprivilegierat samhälle i en parisförort.

Frågor relaterade till berättandet:

Enligt en av de berättare som ledde workshopen var det största hindret att få deltagarna att dela med sig av sina egna berättelser. Han förstod till slut att kvinnorna inte ansåg det passande att dela med sig inför en man. För att få dem att känna sig mer bekväma var han frånvarande under den följande sessionen och lät sina båda andra kollegor, båda kvinnliga berättare, leda workshopen på egen hand. Deltagarna kände sig då tillräckligt trygga för att kunna dela med sig av sina berättelser.

Berättares deltagande:

Workshopen leddes av ett team bestående av två berättare, varav en även hade erfarenhet av vuxenutbildning.

Typ av berättelser:

Kvinnorna uppmuntrades att dela med sig av folksagor från sina respektive länder, berättelser från grannskapet eller vilken annan typ av berättelse som helst som de ville dela med sig av.

Tekniker som kom till användning:

Eftersom deltagarna inte var helt bekväma med att tala franska uppmuntrades de att först berätta historierna på sina egna språk. En av lärarna/berättarna talade lite bambara, som var modersmål för några av deltagarna.

Tidsram:

Workshopen ägde rum under ett flertal korta sessioner.

Berättandets roll:

Hur berättandet bidragit till utbildningsmålen:

I workshopen användes berättandet som ett verktyg för att underlätta tvärkulturell kommunikation och för att höja deltagarnas självförtroende. Trots de kulturella skillnader som skiljde deltagarna från varandra och från de franska lärarna lyckades de hitta en gemensam grund genom berättandet.

Hur berättandet underlättar inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

Utöver underhållningsvärdet hos berättelserna och lekarna som användes i workshopen fanns det även ett pedagogiskt värde. Deltagarna, som ännu inte hade bemästrat franskan, kunde öva på sin muntliga kommunikation genom berättandet. Workshopen befrämjade inläringen även i form av ett tvärkulturellt utbyte.

Utvärdering

Påverkan på de lärande:

Workshopen var framgångsrik för att lärarna lyckades anpassa sig till deltagarna och etablera en tillit hos dem. Slutresultatet blev att de sedan kunde dela med sig av sina egna berättelser och delta i insamlandet av berättelser från andra medlemmar i samhället.

Styrka:

I det här projektet fungerade berättandet som en metod att stärka medlemmarna i ett underprivilegierat samhälle. Deltagarna gavs verktyg för att motverka en negativ uppfattning av sina grannar och gavs även en plattform där de kunde dela med sig av sin kultur till andra. Det är även en bra aktivitet för den som lär sig språket (franska), eftersom det ger dem möjligheten att tala inför publik utan de påfrestningar som kan uppstå i mer formella sammanhang.

Svaghet:

Det kan ibland vara svårt att få deltagarna att dela med sig av sina historier på grund av de kulturella normerna (i det här fallet att kvinnorna inte kände sig trygga med att dela med sig av sina berättelser med en man närvarande) eller på grund av den känsliga karaktären hos vissa berättelser. Detta är skälet till varför

det är viktigt att vara medveten om deltagarnas kulturella kontext och att anpassa sig så att deltagarna känner sig trygga nog att dela med sig av sina berättelser.

Kontaktuppgifter

Namn: Jacques Combes

e-post: kombjak@wanadoo.fr

Vägar i staden - Tyskland

Bakgrund

Målgrupp:

Workshopen Ways in the City ägde rum tillsammans med en grupp kvinnliga språkstudenter som bodde i samma kvarter i Tyskland. Kvinnorna hade olika kulturella och etniska bakgrunder, talade åtta olika modersmål och var mellan 17 och 50 år gamla.

Kontext:

Workshopen ägde rum inom ramen för en språkkurs på 20 till 25 timmar i veckan. Kursens totala längd var 500 timmar, uppdelad i block om 100 timmar. Workshopen i berättande ägde rum i pauser mellan dessa block. Deltagandet var kostnadsfritt och inte obligatoriskt, eftersom det inte ingick i den huvudsakliga integrationskursens studieplan.

Behov:

Många av deltagarna hade redan bott i Tyskland i årtal, men på grund av de låga kunskaperna i tyska hade de levt tämligen isolerade liv i sina samhällen. Skälen till att delta i språkkursen varierade. Några deltog för att lära sig tyska, medan andra gick språkkursen som en del av ett integrationsprogram med målet att få tyskt medborgarskap.

Ämnesval:

Under språkutbildningen presenterades kursen som en workshop i berättande med en avslutning i form av ett uppträdande, inplanerat vid två olika offentliga evenemang. För att ge deltagarna en uppfattning om vad workshopen i berättande gick ut på kom en berättare till språkkursen och återberättade en historia. För några av deltagarna var det litet skrämmande att uppträdandet skulle vara en obligatorisk del av workshopen. Målet med workshopen var att fokusera på de muntliga traditionerna från olika länder.

Mål och syfte:

Även om workshopen ägde rum med elever som studerade tyska var målet inte att förbättra språkfärdigheterna. Målen var istället:

- socialt inkluderande – att lära sig nya offentliga rum genom ett aktivt deltagande i en festival

- socialt sammanhang och att stärka lagandan inom gruppen
- att uppleva flerspråkighet som en resurs
- att utforska språkets kulturella dimensioner
- Användning av estetisk handling för att ge utrymme åt specifika frågor

Detaljerad beskrivning

Förberedelser:

Workshopen leddes av språkläraren tillsammans med en utomstående berättare. Ett samarbete av det här slaget krävde förberedelser från båda sidor. Läraren fick betalt för tio extra timmar för sina förberedelser. Innan workshopen startade besökte berättaren klassen vid två tillfällen, för att få en bild av språkkunskaperna och för att anpassa workshopen till elevernas behov. Det andra besöket användes för att återberätta en historia och för att presentera workshopens ramar.

Metod:

Flerspråkigt berättande

På grund av gruppens sammansättning bestämde berättaren och läraren sig för att göra workshopen flerspråkig och att låta deltagarna berätta även på sina modersmål.

Stödjande

Tanken att låta kvinnorna även berätta på sina egna språk var att ge dem möjligheten att presentera sig på ett annat sätt, att kunna visa fram en stark sida.

Språkens olika egenskaper

Att visa upp en dylik blandning av språk i en enda föreställning lyfter även fram de olika egenskaper språken besitter, såsom språkmelodi, ljud, uttryckssätt, etc.

Berättartekniker som kom till användning

Var och en av de fyra berättelser som framfördes i uppträdandet använde sig av olika tekniker. Detta visade berättandets variation och gav kvinnorna möjligheten att välja den stil som passade dem bäst. En av berättelserna framfördes med hjälp av enkla bilder, en annan framfördes expressivt – nästan agerades ut, medan ytterligare en berättelse framfördes med publikens hjälp...

Vägar i staden – att lära känna nya offentliga rum

Eftersom ett av målen med kursen var att lära känna nya platser inleddes kursen i den trygga miljö som utgjordes av språkkur-

sens klassrum, men fortsatte sedan i kulturcentret. Deltagarna hämtades upp vid centret för vuxenutbildning. Rummet förbereddes utan bord. Kvinnorna presenterades för andra aktiviteter på kulturcentret. Eftersom gruppen bestod av kvinnor, många med

barn, presenterades aktiviteter kring barnavård. De båda framträdandena vid de offentliga evenemangen ingick förstås också i strategin.

Berättande/skrivande

Eftersom det var språkkursen i tyska som sammanfört dessa kvinnor var det mycket viktigt för dem att inte begå några misstag på tyska under framträdandet. Flera av dem skrev ner nyckelfraser som de skulle framföra på tyska. Språkläraren korrigerade fraser och deltagarna lärde sig dem utantill. Detta är kanske inte ett rent berättande, men det var det mest naturliga sättet för de som behövde tryggheten. Alla deltagarna hade inte behov att göra på det sättet. För de som berättade på sitt modersmål förekom inget "skrivande och att lära sig utantill".

Berättarens deltagande

Workshopens koncept kom huvudsakligen från berättaren. Det var språklärarens uppgift att ge berättaren en uppfattning om vilka ämnen som kunde vara lämpliga för gruppen. Hela workshopen leddes av språkläraren och berättaren tillsammans som ett team.

Typ av berättelser:

Berättelser valdes ut som kunde framföras på flera språk samti-

digt. Berättaren kom med en uppsättning berättelser, men bad även deltagarna om egna berättelser. En deltagare föreslog att man skulle återberätta historien från en välkänd barnbok, Den hungriga larven. Denna blev till slut en av de fyra berättelser som valdes ut till framträdandet. Det måste dock nämnas att berättelsen anpassades och fick två alternativa slut – och larvens meny kom att bli mycket längre och mycket mer internationell. För ett flerspråkigt berättande bör man söka sig till historier med enkla intriger, relativt korta berättelser med bara några få karaktärer och med en repetitiv struktur.

Tekniker som kom till användning:

Fysisk uppvärmning – kroppsmedvetenhet

En sångövning genomfördes med "Broder Jakob" på samtliga språk. Alla sjöng varsitt "solo" på sitt modersmål i mitten av cirkeln. Sången användes sedan under de följande dagarna som en form av ritual.

Övningar i kroppsmedvetenhet: "Följ John", "Var min spegel"

En traditionell dans för kroppsmedvetenhet (som var ett förslag från en av deltagarna).

Arbete med ickeverbal (interkulturell) kommunikation:

Alla kom med förslag på hur man visar (gestikulerar) att man anser att någon är "tokig" eller alla gav ifrån sig ett ljud av lättnad eller sorg. Dessa gester och ljud upprepades sedan av de övriga deltagarna.

Strukturering av berättelsen genom teckningar:

Vad visar den första bilden? Vilken var berättelsens katalysator? Vad visar den sista bilden?

Och sist men inte minst: testa och testa igen och igen

Att berätta/lyssna på en tvåspråkig version av Nasreddin Hodjas berättelse om en gryta som föder och sedan dör följdes av en livlig (rolig) diskussion om berättelsens sensmoral (måste en berättelse ha en sensmoral) i den kultur där Nasreddin Hodja hör hemma. Att söka efter liknande figurer i andra kulturer. Att arbeta med två berättelser med många upprepningar. En av dem (föreslagen av en av deltagarna) var Den hungriga larven, som många kände till i form av en barnbok. I berättelsen äter larven mängder av föda. Deltagarna ombads att förlänga kedjan genom att lägga till ytterligare rätter till menyn (på sina modersmål).

Tidskala:

En workshop i berättande över fyra dagar om cirka 20 timmar – resultatet visades upp i samband med två festivaler.

Berättandets roll

Eftersom deltagarna kunde berätta historierna på sina modersmål blev de samtidigt medvetna om kraften i berättelserna. De lyssnade även på berättelser på tyska och återberättade även dessa. Det avslutande framträdandet stärkte deltagarnas självförtroende.

Utvärdering

Feedback och engagemang från kvinnorna i workshopen var mycket bra. Efter det första framträdandet under festivalen bestämde organisatörerna och kvinnorna sig för att genomföra ytterligare ett framträdande vid ett annat offentligt evenemang i staden. Samarbetet mellan läraren, som redan kände gruppen, dess förmågor och behov, och berättaren, som förde in nya impulser och ett nytt förhållningssätt, var gott. Alla deltagarna bestämde sig för att delta i projektet efter ett möte med berättaren, så de var mycket motiverade. Detta var synnerligen idealiska omständigheter, som inte alltid är lätta att överföra till andra lärmiljöer.

Påverkan på eleverna:

Den främsta påverkan på eleverna blev ett förbättrat självförtroende.

Styrka:

Genom projektet förbättrades deltagarnas självförtroende.

Svaghet:

Vi har ingen information om svagheter kring projektet.

Kontaktuppgifter

Organisation:

Samarbete mellan VHS Grövelingen (lokalavdelning till ett center för vuxenutbildning) och "Kultur vor Ort e.V." (kulturcenter – se länk nedan)

Webb:

Om arrangören:

<http://www.kultur-vor-ort.com/>

Om berättaren:

<http://geschichtenhaendlerin.de/>

Det internationella projektet - Irland

Bakgrund

Målgrupp:

Galways lokalsamhälle och en isolerad internationell grupp boende på flyktinghotell (Direct Provision Centres) runt om i Galway.

Kontext:

Målet med projektet var att bygga broar mellan Galways samhälle och den isolerade internationella grupp som bodde på flyktinghotellen (Direct Provision Centres) runt om i Galway. Denna bro skulle främja normal kommunikation baserad på den gemensamma erfarenheten av berättande och därmed hjälpa till att eliminera den etikettering, de fördomar och den reservation som uppstår ur rädslan för det okända.

Mål/syfte:

Det internationella projektets mål var att använda berättandet som metod för att koppla samman den internationella gruppen, som huvudsakligen kom från Afrika, med den lokala infödda befolkningen i Galway på ett avslappnat och icke hotfullt sätt för att på så sätt främja vänskap och social integration.

Projektet var baserat i Galway på Irland.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Inledningsvis genomförde gruppen aktiviteter för att bryta isen, bland annat minneslekar. Dessa aktiviteter utnyttjades under programmets tre första veckor tills de inte längre behövdes, då deltagarna kände sig trygga med varandra. Tillsammans med diskussioner och berättande använde ledaren sång under den tredje veckan för att ytterligare sammanföra gruppen. Sessionerna med sång i grupp tycktes bidra till att bryta ner de sista hindren mellan gruppmedlemmarna. Efter sången uppmanades deltagarna att dela upp sig i par för att byta historier med varandra. Berättelserna delades även med hela gruppen och även av ledaren berättade. Diskussionerna och workshopen leddes dessutom av samordnaren så att deltagarna kunde lära sig om berättandets roll och tekniker. Dessa tekniker övades sedan med hela gruppen. En nyckel till grupputvecklingen tycktes vara de informella samtal och diskussioner som ägde rum mellan gruppmedlemmarna under tepauserna.

Metod:

Gruppen träffades varje måndag morgon under sex veckor. Under den tiden byggde gruppen upp sammanhållning och dynamik, diskuterade berättandet och dess plats i kulturen och började att öppna sig och berätta egna historier. Gruppen arbetade med att framföra traditionella berättelser från sina länder. De övade även på sånger som skulle integreras med berättelserna. De sex workshopveckorna kulminerade i ett framträdande på en teater. Framträdandet innebar att deltagarna var tvungna att ta processen på allvar. Till slut kom det offentliga framträdandet att bli det medium genom vilket kontakten med samhället kunde äga rum. Genom programmet användes berättandet som programrets slutresultat, men även som det medium som fick deltagarna i gruppen att dela med sig av erfarenheter och åsikter. Samtidigt som deltagarna berättade sina historier lärde de sig även hur man berättar i en workshop kring röst, tonfall och rytm. De nya förmågorna de lärde sig ökade självförtroendet vid berättandet, så under den fjärde veckan delade deltagarna glatt med sig av sina egna berättelser utan att behöva uppmuntras av ledaren.

Samarbetspartners:

Samtliga medlemmar i gruppen kom från Afrika: sex från Nigeria, två från Somalia och en från Tchad. Gruppen bestod av fyra kvinnor och fem män. Åldern sträckte sig från 19 till 34 år. Tre av deltagarna hade sina familjer med sig till Irland, medan övriga hade kommit ensamma.

Frågor relaterade till berättandet:

Programmet genomfördes med målet att bygga upp självförtroendet hos deltagarna så att de skulle kunna möta andra människor och byta historier och erfarenheter. Programmet fokuserade på att främja socialt inkluderande och att integrera medlemmarna från den interna gruppen i den egna gemenskapen och inom Galways större samhälle. Framträdandena och workshoparbetet hjälpte till att bygga upp självförtroendet hos samtliga medlemmar i gruppen och hjälpte även till att eliminera den blyghet och rädsla de förväntade sig av ett nätverkande med nya människor. Som en övning i kapacitetsskapande var denna workshop i berättande mycket effektiv.

Berättarens deltagande:

Ledaren, Claire Muireann Murphy, är en professionell berättare. Hon utnyttjade sin erfarenhet för att få gruppdeltagarna att börja dela med sig av sina egna historier och att lära sig det som behövdes. Hon involverade inga andra externa berättare under programmet, eftersom detta skulle ha inverkat på gruppdynamiken och hindrat grupputvecklingen.

Typ av berättelser:

Berättelserna varierade från traditionella historier och folklöre till personliga berättelser från hemländerna och från barndomen. I vissa fall uppmuntrade historierna till diskussioner inom gruppen. Det underlättades genom att deltagarna bjöds att berätta historier kring en rad ämnen om sina hemländer eller områden. Under den första veckan diskuterade gruppen till exempel nationalrätter, under den andra veckan diskuterades vikten av namn och arv. Denna praxis fortsatte, understödd av diskussioner om tonfall, ton, rytm och röststyrka när man berättar en historia tills gruppen hade utvecklat de nödvändiga förmågorna för att kunna uppträda inför den lokala gemenskapen.

Tidsram:

Projektet pågick under sex veckor med workshops i berättande och kulminerade i ett två timmar långt framträdande på en teater.

Berättandets roll

Hur berättandet bidragit till utbildningsmålen:

De tekniker som förknippas med berättande integrerades genom hela det sex veckor långa programmet. Förutom att skapa en källa till underhållning för gruppen var teknikerna det huvudsakliga medium som användes för att förmå människorna att dela med sig av sina historier och att bygga upp självförtroendet genom att lära sig och använda berättarteknikerna som förberedelse inför slutframträdandet. I det här exemplet användes berättandet för att bryta ner kulturgränser, mellan gruppmedlemmarna, och sedan mellan den internationella gruppen och de boende i Galway.

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

Berättargruppens form innebar att sociala normer kunde övervinnas så att vänskap och kontakter kunde utvecklas på ett naturligt sätt. De sociala normerna från Nigeria, Tchad och Somalia innebar att deltagarna aldrig skulle ha tagit dessa kontakter med varandra inom den internationella gemenskapen. De yngre medlemmarna skulle inte ha haft rätten att tilltala en äldre person och männen isoleras genom att de bor i enbart manliga Direct Provision Areas. Isoleringen trängde därmed mycket djupare än att enbart vara utstängd från värdlandet. Användningen av berättande hjälpte till med övningsmålen eftersom hela målet med programmet var att få gruppen att kommunicera, först med varandra och sedan att få dem integrerade i det större samhället i Galway.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

Berättarnas framträdande rapporterades i båda lokaltidningarna före föreställningen tillsammans med en uppföljningsartikel i den ena lokaltidningen. Det förekom mycket prat i publiken om att upprepa föreställningen för det större samhället. Den största effekten gällde dock berättarna själva. Under kursens sju veckor (sex veckor med programmet och den sista med framträdandet) kunde ledaren se en gradvis förändring hos deltagarna. Hon berättar att de började skratta oftare, interagerade mer och växte i självförtroende och uttrycksätt. De var oförberedda på den effekt det skulle ha på dem själva och på publiken. Det förenade dem på ett sätt som inte helt kan beskrivas i ord. De såg att kraften hos historierna de berättade tvingade dem att bli en del av något större än dem själva, en större gemenskap.

Styrka:

Programmets huvudsakliga styrka var sättet deltagarna bemöttes och leddes av ledaren på ett holistiskt sätt, framgången för slutföreställningen och hur den mottogs av lokalsamhället.

- Deltagarna behandlades aldrig med medömkan, utan som vilka deltagare i ett konstprojekt som helst. De blev aldrig tillfrågade om sina bakgrunder, orsaken till varför de kommit till Galway eller om vilka svårigheter de stod inför. Detta är de frågor de får varje dag, frågor som ständigt påminner dem om deras dilemma medan de "väntar på status". Målet med projektet var att få dem att se på sig själva som mer än bara "flyktingar". Ett bra resultat i ett offentligt framträdande tillät dem att vara bra. Skapandet av en positiv konstnärlig miljö gav dem utrymme att uttrycka sig kreativt.
- Framträdandet på slutet var livsviktigt eftersom det visade styrkan i projektet för alla deltagarna. Den gemenskap de lever i kunde bevitna det hårda arbetet och ansträngningarna. Det viktigaste av allt var det faktum att lokalsamhället fick se människorna delta som Berättare, Sångare och Talare, istället för som obekanta ansikten med en obekant bakgrund försedda med etiketten "flykting" eller "asylsökande". Ur den synvinkeln var projektets framgång och samhällets reaktion att vilja se framträdandet igen överväldigande.

Svaghet:

En svaghet med programmet var svårigheten att rekrytera deltagare. Detta problem hade inte förutspåts av ledarna. Av de femton deltagarna som man planerat för, blev det tillslut nio.

Problemet med den inledande kontakten med den internationella gruppen, härrörde ur det faktum att individerna även inom gruppen var isolerade och segregerade, utöver att de också var avskilda från lokalsamhället. På grund av den besvärliga tillvaron drabbas de ofta av apati, depressioner och en ovilja att delta i projekt. Som en följd av detta drabbades projektet av många framflyttade starter eftersom det inte fanns några som ville delta.

Kontaktuppgifter

Clare Muireann Murphy

E-post: clar@claremurphy.org

Webbplats: www.claremurphy.org

ARTikulera - Norge

Bakgrund

Målgrupp:

Deltagarna var kvinnliga interner från kvinnofängelset Bredtveit. Deras språk är ofta hårt och deras brist på kommunikationsfärdigheter är ofta en del av orsaken till att de hamnat i fängelse.

Kontext:

ARTikulere (artikulera) är ett konstprojekt initierat och hantarat av VOX (en norsk myndighet för livslångt lärande) i kvinnofängelset Bredtveit. VOX har utbildningsansvar i fängelser. De sociala förhållandena för kvinnliga interner i Norge är mycket värre än för manliga fångar. De aktiviteter som erbjuds är färre och av lägre kvalitet än vad som erbjuds männen, med färre tillfällen till träning, tillgång till utbildning, med mera.

Mål:

- Språkutveckling
- Främja ett inkluderande genom en förbättring av kommunikationsförmågan

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Berättaren presenterade syftet med workshopen, vilket var att uppföra en digital berättelse inför publik. Hon berättade att hon ville få dem att arbeta med sina egna historier. Det är också viktigt att berättaren förklarar för deltagarna att hon är ute efter de bra berättelserna. Om de säger att deras liv är fasansfulla, så blir det ingen bra berättelse av det. Berättaren går "in för berättelsen" och att hennes uppgift är att ta fram de bra berättelserna.

Berättaren ledde deltagarna i några lekar och övningar, bland annat en minneslek, vilket gjorde dem stolta över sig själva, samt berättade några historier för att värma upp dem. Deltagarna ombads berätta om trevliga upplevelser ur sina liv. Alla sade att de inte hade några sådana. Berättaren bad dem sedan att rita en karta över olika landskap ur sina liv, varefter berättelser om goda upplevelser kom att framträda. En efter en presenterade de sina kartor och berättelser och de övriga deltagarna valde vilka berättelser de ville höra mer om. Den här uppgiften ledde till att

deltagarna upptäckte nya aspekter av sina bakgrunder. Att kunna berätta sina historier i gruppen och att kunna diskutera vad som hänt öppnade situationerna för dem och pekade på positiva saker de inte hade tänkt på tidigare. Det betonade även vikten av att kunna uttrycka sig ordentligt eller mer adekvat. När man talar om meningsfulla saker vill man inte bli missförstådd.

Metod:

En annan tanke kring att låta workshopen leda till en föreställning är den extra press som deltagarna låter sig utsättas för. Människor är alltid villiga att anstränga sig lite extra när de ska framträda med något. Denna upplevelse skulle kunna kallas för den "estetiska upplevelsen" – upplevelsen av att vara "större" än man trott sig kunna vara, att man kan göra bättre ifrån sig.

Det är nödvändigt att ägna mycket tid åt att få deltagarna att förstå vad de ska göra. Eftersom målet med workshopen var att uppmuntra deltagarna att dela med sig av sina egna berättelser var det viktigt att skapa en tillitsfull miljö, men även att man skulle förstå berättarens roll. Framträdandet i slutet av projektet är en nödvändig del av metoden. Workshopen inleddes med några aktiviteter för att bryta isen. Därefter framförde berättaren några historier innan deltagarna bads att återge sina egna berättelser. De ritade kartor över sina egna barndomsplatser som hjälp för att minnas berättelserna.

Berättaren använde metoder från narrativ terapi, men skulle inte ha uppnått något om hon kommit in och sagt att hon ville läka deltagarna. Det hon berättade för dem är att hon är ute efter historier och att en bra historia innehåller både bra och dåliga saker. Detta var något som deltagarna förstod intuitivt.

Det är nödvändigt att den engagerade berättaren är professionell och någon som förstår vad som utgör en bra historia. Hon använde alla de tekniker hon kunde för att gräva fram de bra historierna. Det är i detta "estetiska grävande" som det finns en möjlighet att vända historien upp och ner. Detta kan exemplifieras av följande – berättelsen om en liten treårig flicka som måste stiga upp på morgonen, göra i ordning sin egen frukost och packa sin väska innan hon ger sig av till dagis på egen hand var inte bara sorglig och tragisk – den handlade även om mod och begåvning. Den "estetiska tekniken" går ut på att gräva fram bra bilder och att kanske hitta nya eller dolda aspekter hos en berättelse, sådant som avslöjar saker som gör den lättare att bära med sig.

Samarbetspartners:

Kombinationen av två konstuttryck genom digitalt berättande i

det här projektet var ett smart drag. Pressen på deltagarna skulle ha blivit alldeles för stor om de hade behövt uppträda live. Det var mer än tillräckligt för dem att skapa digitala berättelser i kombination med bilder. För många av deltagarna skulle det ha varit för mycket att presentera sina historier live. Projektet involverade en professionell berättare och en konstnär, samt de lärare som dagligen arbetade med fångarna. Projektet initierades av VOX. Høgskolen i Oslo og Akershus var involverad och det hela leddes av berättaren.

Berättarens deltagande:

Workshopen leddes av en berättare med lång erfarenhet inom berättande som konstform och som vuxenutbildare. Hon har även erfarenhet av narrativ terapi.

Typ av berättelser:

Livsberättelser utan traditionella berättelser eller myter. Deltagarna uppmuntrades att dela med sig av sina egna personliga historier och att ta upp både bra och dåliga saker.

Tekniker som kom till användning:

Se under metod.

Tidsram:

Workshopen i berättande ägde rum under fem dagar. Hela projektet pågick under en längre tid.

Berättandets roll

Hur berättandet bidragit till utbildningsmålen:

Under workshopen användes berättandet som ett verktyg för att utveckla deltagarnas kommunikationsfärdigheter. Samtidigt gavs deltagarna möjlighet att se på sina egna berättelser på nya sätt. Detta kan på lång sikt förbättra inlemmandet i samhället.

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

Genom att tvingas beskriva historierna mer detaljerat och från olika synvinklar utvecklade deltagarna sina kommunikations- och språkfärdigheter. Berättandet kan även ha vissa terapeutiska effekter.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

Berättaren var osäker på den långsiktiga effekten på deltagarna efter workshopen. Vad man lyckades åstadkomma inför uppvisandet av hela projektet var dock utmärkt. Det borde ge en viss positiv effekt att döma av det uppnådda delandet av berättelser under den fem dagar långa workshopen. Det var intressant att se språkutvecklingen när deltagarna berättade historier som var av betydelse för dem.

Styrka:

Vad är det som gör berättande till ett så bra verktyg för inläring? I det ögonblick det känns viktigt att berätta en historia på rätt sätt förändras språket. Man anstränger sig för att lyssnarna ska förstå vad man försöker säga.

Svaghet:

Det skulle ha varit intressant att få arbeta under en längre period med deltagarna.

Rekommenderade böcker och resurser för ytterligare information:

King N. Memory, Narrative, Identity
Bakhtin M. The Dialogic Imagination

Presentatörens kontaktuppgifter

Namn: Sara Birgitte Øfsti Nesje
E-post: post@sarabirgitte.no

Modersmålets dag i Stovner - Norge

Bakgrund

Målgrupp:

Invånare i stadsdelen Stovner och anställda i stadsdelens barnomsorg, kvinnor från mycket skilda bakgrunder.

Kontext:

Information om projektet har samlats in genom en intervju med en av de berättare som var engagerade i projektet. Stovner är en stadsdel i Oslo med en hög andel multikulturella invånare. Vikten att lära sig det egna modersmålet för att kunna ta till sig andra språk är en av huvudidéerna bakom projektet. Tanken är även att öka självkänslan hos förskolepersonalen genom att låta dem presentera en berättelse/ett uppträdande på scen under modersmålsdagen. Uppträdandet är tvåspråkigt och genomförs av professionella berättare tillsammans med förskolepersonalen. De senare hämtar berättelser ur sina egna kulturer och framför dem på sina modersmål. Det blir därmed en möjlighet för invånarna i Stovner att få lyssna på berättelser på det egna språket. Första gången man arrangerade modersmålsdagen i Stovner kom 1000 besökare. Många kommer till firandet ännu idag. En tanke bakom projektet är att få invånarna i stadsdelen att känna sig betydelsefulla och att låta dem ge något tillbaka till samhället. Immigranter som flyttar till ett nytt land förlorar snabbt berättelserna från den egna kulturella bakgrunden. Modersmålsdagen är viktig även av det skälet. Den ger möjligheten att presentera immigranternas kultur i Norge och fokuserar på så sätt på några av de resurser immigranterna har fört med sig.

Mål:

- Att främja inkluderande och språkträning genom att förbättra språkfärdigheterna och öka självkänslan bland invånarna genom berättandet på modersmålet och ett firande av modersmålsdagen.
- Ordna en workshop i berättande med anställda inom förskolan och att skapa tvåspråkiga framträdanden under modersmålsdagen.
- Målgruppen är därmed inte bara deltagarna i workshoppen utan även den publik som kommer för att se framträdandena på modersmålsdagen. Många kommer för att lyssna på berättelser på det egna språket.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Berättarna började med personliga historier för att skapa förtroende genom uppvärmningsövningar. Deltagarna måste berätta något från sin barndom och från när de anlände till Norge, vilket gav alla en upplevelse av igenkänning.

Metod:

- Workshop i berättande med målet att hålla i ett framträdande under modersmålsdagen.
- Deltagarna skulle genomföra ett tvåspråkigt framträdande tillsammans med en professionell berättare
- Deltagarna berättar på sina modersmål
- Deltagarna berättar sina egna historier, valda av dem själva, huvudsakligen sagor

Samarbetspartners:

Fortellerhuset (Berättarhuset), stadsdelen Stovner

Frågor relaterade till berättandet:

Personliga historier användes vid introduktionen till workshoppen i berättande. Detta gjordes för att deltagarna skulle öppna sig och börja prata. Man bör vara försiktig när man arbetar med personliga berättelser och sätta upp bra och trygga ramar för deltagarna. Att berätta historier från barndomen är ett mycket bra sätt att bygga gruppen på. Alla blir berörda och kan identifiera sig med varandra.

Berättarens deltagande:

Det är mycket viktigt att de berättare som leder workshoppen är yrkeskunniga. En yrkeskunnig har förståelse för vad som fungerar

och vad som inte gör det. De deltagande berättarna hjälper till att utveckla framträdandet. Med ett tvåspråkigt berättande är det viktigt med en viss regi, eftersom två personer på scenen skapar en mängd intryck och signaler. Regin ska därför gå ut på att minska rörelserna, informationen (vad som kommer att förstås utan att det förklaras särskilt detaljerat) och på att skapa ett bra framträdande. Publiken blev mycket imponerad (ibland var det upp till 200 personer närvarande). En av deltagarna i workshopen bjöd till exempel in sin familj till framträdandet och dessa blev mycket imponerade och stolta. För att ge deltagarna en känsla av att de klarar det är det nödvändigt att skapa bra upplevelser och detta är vad den professionella berättaren kan bidra med.

Typ av berättelser:

De återgivna berättelserna var främst sagor. Enligt berättaren fungerade sagorna mycket bra inom det här projektet. De är ju skapade för muntlig framställning. Vad är det som gör att sagorna fungerar så bra? Enligt berättaren är det för att de är skapade av vanligt folk utan ersättning, eftersom dessa vill förmedla ett budskap eller kommunicera en kulturbild. De är verkliga exempel på demokrati och de kommer från folket. Som berättelse består sagan av flera element som fungerar mycket bra för både lärande och inläring, till exempel upprepningar. Upprepningarna ger säkerhet och trygghet. Berättaren hävdar att man behöver höra ett ord minst sju gånger innan man kan lära sig det. Det finns även möjligheter till kreativitet inom upprepningen, möjligheten att utforska hur man kan göra saker på annorlunda sätt inom en välbekant ram.

Tekniker som kom till användning.

- I början av workshopen användes personliga berättelser för att få deltagarna att lära känna varandra, att öppna sig och att prata. Det var personliga berättelser kring namn, hur man hade kommit till Norge och så vidare.
- Arbetet med upprepningar var en viktig teknik under workshopen. Upprepningar kan vara en viktig metod för att kunna arbeta kreativt.
- Teknikerna som användes under workshopen skiftade, men var beroende av det faktum att deltagarna inte hade gemensamma språk. Fokus lades därmed på andra former av kommunikation, som kroppsspråk och ljud. Vid ett tvåspråkigt berättande blir själva språket mindre viktigt.

Tidsram:

Workshopen pågick ungefär en gång i veckan under flera veckor och avslutades med ett framträdande.

Berättandets roll

Hur berättandet bidragit till utbildningsmålen:

Utvecklar man det egna modersmålet förbättrar man sin förmåga att lära sig andra språk. När man utvecklar ett berättarframträdande arbetar man mycket medvetet med språket och uttrycket. Det faktum att deltagarna väljer sina egna berättelser främjar enligt berättaren självkänslan. Deltagarna valde berättelser från den egna bakgrunden/kulturen och de hämtade resurser från sig själva och gav tillbaka till samhället. Detta främjar självkänslan.

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

Berättandet är ett lärvätyg som är mycket lämpligt vid interkulturella utbyten och det är ett utmärkt verktyg för att lära ut moral, etik och vad som är farligt och vad som inte är det. Sagor från olika kulturer illustrerar ofta likheter och skillnader mellan kulturerna. Sagorna bär ofta med sig budskap som att man ingår i samhället, att man ska hjälpa varandra eller att man inte ska vara girig. Väldigt ofta återfinns sociala värden i sagans kärna. Enligt berättaren har människor från olika kulturer utanför västvärlden denna form av sociala värden närvarande i sinnet, till exempel att man ska lyssna på erfarenheten, att man ska respektera äldre människor och så vidare.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

Berättaren hävdar att projektet hade en viktig effekt på användandet av och utbildningen i modersmålet i stadsdelen Stovner.

Styrka:

Berättandet på modersmålet, samarbetet med professionella berättare, framträdandet inför en riktig publik, att målgruppen för projektet är större än bara workshopens deltagare, att det är hela samhället.

Svaghet:

Vi saknar information om projektet för att kunna beskriva eventuella svagheter kring god praxis och inget sådant nämndes i intervjun med berättaren.

Presentatörens kontaktuppgifter

Namn: Georgiana Keable, berättare Norge

Den förlorade sonen - Spanien

Bakgrund

Målgrupp:

Deltagarna inkluderade migranter från 18 olika länder (huvudsakligen från Asien, med några från Sydamerika) samt spanska lokalinvånare.

Behov – kontext:

Aktiviteten ägde rum i Barcelona i Spanien och ingick i ett större program som arrangerades i samarbete med organisationen Casa Asia.

Mål:

- Främja interkulturellt utbyte mellan migranter och den spanska befolkningen.
- Hjälpa migranter att bearbeta de svårigheter och känslor som migrationsprocessen för med sig.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Aktiviteten bestod av det interaktiva återberättandet av en version av berättelsen om den förlorade sonen.

Metod:

Historien återberättades så här:

En man bor på en gård på landet med sin son och dotter. [PAUS: Vid den här punkten ombads deltagarna att rita hur de föreställer sig att gården såg ut.] När sonen blivit äldre blir han uttråkad av lantlivet och vill flytta till staden. [PAUS: Deltagarna bjöds att föreställa sig och diskutera vilka aspekter hos livet i staden som kan ha varit lockande för sonen...]

Alltmedan berättelsen fortskrider tjänar de interaktiva pauserna vid berättelsens nyckelögonblick som ett sätt att underlätta diskussionen kring ett antal frågor som berör migrationsprocessen: varför man lämnade hemlandet, vad man förlorar och vinner genom migrationsprocessen, interna konflikter i fråga om skyldigheter mot familjen och personliga mål genom migrationen, och så vidare. Varje paus berör en ny aktivitet. Vid slutet av berättelsen har den nu utfattiga sonen återvänt till familjens gård efter faderns död och deltagarna turas om att i par spela upp rollerna som sonen och hans syster och sedan diskutera i

grupp om huruvida systemen ska låta brodern komma tillbaka till gården eller inte.

Samarbetspartners:

Aktiviteten arrangerades av La Xixa Teatre, som är en ideell organisation med målet att utforska, utveckla och utvidga teater- och utbildningsverktygen som ett medel för samhällsomvandling.

Frågor relaterade till berättandet:

Deltagandet var av stor vikt för aktivitetens framgång. Därför såg workshopledarna till att deltagarna kunde diskutera eller agera ut scener ur berättelsen, parvis eller i mindre grupper, innan man höll i en diskussion på gruppnivå.

Berättarens deltagande:

Workshopen leddes av två yrkesskådespelare. Inga professionella berättare var inblandade.

Typ av berättelser:

Historien var en variant av "Den förlorade sonen", en liknelse som återfinns i Bibeln och som ofta dyker upp både i litteraturen och inom populärkulturen.

Tekniker som kom till användning:

Aktiviteten använde sig av ett antal tekniker för att sätta igång diskussionerna, särskilt teckningar, rollspel och diskussioner.

Tidsram:

Aktiviteten tog grovt räknat två timmar och kan klaras av på en dag eller i två entimmessessioner under två dagar.

Berättandets roll

Hur berättelsen har bidragit till utbildningsmålen:

Det huvudsakliga målet med kursen var att använda berättandet för att starta diskussioner kring ett antal av de frågor migranterna ställs inför. Berättelsen lät deltagarna begrunda andra synvinklar. Övningen lät migranterna diskutera några av de egna konflikterna och de hinder som migrationen för med sig, men även fungera som ett sätt att ge de spanska lokalinvånarna en glimt av migrantlivet och att öka kommunikation mellan de båda grupperna. Samtidigt som flera deltagare hade starka åsikter blev de aldrig för personliga eller skapade några större konflikter eftersom diskussionen fokuserade på själva berättelsen.

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

De båda ledarna blev mycket imponerade av berättandets framgång som pedagogiskt verktyg. De är intresserade av att lära sig mer om berättarmetoder och att använda berättandet i arbetet med vuxna och ungdomar.

Utvärdering

Effekt:

La Xixa-teamet rapporterar att eleverna var angelägna om att få diskutera de ämnen som berördes under berättandet. Några sade även att upplevelsen fick dem att ifrågasätta gamla idéer.

Styrka:

Återberättandet av historien tjänade som en dramatisk förevändning för att diskutera migrationsprocessens utmaningar. Migranterna fick möjligheten att inte bara reflektera över sina egna upplevelser utan även att få byta erfarenheter med andra och att skapa nya kontakter.

Svaghet:

Samtidigt som deltagarnas bidrag till berättarprocessen är central för att övningen ska lyckas kan variationer i deltagarnas engagemang även påverka djupet i de diskussioner som startas.

Rekommenderade böcker och resurser för ytterligare information

Metoden som användes för den här aktiviteten hämtades från boken Mapping Drama av Allan Owens och Keith Barber

Kontaktuppgifter

Berättarens namn: Meritxell Martínez

E-post: laxixateatre@gmail.com

Berätta för framtiden - Sverige

Bakgrund

Målgrupp:

Cirka femton överlevare från Förintelsen och cirka femton ungdomar 15–28 års ålder, barnbarn till andra överlevare.

Förutsättningar

Sex miljoner judar utplånades under Förintelsen. Det finns fortfarande överlevare som kan berätta sina minnen – men inte längre till. Skulle det vara möjligt att arbeta med de äldre och de yngre tillsammans, och att låta de äldres berättelser vandra vidare muntligt?

Och skulle det vara möjligt att låta dessa unga människor framföra berättelserna muntligt i skolor? Dessa frågor ställde sig den svenska myndigheten Forum för Levande Historia när de initierade pilotprojektet "Berätta för framtiden".

Mål:

Att undersöka om det är möjligt att föra berättelser från Förintelsen vidare från överlevare till ungdomar från den så kallade tredje generationen, och få dem att berätta historierna vidare, på sitt eget sätt, för publik.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter – metoder:

Vi började med att låta deltagarna lära känna grunderna för muntligt berättande: Vad är en berättelse, hur skapar man inre bilder, hur kommunicerar man med lyssnarna? Det material vi använde var dels traditionella berättelser och dels livshistorier utifrån intervjuer de yngre gjorde med de äldre. Vi upptäckte snart att de äldre hade stora förväntningar på de yngre och detta måste vi hantera. De yngre skulle inte vara rena språkrör för de äldre. De måste få berätta historierna på sitt eget sätt och såsom de själva kunde omfatta materialet.

Vi upptäckte också att de äldre var helt osentimentala i förhållande till sina berättelser och att de hade förtroende för oss som ledare när vi analyserade berättarteknik, redigerade deras berättelser och så vidare. En diskussion som levde genom hela det tre år långa projektet var hur fakta kan förmedlas inom ramen för en berättelse.

När de äldre använde sig av en föreläsande och retorisk framförandestil, försökte vi visa ett annat sätt: Att förmedla minnen som en berättelse på ett visuellt sätt, så att lyssnarna förnimmar något, upplever känslor och drar sina egna slutsatser. Vi ville också att de äldre skulle förstå att de unga aldrig skulle kunna förmedla de äldres erfarenheter och kunskap i dess hela vidd, men att något annat var möjligt. Tillsamman fann vi en metod för att samla de äldres berättelser och minnen.

En träff började alltid med lekfulla uppvärmningsövningar för att skapa en varm atmosfär med glädje och skratt, som kunde något balansera de svåra ämnen vi skulle arbeta med. I början motsatte sig de äldre detta arbetssätt, men det blev med tiden accepterat.

Sedan gjorde vi en inventering av ämnen som vi skulle kunna arbeta med. Vi gjorde tillsammans listor på teman, som till exempel musik, skyltar, potatis, järnvägsvagnar, leksaker, avsked. Ett tema fungerade som en krok som kunde användas för att fånga minnesfragment. Därefter valde de unga de teman som de ville fördjupa sig i.

Sedan placerade de äldre sig på olika platser i rummet. De unga rörde sig från den ena till den andra beroende på vilka teman de valt: vatten, snö, spår, eld, löss, explosion, grönt etcetera. Vi samlade på detta sätt stora mängder med anekdoter, som var och en berättade om rasism, överlevnadsstrategier, absurda nazistiska lagar, åsidosättande av normalt mänskligt beteende och så vidare.

Så småningom valde de unga ut vilken historia de verkligen ville gå djupare in i. De gjorde nya intervjuer, fördjupade dem, och försökte få fram mer exakta detaljer om platser och människor, för att kunna visualisera händelserna. Vi fortsatte också med övningarna i berättande. Vi arbetade med redigeringen av historierna. Till sist hade vi ett första muntligt framträdande där de yngre framträdde för de äldre och berättade deras historier. Det var ett fantastiskt ögonblick! Att se hur de äldre levde upp och blev respekterade. Det gav hopp för hela projektet. En del av de äldre tyckte att deras historia berättades bättre av de yngre än av dem själva.

Från och med denna punkt började vi förbereda ett publikt framträdande. De unga framträdde så småningom på Fabulas Berättarscen och blev sedan också inbjudna att uppträda i Judiska Församlingen och på Förintelsens minnesdag. Efter detta arbetade de unga tillsammans med de äldre fram flera olika program för skolan med berättelser från Förintelsen.

Medverkande partners:

Forum för Levande Historia, Fabula Storytelling och Föreningen Förintelsens Överlevare i Sverige.

Problem att övervinna:

Vi hade en rad faktorer att överväga i början av projektet. Först av allt var det materialets stora tyngd, de överlevandes minnen – hur skulle vi och de unga kunna hantera detta medan vi arbetade tillsammans? Det andra var hur vi skulle ta hand om en grupp med så olika deltagare: De äldre vid sjuttio-åttio års ålder och de unga mellan femton och tjugoåttio. Det tredje var: Hur skulle vi klara att vara lärare och tala om det berättartekniska och redigering av historierna – när de handlade om egna erfarenheter av massmord?

Lyckligtvis hade vi en ovanligt framsynt och klok producent på Forum för Levande Historia, som försiktigtvis kallade projektet ett experiment, där vi kunde söka oss fram. Hon gav oss också viktig support i mötet med de äldre som i vissa fall var märkta av trauma som påverkade processen.

Hur muntligt berättande ingick

I detta projekt var storytelling det huvudsakliga innehållet och arbetsmetoden.

Typ av berättelser:

Livsberättelser

Tid:

Vi hade två olika grupper. Var och en av dem möttes cirka femton gånger under ett och ett halvt år mellan åren 2006 och 2009.

Det muntligt berättande särskilda roll

Att kommunicera svåra livserfarenheter med berättelser skapar djupare ömsesidig förståelse.

Utvärdering

Forum för Levande Historia gjorde noggranna utvärderingar löpande. Hela processen spelades in. Gruppen (utan berättardagogerna) mötte också regelbundet en psykiater.

Långsiktigt resultat

En del av ungdomarna går fortfarande ut i skolor, med de äldre, och ger sina program, där de tillsammans berättar den äldres minnen från Förintelsen.

Styrkor:

Resultatet blev slutligen mycket gott, med hänsyn till den känsliga processen. Projektet fortsätter att ge ringar på vattnet, utan några projektpengar.

Svagheter:

Ett sådant här projekt är inte lätt att åstadkomma, det kräver mycket tid, kännedom om relationer och personer och en skicklig samordnare.

Rekommenderade böcker och resurser för mer information

<http://storytelling.se/sv/foerestaellningar/154/>

Kontaktuppgifter

Forum för Levande Historia
Karin Wiström
Box 2123, 103 13 Stockholm
Tel: +46 8-723 87 50
Email: info@levandehistoria.se
www.levandehistoria.se
Fabula Storytelling
Eastmansvägen 35, 11361 Stockholm
Tel: 08-344 133
mats.rehnman@storytelling.se
www.storytelling.se

Migranter korsar gränser Nederländerna

Bakgrund

”Migranter korsar gränser” var ett treårigt interkulturellt berättarprogram i Lelystad, en ”ny stad” på botten av före detta Zuidersee. Bortsett från spädbarn som fötts i Lelystad kan samtliga invånare som slagit sig ner från 1967 och framåt betraktas som nykomlingar/migranter. De här migranterna kan vara inhemska personer från de omgivande provinserna, men kommer huvudsakligen från de heterogena multikulturella grupperna från randstad (stadsregioner i Nederländerna).

80 nationaliteter finns representerade i staden. Projektet initierades av stadsfullmäktige och stadsbiblioteket och ingick i en bredare (nationell) plan för att främja biblioteken som ”mötesplatser”.

Målgrupp:

Projektet riktade in sig på alla vuxna i stadens olika grannskap. Särskilda ansträngningar gjordes för att nå grupper med särskilda behov, till exempel icke läskunniga mödrar och mor-/farmödrar som lärde sig det holländska språket och kulturen genom barnens och barnbarnens skolor. Det regionala centret för utvecklingssamarbete, Lelystads förening för flyktingar och andra nykomlingar och personliga nätverk spelade en viktig roll för att nå ut till invånare med utländskt ursprung. Eleverna i grundskolan var också en primär målgrupp. Arbetet med skolbarnen hjälpte till att nå familjerna med utländsk bakgrund.

Mål:

- Att stärka den sociala sammanhållningen bland invånarna.
- Att stärka identiteten hos invånarna som medborgare i Lelystad och att skapa en känsla av tillhörighet.
- Att stärka bibliotekens roll i samhället.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Berättarcirklar

Den första omgången aktiviteter ägde rum i grannskapen – man bjöd in människor till berättarcirklar i hemmen. Invånarna kunde välja mellan någon av tre roller: värd, besökare/lyssnare och besökare/berättare. Värderna bjöd in några grannar och ledarna bjöd även in personer som hade uttryckt intresse av att delta. Träffarna leddes av erfarna berättare med målet att skapa en atmosfär av tillit och öppenhet. Cirklarna var heterogena: män och kvinnor, unga och gamla, migranter med holländsk bakgrund och migranter från utlandet. Detta innebar att de närvarande kunde träffa personer från helt skilda bakgrunder på ett informellt sätt och lyssna på delar av deras levnadshistorier. Ledande frågor för att guida lokalinvånarna i historierna var: ”Var kommer du ifrån? Hur hamnade du i Lelystad? Känner du dig hemmastadd här? Vad har du gjort för att känna dig som hemma i Lelystad? Kan du berätta någon anekdot från ditt hemland eller hemort eller något om dina första år i Lelystad eller om ditt kringflackande innan du slog dig ner här?”

Efter fasen med berättarcirklar i hemmen arrangerades liknande träffar i samlingssalar, biblioteket, Nieuw Land Erfgoedcentrum (Centret för nytt arvland) och två ålderdomshem. Dessa träffar var också informella, men berättelserna kunde spelas in på video till projektets webbplats, som förmedlade nyheter om programmet, en kalender och kompletta historier, antingen på video eller i skriftlig form.

Grundskolornas högstudier erbjöds också möjligheten att ägna ett antal språk- eller historietimmar åt "Berättelsen om Lelystad". Till detta producerades en läroplan. Som alternativ kunde kursen ges som en aktivitet efter skoltid i en närliggande samlingslokal. Grundtanken var att lära eleverna att intervjua sina föräldrar med hjälp av programmets frågor. I skolan kunde man sedan dela med sig av dessa migrationsberättelser. Lektionen slutade sedan med ett berättarframträdande av utvalda barn.

Kurser

Två kvällskurser i berättande för vuxna arrangerades, en i biblioteket och en tillsammans med Centret för utvecklingssamarbete, en deltagare som nämns här nedan. Berättarkurser anordnades även i grundskolorna.

Berättartåget

Under aktivitetens sju sista veckor med avslutning den 28 oktober drog en traktor en gammal serveringsvagn för arbetare genom gatorna och gjorde reklam för programmet i de sju viktigaste grannskapen. Serveringsvagnen gjordes om både in- och utvändigt och försågs med bekväma bänkar. Människor kunde sitta utanför i skuggan och berätta sina historier för något av teamen. Tåget stod parkerat under två eftermiddagar i veckan på parkeringsplatsen vid ett snabbköp, vid en samlingshall eller vid något av ålderdomshemmen.

Biblioteket

Biblioteket och dess personal spelade en central roll. Personalen anordnade bokutställningar om Lelystad, om berättande och om de viktigaste av migranternas hemländer. De sammanställde även litteraturlistor, hjälpte till att anordna berättarevenemang i biblioteket, hade ett samarbete med lokalföreningen "Bibliotekets vänner", byggde upp en teater i en av bibliotekssalarna, skapade affischer och flygblad samt publicerade evenemangen. Den avslutande berättarfestivalen 2006 ägde sedan rum i biblioteket. Mer än 25 berättare deltog i en flashhupsättning dirigerad av den nationellt kända berättaren och festivalarrangören Anne van Delft från Amsterdam.

Samarbetspartners:

Projektet leddes av en samordningsgrupp och erfarna berättare. Projektgruppen bjöd in flera myndigheter och andra som deltagare i programmet: Centret för nytt arvland, den regionala dagstidningen FlevoPost, det regionala Centret för utvecklingssamarbete baserat i staden samt den lokala video- och filmklubben FlevoLacus. Förutom att FlevoPost var vår huvudsakliga deltagare inom medievärlden hölls en rad andra medier informerade.

Berättarnas deltagande:

Projektet leddes av erfarna berättare.

Tekniker som kom till användning (jämför Aktiviteter):

Berättarcirklar
Biblioteket

Tidskala:

”Migranter korsar gränser” var ett treårigt interkulturellt berättarprogram.

Berättandets roll

Berättarprojektet uppmuntrade deltagarna att mötas på en djupare nivå, framförallt under den första fasen med berättarcirklar. Rätt många av deltagarna kände sig att de kom ur sin ensamhet genom projektet. Att kunna berätta sin egen historia i en trygg miljö stärkte dem i deras människovärde. Dessutom breddade berättandet möjligheterna till frivilligt arbete och att träffa nya människor.

Arrangörerna känner helt klart att de olika deltagargrupperna i projektet har utövat och förbättrat sina interkulturella kommunikationsfärdigheter på olika nivåer:

- Personliga egenskaper och förmågor som behövs i mötet med andra och att acceptera andra som en partner i kommunikationen.
- Att ta hänsyn till varandras behov av självständighet och integritet.
- Den ömsesidiga tilliten och villigheten att stödja varandra.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

Genom projektet har biblioteket stärkt sin plats som väktare och främjare av berättandet, åtminstone under en tid. Detta har åstadkommit genom att man har arrangerat utställningar, satt samman litteraturlistor kring relevanta ämnen, genom att erbjuda kurser i berättande och genom att anordna framträdanden med berättare och musiker. Framträdandena i biblioteket, totalt omkring tjugo stycken av olika slag, ansågs ha hållit hög konstnärlig kvalitet.

De viktigaste oavsiktliga resultaten har varit en anslående tillväxt i antalet amatörberättare som fortsätter att berätta historier efter den beskrivna treårsperioden, ett stärkande av stödstrukturen kring berättande i Lelystad och en ökning av antalet lokalorganisationer som bjuder in berättare att framföra sin konststart. Två kvinnor bildade gruppen ”Utländska kvinnor för berättande”.

Styrka:

Med nya medlemmar i berättarcirkeln kände den lokala stiftelsen sig stark nog att söka medel: sex medlemmar genomför utbildningsprogram i grundskolorna, vilket leder till presentationen av ett årligt Gyllene berättarpass till ”årets bästa elevberättare”. Berättaraktiviteter i Lelystad rapporteras numera i den rikstäckande specialtidningen för berättare, ”Vertel eens...”, som getts ut sex gånger per år sedan 2006. Målen som formulerades i planen kopplade samman muntlig historia med ett ”stärkande av identiteten för de boende i Lelystad”. Teamet är överens om att projektet lyckades bredda och fördjupa invånarnas uppfattning om olika aspekter i den egna staden, dess historia och den blandade och intressanta befolkningen.

Svaghet:

Vi saknar information om projektet för att kunna beskriva eventuella svagheter kring god praxis.

Kontaktuppgifter

Tom Draisma & Corine Kistemaker
E-post: improvisie@planet.nl

Openstorytellers - Storbritannien

Bakgrund

”Openstorytellers” är en välgörenhetsorganisation som med hjälp av berättelser försöker stärka och inkludera människor som är marginaliserade som en följd av förståndsmässiga svagheter och kommunikationssvårigheter. Vi använder litteratur, sägner och personliga historier för att hjälpa människor öka sitt självförtroende, bli delaktiga i kulturen och känna sig inspirerade.

Grupsammansättning/målgrupp:

Vi sätter människor med störst stödbehov i centrum för vårt arbete – dessa är barn och vuxna med djupa och multipla handikapp, som kommunicerar ickeverbalt och som är den mest exkluderade gruppen i samhället. Vi anser att alla har en historia att berätta, att alla kan delta i berättandet och att berättandet inte bara är till för de verbalt begåvade.

Förberedelser:

Med tanke på målgruppens natur måste särskilda behov och krav tas med i beräkningen när man ställer i ordning workshoprummet.

Mål:

Vi betonar ett berättande med snarare än ett berättande för. Det är lätt att gå in och underhålla människor, men mycket svårare att få dem att aktivt delta i skapandet av berättelsen.

Workhopens kontext:

Detta är en inkluderande kurs i berättande i grupp för människor med inlärnings- och kommunikationssvårigheter. Kursen lärs ut genom handboken Learning to Tell, som ger ledning i konsten att hålla i en inkluderande grupp, aktiviteter för att utveckla berättarförmågor (minne, indelning, känslouttryck, språkförmåga, retorikförmåga); möjligheter att spela in personliga berättelser och föreslagna teman att ta upp under året, såsom inledningar, säsongsbetonade berättelser, gruppbildning (med hjälp av epos som Riddarna kring runda bordet, Finn McCool, Monkey tales), att möta utmaningar (hjeltepos) samt kunskap om olika genrer.

Detaljerad beskrivning

Metod:

Detta är ett strategiskt tillvägagångssätt som låter barn och vuxna med mycket stora stödbehov och svåra handikapp dela med sig av historier om sina erfarenheter. I teknikerna ingår att hitta en ”rapporterbar” händelse, som ligger tillräckligt långt från rutinerna för att bli betydelsefull och minnesvärd (detta är mycket svårare än man kan tro). vidare att minnas händelser tillsammans och att planera vars och ens bidrag (till exempel att använda rösten, ord, skyltar, gester, VOCA, ansiktsuttryck, rekvisita). Medberättaren tar ansvar för berättelsens bana och skapar möjligheter för personen att ansluta sig. Vi fann att det största problemet var att det vanliga sättet för att få fram information är utfrågning, vilket omedelbart dödar berättarprocessen. Frågor är tillåtna under programmets första fas, insamlandet av berättelserna och repetitionerna, men under själva berättandet använder vi stickord och uppmuntrar till komplettering av meningar och imitation. Vi tränar även aktivt lyssnande – alltför ofta betraktas lyssnandet som passivt och tyst, medan vi istället uppmuntrar människor att reagera entusiastiskt för att motivera berättaren.

Problem som hanterats:

Det här är människor med en varierande språkförmåga. Berättande tycks kanske inte vara det mest uppenbara valet, men det är alltid lika överraskande hur mycket glädje alla finner i kommunikationen. På grund av de verbala begränsningarna tas en hel del kroppsspråk i bruk, liksom meningsfyllda tystnader, mim, etc. Resultaten är ofta överraskande och tidigare ickekommunicerande individer kan avslöja sig själva som verkliga showare.

Berättarens deltagande och de tekniker som användes:

Berättarens deltagande i den här kontexten är uppenbarligen mycket behovsspecifik – vi talar om en medberättare/ledare som hjälper och leder människorna genom processens alla stadier, från att identifiera episoder till att bearbeta och till slut framföra själva berättelsen. Den viktigaste aspekten i berättarens arbete är att förmedla entusiasm, att uppmuntra personerna att komma ut ur sig själva och att dela med sig.

Typ av berättelser:

Litteratur, sägner och personliga historier.

Tidsram:

Tidskalan tenderar att variera, men ju mer tid vi kan tillbringa med varje given grupp, desto djupare går arbetet. För den här typen av grupper rekommenderas att man har minst en dag att

arbeta tillsammans, så att tilliten kan grundläggas och så att ledaren inte känner sig pressad mot ett mål som måste uppnås. Det viktigaste elementet i det här tillvägagångssättet är lekfullhet och att allt material även utvecklas i den andan.

Utvärdering

Effekt:

Sarah är en flicka med Downs syndrom och en kraftig hörselnedsättning, vilket isolerar henne något från hennes likar. Genom historiedelandet har hon börjat att aktivt minnas och berätta om saker som har hänt hemma och i skolan, vilket är en utveckling som är fullständigt ny för henne. Hon använder en iPad för att spela in händelser och har blivit skicklig på att använda den. Hon kunde delta i sin årliga utvärdering genom att berätta en historia om hur hon hade hanterat en utmaning. En av medlemmarna i panelen rapporterade att detta var det bästa exempel hon hade sett av bidrag till en utvärdering.

Peter har en kraftig synnedsättning. Han blev trygg av att gå runt i biblioteket med ett visst stöd och vände sig ofta till bibliotekspersonalen och ställde frågor. Stödpersonalen överraskades över att vi kunde hålla honom alert och intresserad under två timmar. De sade att "Peter ständigt frågar när han ska få komma tillbaka till gruppen. Han gillar det verkligen. Vi tänkte aldrig på att ta honom till biblioteket förut på grund av hans blindhet". Peter utvecklade även en stark medvetenhet om rytm och rim genom att studera Shakespeares språk och balladerna om Robin Hood. Han blev vän med mentor B, vilket ledde till att de anordnade möten efter kursens slut.

Andrew var ickeverbal och hade mycket begränsade kommunikationsfärdigheter. Han utvecklades från att inte vilja komma in genom dörren till att sitta ner i en gruppckel och att skicka runt föremål inom gruppen och att delta i gruppljudeffekter. Under den sista sessionen berättade hans vårdare: "Under alla mina år som jag känt Andrew har jag aldrig sett honom vara delaktig på det här sättet."

Styrka:

Berättelser drar in människor, de engagerar även de svårast handikappade deltagarna på överraskande sätt. Detta har vi upptäckt gång på gång. Välkända berättelser ger en trygg ram för människor som inte är vana vid att kommunicera på det här sättet. Lyssningsaspekten kommer alltid först, människor lyssnar på den historia som berättas och de förtrollas av den och då är halva

striden vunnen. Nu är de ivriga att ta tag i saken själva.

Svaghet:

Alla berättelser är förstås inte tillgängliga för den här gruppen. De måste vara mycket enkla, helst välkända. När det handlar om episoder ur deras egna liv består dessa generellt av mycket enkla anekdoter, inga komplicerade intriger eller gripande berättelser. Men det är här denna svaghet, denna relativa brist på innehåll kan vändas till en styrka. Så länge som berättandet är tillräckligt entusiastiskt eller till och med passionerat kan upplevelsen av att lyssna på dessa enkla berättelser vara mycket givande för vilken lyssnare som helst och verkliga känslor träder fram – detta är de verkliga guldögonblicken.

Presentatörens kontaktuppgifter

www.openstorytellers.org.uk

Stödja språkutbildning

Sorgedockan - Belgien

Bakgrund

Målgrupp:

Vuxna, huvudsakligen högt utbildade personer som lär sig holländska. De fullföljer den högsta möjliga nivån på CVO Leuven-Landen. Det handlar om en skrivarkurs vid Campus Landen.

Behov – kontext:

Kursen utgår från en version av en berättelse med arabiska rötter, närmare bestämt "Tålamodssstenen och tålamodskniven" ur Tusen och en natt. Utbildningen siktar på att utveckla deltagarnas skrivfärdigheter. Deltagarna har redan tagit sig igenom nio nivåer i holländska. Det handlar om ett finslipande av deras skrivfärdigheter.

Lärmålen på den här nivån var:

- studenterna måste kunna skriva en informativ text
- studenterna måste kunna utvärdera

Enligt Common European Framework of Reference, språkprofiler, måste studenter som lär sig ett främmande språk kunna skriva en flytande, illustrativ och berättande text.

Mål:

Huvudmålet är en förbättring av skrivfärdigheterna på holländska, men i övningen ingår även en övning i att lyssna och tala på holländska.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter – metod:

Inledningsvis framför berättaren en historia med titeln Sorgedockan. Berättaren avslöjar dock varken titeln eller slutet på berättelsen. Berättaren slutar vid en mycket kritisk och mystisk del med en "cliffhanger". Bilden är mycket öppen och vid. Detta är en berättarmetod, men eftersom lyssnarna inte vet att berättelsen kommer att avbrytas kommer detta som en

övertäckning. De är spända på att få reda på slutet. Därefter triggas berättaren med frågor om var, varför och hur... kommer berättelsen att sluta. Genom dessa konkreta frågor blir studenterna motiverade att själva komma på slutet och sätter omedelbart igång med att skriva. Berättaren motiverar dem genom att förklara att de har tid att skriva slutet först, sedan tid att berätta om slutet och därefter kommer de att få höra originals slutet. Vid slutet av kursen sker en skriftlig och muntlig utvärdering.

Samarbetspartners:

Det fanns inga andra inblandade, berättaren är en av språkskolans lärare.

Problem som hanterades:

Timing utgjorde ett problem. Vi kunde inte börja berätta historien i början av kursen, då det är frågan om en kvällskurs för människor som arbetar dagtid och några av dem kan inte ta sig till skolan i tid. Eftersom alla måste höra berättelsen först var vi tvungna att vänta i 30 minuter innan vi kunde berätta den, så att vi kunde vara säkra på att alla kunde höra den. Vi fick därmed 2,5 timmar på oss istället för 3 timmar, vilket skulle ha varit mycket mer avkopplande för både berättaren och eleverna. Som man kan se hade vi ingen flexibilitet i fråga om tidspannet. Vi begärde en hel del av eleverna, så för dem blev kursen mycket intensiv.

Berättarens inblandning och de tekniker som användes:

Berättaren kom till skrivarklassen. Detta hade eleverna inte fått veta, så de blev överraskade och var ivriga att lyssna. Eftersom det handlar om en klass på en hög nivå kunde berättaren berätta på en mycket vårdad och rik holländska. Eleverna kunde lyssna till det holländska språkets ljud och rytm i berättelsen. De mötte en förfinad vokabulär som berikade dem. Berättaren byggde upp sina bilder, scen efter scen. Detta är en berättarteknik som går ut på att lyssnaren ska höra, se, smaka på, känna och lukta på berättelsen, steg för steg. Publiken engagerades i berättelsen. Många av eleverna var förstas inte vana vid att själva skapa slutet på en berättelse, men berättaren gav dem bilderna, verktygen, så att de enkelt kunde ge sig av i alla riktningar. Berättaren använde en spänningsteknik. Alla ville veta slutet, men först var de tvungna att skriva sina egna slut och lyssna på de övriga slutet. Berättaren skapade samtidigt en atmosfär av tillit genom att förklara att varje slut är värt att lyssna på, eftersom det inte finns varken bra eller dåliga slut.

Tidsram:

19.00–19.40: Berättelsen

19.40–19.45: Anvisningar, start av datorerna

19.45–20.15: Skriva ett slut

20.15–21.05: Eleverna berättar om sina slut för varandra

21.05–21.20: Berättelsens originalsut

21.20–21.30: Muntlig och skriftlig utvärdering av konceptet från eleverna

Berättandets roll

Detta blev en bra övning baserad på berättande. Eleverna var tvungna att koncentrera sig på holländska från början till slut och det blev en utmaning för dem att skapa ett originellt slut, att skriva på ett annat språk och att även berätta om det på ett annat språk. Det blev en utmaning, men tack vare berättandet blev det inte någon börda. Alla följde med i berättelsens flöde och kunde berätta vidare. Berättelsen bad om det. De övervann svårigheterna med språket tack vare berättelsen och berättelseaktiviteten i sig själv.

Utvärdering

Effekt:

Utvärderingen från eleverna var mycket positiv. De tyckte mycket om övningen.

Styrka:

Detta blev mer än bara en språkkurs. Berättelsens innehåll fungerade mycket bra. Eleverna skapade en mängd egna slut. Motivationen var hög nog för att skapa en bra historia.

Svaghet:

Den här formen av berättande kräver en motiverad elevgrupp. Det är en aktivitet för människor som är ivriga att lära sig och inte har några problem med att skriva. Det är kanske svårare för elever som ska lära sig holländska utan att vara motiverade. Faktum är att vi bör prova nu när vi vet att eleverna gillar aktiviteten. De är högt utbildade, de hade redan besökt berättarfestivalen i Alden Biesen och kände till berättandets kontext.

Kontaktuppgifter

Berättaren: Joke Van Himbeek

Läraren: Heidi Froyen

Joke Van Himbeek

Mostingstraat 3

3221 Nieuwrode

0487-686 345

E-post: Joke.vanhimbeek@telenet.be

Berättande i en språkkurs - Belgien

Bakgrund

Målgrupp:

Vuxna på sjunde nivån, gällande en konversationskurs på språkskolan CVO Leuven-Landen.

Behov – kontext:

Kursen är inriktad på att utveckla deltagarnas muntliga förmåga. Deltagarna har redan tagit sig igenom sex nivåer av holländska. Målet var att förfinas den muntliga förmågan ytterligare. Studiemålen på den här nivån är:

- att eleven kan följa den berättande textens huvudtanke
- att eleven kan bilda en egen uppfattning om det den hör
- att eleven kan berätta om en situation i den berättande texten
- att eleven kan ge en sammanfattning av den berättande text man har lyssnat på
- att eleven kan uttrycka sina önskemål, känslor och behov och fråga om sin partners önskemål, känslor och behov
- att eleven kan fråga sin partner om dennes åsikt och kan uttrycka sina egna åsikter eller synpunkter i en diskussion eller ett meningsutbyte

Mål:

Det främsta målet är att förbättra de muntliga färdigheterna i elevernas mål språk, men denna övning innehåller även en lyssningsövning på holländska.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter – metod:

Första berättaraktiviteten

Berättaren återberättar en historia från Tusen och en natt. Det är en berättelse i vilken de båda huvudpersonerna, Char och Cher, inledningsvis är vänner men som sedan blir fiender. Berättelsens tema handlar om den goda och den onda och om man ska söka efter hämnd eller inte. Berättaren avslöjar inte slutet utan stannar på en avgörande punkt: Cher, som har lidit svårt för att Char har behandlat honom mycket illa får makten att hämnas på Char. Berättaren beskriver detta ögonblick och frågar publiken om vad de tror Cher kommer att göra härnäst.

Klassen delas upp i smågrupper och eleverna diskuterar hur de tror att berättelsen kommer att sluta. Varje grupp ger sedan sin version av slutet. Eleverna lyssnar på varandras slut och därefter återger berättaren det egentliga slutet. Alla eleverna diskuterar sedan vilken av grupperna som kommit närmast det egentliga slutet. Därefter frågar berättaren eleverna om de anser att det är ett bra slut eller inte (och även varför de tycker på det viset).

Andra berättaraktiviteten

Berättaren har tagit med sig en del material, såsom tygstycken, statyetter, knappar, småpinnar, små ögon och annat återvunnet material eller hobbymaterial.

Berättaren tar ett stycke tyg och förklarar att varje berättelse har sin hjälte. Hon visar upp tyget och frågar publiken om vem denna hjälte kan vara. Eleverna svarar och de kommer överens om en ny huvudperson till den nya berättelsen.

Berättaren fortsätter att ställa frågor till publiken. Var bor hjälten? Vilket problem har hjälten? För varje ny fråga visar hon upp ett nytt material. Hon lägger materialet på ett berättarsnöre. Detta är helt enkelt ett snöre som läggs ut på golvet i form av en cirkel. På det viset visualiseras berättelsen av snöret och av de olika materialen som representerar berättelsens olika element. Berättelsen byggs sedan systematiskt ihop tillsammans med publiken genom frågor och svar. Berättaren anvisar sedan en viss rytm till några av publikens svar och denna rytm kommer att åtföljas av en rörelse. Därmed blir berättelsen till en lek bestående av rörelser och språk. Till exempel: "Prinsen dyker och simmar och han simmar och dyker. Och dyker. Och simmar." Samtidigt imiterar eleverna rörelsen att simma och att dyka. Det här ger övningen en glad och lekfull touch.

Tredje berättaraktiviteten

Eleverna delas upp i mindre grupper och varje grupp får ett paket med olika material. Paketet är inslagna med ett snöre. Snöret är berättarsnöret. Gruppen börjar med att lägga ut snöret på golvet. Det kan läggas i en cirkel eller som en rak linje. Gruppen kan använda materialet tredimensionellt genom att lägga det i uppåtriktade positioner. De börjar bygga sin egen berättelse genom att använda sagans struktur och standardfraser, såsom:

Det var en gång...

Men en dag...

Och sedan...

Det var först när...

Olyckligtvis...

Lyckligtvis fanns där...

Och sedan levde de lyckliga i alla sina dar...

Berättaren går runt och hjälper grupperna om det blir nödvändigt. Materialet kommer att locka eleverna att komma på sina egna berättelser. Byggandet av berättelsen kommer att ta omkring 15 minuter. Eleverna lyssnar och ser sedan på varandras berättelser.

Samarbetspartners:

Ingen annan fanns inblandad, berättaren var en av språkskolans lärare.

Problem som behandlades:

Några av eleverna kom sent och missade berättardelen i början. De kan ha känt sig obekväma senare. Berättaren förväntade sig att eleverna skulle ha svårt att skapa egna berättelser, men detta

blev inte alls något problem. Eftersom klassen var uppdelad i mindre grupper och tiden var på upphållningen hade de inte något val, utan måste koncentrera sig och delta. Eleverna gjorde sitt bästa att skapa berättelser, men man kan dock förvänta sig att några elever kan säga att de inte har något att berätta. Berättaren har dock en utmärkt medicin mot den sjukdomen – eftersom det är en multikulturell klass kan berättaren hänvisa till elevernas kulturella bakgrund. Den egna kulturen är en källa till inspiration för att starta en berättelse. Genom att involvera den egna kulturen i aktiviteten kan berättaren eliminera en del av oron kring berättandet.

Berättarens deltagande och de tekniker som användes:

I det här praktiska exemplet utnyttjades olika slags berättartekniker.

1. Berättarsnöret som ledning för den berättelse som skapades.
2. Berättelsens struktur. Berättaren använder strukturen för att bygga upp sin berättelse.
3. Det finns "färg" i alla berättelser. Varje berättare smaksätter sin berättelse med smaker, dofter, färger och ljud. Berättaren ber uttalat om att man ska väva in dessa element i berättelsen. Hon hänvisar till elevernas kultur och ber dem lägga till sina egna kulturers färger, smaker, dofter och ljud. Detta för oss till en annan teknik: varje berättare för in "känslor" i berättelsen genom att knyta sig själv till den. Han integrerar sina egna minnen av färger, smaker, dofter och ljud i berättelsen. När eleverna ges instruktionen att berätta historien högt på tio minuter och att krydda den med alla dessa element kopplade till den egna kulturen, samtidigt som de rör sig och använder hela klassrummet, adderar de "färg" och "känslor" till berättelsen.
4. Berättaren har aktivt involverat eleverna i berättandet genom att få dem att utföra rörelser, genom att säga samma ord i en viss rytm. Detta är en annan berättarteknik för att hålla kvar publikens uppmärksamhet och få dem att göra något aktivt i delar av berättelsen. Samtidigt som eleverna förbereder sina egna berättelser föreslår berättaren att de ska få de övriga eleverna att göra något aktivt medan de berättar sin egen historia, till exempel att be dem upprepa ett kort rim de har skapat eller att be dem upprepa vissa rörelser.

Berättandets roll

Som påpekats ovan inledde berättaren lektionen genom att återberätta en historia. Eleverna involverades snabbt i berättelsen och hade därför inga svårigheter att börja med den första muntliga övningen. Kulturell bakgrund och enskilda individer spelade en viktig roll under elevernas diskussioner. Under den andra aktivite-

ten återberättade berättaren en historia med hjälp av återvunnet material. Berättaren bjöd eleverna att hjälpa till med skapandet av berättelsen enligt den struktur som beskrivits här ovan. Den här strukturen skrevs ner på svarta tavlan. Till att börja med genomförde eleverna övningen tillsammans under berättarens ledning. Därefter fick de arbeta i smågrupper och utföra samma aktivitet med andra återvunna material. Nu måste de själva skapa en ny berättelse. Eftersom de redan hade gjort detta tillsammans var det lätt att skapa nya berättelser.

Utvärdering

Effekt:

Som avslutning utvärderade vi kvällen tillsammans med eleverna. De var mycket entusiastiska över aktiviteterna. Många av eleverna blev intresserade av berättelsernas multikulturella bakgrund. En av eleverna blev omedelbart engagerad när han förstod att berättelsen hade utspelat sig i öknen. Samtliga elever deltog aktivt, de skrattade mycket och respekterade varandras berättelser.

Styrka:

Den första aktiviteten (diskussionen om slutet på den första berättelsen) är en mycket användbar övning: eleverna har inga problem med att förstå berättelsen och aktiviteten och de kom på olika slut. Den andra aktiviteten (att berätta en historia genom material i enlighet med en väldefinierad struktur) är ett mycket annorlunda sätt att hjälpa personer att berätta. Alla deltog och eleverna skapade roliga och känslomässiga berättelser om en hund utan svans och som kunde sjunga som Whitney Houston, om en argsint magiker som hade en höna som lade guldägg och som en dag upptäckte att hönan hade slutat lägga ägg, etc.

Svaghet:

Den enda svagheten är timingen. Några elever anlände sent och störde därmed aktiviteterna.

Kontaktuppgifter

Berättaren: Joke Van Himbeeck
Lärarna: Marina Brulemans och Sandra Aerts
Joke Van Himbeeck
Mostingstraat 3
3221 Nieuwrode
0487-686 345
E-post: Joke.vanhimbeeck@telenet.be

Låt oss leva tillsammans - Bulgarien

Bakgrund

Målgrupp:

Vuxna utlänningar som slagit sig ner i Bulgarien (araber, koreaner, västeuropeer, m fl). Några av dem har bara några år kvar till pensioneringen, medan andra redan är pensionerade.

Kontext/behov:

Livet i Bulgarien är något nytt för samtliga deltagare. De befinner sig långt från sina hemmiljöer, släktingar och livsstil och med låga kunskaper om bulgariska traditioner och det bulgariska språket. De behöver förbättra sina kommunikationsfärdigheter under olika (ofta specifikt bulgariska) omständigheter och med människorna i deras närmaste omgivning (i staden, på marknaden, på gatan, med granarna och så vidare). Tillsammans med en förbättring av det muntliga språket behöver de även få en bättre förståelse för bulgarisk livsstil, vanor, traditioner och tankesätt.

Mål:

- att förbättra kunskaperna i bulgariska
- att förbättra kommunikationsfärdigheterna på bulgariska
- att skapa en medvetenhet om vuxna mångfaldsmedlemmar

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter & metod:

Berättelserna är logiskt inbäddade i var och en av "läraktiviteterna".

Den inledande delen av övningssessionen började med en berättelse från läraren. Berättelsen var noga utvald med målet att leda in deltagarna på det ämne som skulle diskuteras. Detta handlar om det subjektiva i uppfattningen av människor och deras beteenden. Ämnet ger även möjlighet att utveckla tolerans inför mångfald och för att hitta olika perspektiv. Berättelsen är vacker nog och ger en bra start på den gemensamma diskussionen. Läraren ger noggranna instruktioner inför diskussionen och bjuder deltagarna att dela med sig av:

- liknande situationer med uppfattningar av människor stående mot varandra i kommunikationssituationer och andra sociala

interaktioner som berör skillnader i utseende och uppträdande;

- sätt i vilka vi kan styra vårt eget uppträdande för att undvika fördomar och ensidiga uppfattningar om människor och händelser i våra liv.

Varje deltagare ombads att berätta en kort historia på bulgariska och att presentera sin erfarenhet i anslutning till mångfaldsfrågor och överraskning inför bulgariska vanor, tankesätt eller livsstilar. För att kunna motivera eleverna att komma igång och att ge dem mer tid att tänka på sina egna berättelser börjar läraren med att berätta om komiska händelser ur verkliga livet, vad som hänt på gatan, på marknaden och så vidare. De berättelser som läraren förmedlar visar deltagarna att begränsningarna i språket och kommunikationen ibland kan få dem att skratta, men att det i andra fall kan bli till och med farligt. Efter att läraren har presenterat sina berättelser ur det verkliga livet har deltagarna tillräckligt med mod för att presentera sina egna berättelser på bulgariska. Tillsammans med insikten om att de kan uppleva en del problem med språket, missförstånd i allmänhet och i specifika situationer baserat på mångfald sökte deltagarna tillsammans efter lämpliga lösningar.

Under sessionens nästa steg gav läraren varje deltagare en uppsättning ord på bulgariska och bad dem tänka på en berättelse och att återberätta denna och att använda de givna orden. Därefter ombads varje deltagare presentera sin berättelse inför hela gruppen. Läraren bad deltagarna att sätta sig i grupper om tre till fyra. Grupperna skulle välja vardagssituationer (handla på marknaden, resa med allmänna eller privata kommunikationsmedel, etc) i vilka de skulle kunna misslyckas. Därefter fick grupperna tänka på fler händelser som skulle kunna inträffa i en sådan situation. Grupperna diskuterade på bulgariska hur de skulle presentera historierna. Avslutningsvis återberättade varje grupp sin historia inför de övriga. De övriga grupperna delade sedan med sig av sin uppfattning om varje berättelse och diskuterade vad berättelserna visade och hur de kunde förändras.

Samarbetspartners:

Inga andra var involverade. Läraren intog rollen som berättare.

Frågor relaterade till berättandet:

"Isbrytandet" är det vanligaste problemet i början av kursen. Detta är begripligt eftersom deltagarna inte är bekanta med varandra och de är inte helt insatta i övningsscenariots detaljer. Därför är de ofta tysta och börjar först försiktigt berätta sina historier.

Efter deltagarnas och lärarens första två eller tre berättelser och tack vare den mycket positiva andan brukar problemet lösa sig. "Timing" är också ett problem. När eleverna blir mycket intresserade och djupt involverade i temat är det svårt att få dem att sluta arbeta på berättelserna och istället få dem att presentera dem för de övriga. När de sedan börjar berätta kommer de flesta av grupperna inte heller att hålla sig till tidsschemat.

Berättarens inblandning och de tekniker som kommit till användning:

Som nämnts ovan är berättelserna den kärna runt vilken hela kursen presenteras. Klassens lärare använde sig av berättartekniker.

Tidsram:

5 minuter: läraren presenterar starthistorien.

5–10 minuter: läraren inleder diskussionen och berättar historier ur vardagen.

1 timme: eleverna berättar sina historier ur vardagen.

5–10 minuter: varje elev funderar över en historia utifrån givna ord på bulgariska.

30 minuter: varje elev berättar sin historia på bulgariska inför hela gruppen.

2 timmar: uppdelning av eleverna i grupper som arbetar med berättelser.

1 timme: varje grupp berättar sin historia inför de övriga grupperna.

30 minuter: grupperna diskuterar varje berättelse och föreslår vissa ändringar.

Berättandets roll

Berättandet är nyckeln till att övningen ska lyckas eftersom berättelserna hjälper till att övervinna elevernas största problem – deras osäkerhet i att tala på bulgariska. När de ställs inför situationen att tänka på sina egna historier förstår eleverna vikten av både språk- och kommunikationsfärdigheter. När de sedan samarbetar med andra ökar förtroendet för att andra människor kan förstå dem. Att till slut presentera resultatet inför de övriga grupperna får deltagarna att tro att de kan uttrycka sig själva på bulgariska, så att andra kan förstå dem och de kan förstå andra.

Utvärdering

Påverkan på eleverna:

Den slutliga utvärderingen var mycket positiv. Eleverna berättade att de verkligen gillade berättarövningarna.

Styrka:

Detta blev mer än bara en kurs. Det blev en gemensam övning i att bekanta sig med och förstå genom delandet av berättelser.

Svaghet:

Elevernas deltagande i berättaraktiviteten var ett problem för några i början. Om det hade funnits fler sådana deltagare i en och samma grupp skulle det kunna bli svårt för läraren att framgångsrikt nå utbildningsmålen.

Presentatörens kontaktuppgifter

Läraren: Svetla Mavrodieva

Adress: Sofia, Bulgarien, Lulin, bl.201, ingång B

E-post: svetla.mavrodieva@gmail.com

Konstnärers integrering - Finland

Bakgrund

Målgrupp:

Konstnärer som representerar finska och multikulturella grupper och människor med multikulturell bakgrund.

Behov – kontext:

Projektet startade i Åbo i Finland 2012 och initierades av Annamari Karjalainen, som arbetade med "Art Promotion"³⁷. Sedan 2012 har projektet fortsatt och är nu aktivt i andra delar av Finland med finansiering från EU och det finska konstrådet.

Mål:

- Att skapa föreställningar med konstnärer från olika kulturella bakgrunder baserat på personliga berättelser.
- Att använda berättarcirklar som huvudsaklig metod att berätta historier oberoende av de närvarandes språkkunskaper.

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

Projektet kan övergripande sägas ha tre kärnfaser. Inledningsvis började konstnärerna att arbeta tillsammans med olika uttryck som startpunkt för berättelsebaserade aktiviteter med fokus på minnen och personliga berättelser. De utnyttjade workshopmiljön som "arbetsplattform". Projektets andra fas fokuserade på framträdanden inom workshoparna och avslutningsvis startade gruppen berättarcirklar som byggde på de två föregående faserna och som var öppna för andra vuxna med minoritetsbakgrund.

Metod:

Den huvudsakliga metod som är av intresse för Sheherazade var berättarcirkelarna, men det är viktigt att notera att projektet utnyttjade ett antal kreativa metoder genom hela processen för att uppnå målen. Berättarcirkeln är ett mycket gammalt interaktionsverktyg där strukturen är välbekant för alla. Samtliga deltagare är likvärdiga i en berättarcirkel. Dessa användes till olika minneskort för att hjälpa deltagarna att hitta berättelser ur den egna bakgrunden, till exempel en karta över en resa man företa-

git, en karta över en favoritplats, en karta över staden. Baserat på kartorna i kombination med några föremål kunde deltagarna hitta och berätta sina historier.

Samarbetspartners:

Projektet initierades av Annamari Karjalainen, som arbetade med Åbos stadsteater, Västra regionala danscentret, Åbos vuxenutbildning samt Åbo stads immigrant- och multikulturtjänster.

Problem som behandlades:

Personliga historier var projektets huvudfokus, men traditionella historier kunde även återberättas, i synnerhet när deltagarna använde sina egna modersmål och hade svårt att prata om sin bakgrund. Det var viktigt att det inte blev en fråga om terapi.

Berättarens inblandning och de tekniker som användes:

Berättare var inblandade som workshopledare och konstnärer.

Berättandets roll

Hur berättandet bidragit till utbildningsmålen:

Återberättade personliga historier utgjorde projektets hela huvudtråd. Berättelserna var nära kopplade till metodutveckling,

Workshop for artists

From left and up: Sibiri Konaté, Alicia Rangel Avila, Oleg Tschoumak, Sibel Kantola, Johanna Parkkinen, Markus Luukkonen, Thomas Pryke, Annamari Karjalainen and Andrea Vannucchi.

³⁷ Under projektstarten arbetade Annamari Karjalainen på "Arts Promotion Centre" som konstrådskonstnär, vilket ingår i Finlands kulturministerium.

Scene from a performance "Crossing of the six roads" in Turku City Theatre. In Photo: Sofia Molin, Sibiri Konaté, Markus Luukkonen, Elihú Galván and Sibel Kantola
Photo: Robert Seger

framträdandenas innehåll och uttryck. Genom berättarcirkklarna upplevde deltagarna att det var möjligt att berätta den egna historien genom att hämta den ur den egna bakgrunden och att man på det sättet förbättrade sina kunskaper i finska. Projektet fick återkoppling i stil med: "Under alla de år jag bott i Finland har jag aldrig pratat så mycket finska som nu."

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

Berättarcirkklarna lockar fram ett demokratiskt förhållningssätt, man tvingas att lyssna och att mötas och på det viset har språket effekt.

Utvärdering

Huvudtanken var att använda konst och berättande i ett arbete mot rasism och fördomar. Att betrakta en person i berättarcirkeln som ännu en människa och inte som en medlem av någon etnisk grupp lyckades bra. Det gav deltagarna en mycket viktig kommunikationsupplevelse och samtidigt på ett nytt språk.

Effekt:

Hela utbildningsprocessen följde deltagarnas impulser och motivation. Workshopmetoden utvecklades efter återkoppling från deltagarna.

Styrka:

Den personliga effekten av berättelserna blev ett stort stöd både när det handlade om att lära sig ett nytt språk och att stödja kommunikationen.

Svaghet:

Deltagare med sämre språkkunskaper skulle haft tolkar, men dessa var ofta ett hinder i kommunikationsprocessen.

Presentatörens kontaktuppgifter

Annamari Karjalainen
E-post: annkarj@gmail.com
Tel: +358 40 964 9080

Livet i en vagn - Irland

Bakgrund

Målgrupp

Resandekvinnor från Dublin, Irland.

Kontext:

Finglas Traveller Development Group i samarbete med Tolka Area Partnership publicerade ett häfte som dokumenterade resandefolkets liv i en typisk husvagn med titeln "Stories of Life in a Wagon". Häftet blev kulmen på det här utbildningsprogrammet. Irländska travellers, resande, är människor med en separat identitet, kultur och historia. De har en nomadisk livsstil på Irland och representerar omkring 2 % av den nationella befolkningen. Genom Tolka Area Partnerships socialt inkluderande arbete initierade man ett utbildningsprogram för resandekvinnor i syfte att fånga upp deras rika traditioner och kopplingar till folklöre. Den irländska berättaren Aideen McBride värvades som ledare för en workshop på åtta veckor, ur vilken häftet kom att publiceras.

Mål:

Målet med projektet var att:

- arbeta med lokala resandekvinnor för att samla in deras berättelser och att bevara deras seder och kultur
- höja och förbättra deras muntliga kommunikationsfärdigheter
- förbättra deras självförtroende och ge dem en röst

Detaljerad beskrivning

Aktiviteter:

De genomförda aktiviteterna inkluderade några inledande åtgärder för att bryta isen, men på grund av karaktären hos den här gruppen kvinnor, som ofta varit traditionellt marginaliserade i det irländska samhället var det svårt att inledningsvis få dem att öppna sig i grupp miljön. För att förmå dem att dela med sig av sina berättelser återberättade kursledaren några historier hon kände till ur resandefolkets folklöre. Detta uppmuntrade kvinnorna, som hade hört dessa historier, att dela med sig om när de hade hört dem och att dela med sig av andra berättelser de kunde minnas från barndomen. När kvinnorna började dela med sig av sina berättelser introducerade kursledaren diskreta saker som tonläge, tonfall och röstvolym under berättandet. Medan

kvinnorna berättade sina historier och bestämde sig för vilka som var de bästa att ingå i det kommande häftet, växte de i självsäkerhet och blev under varje session allt ivrigare på att få berätta sina historier.

Metod:

Gruppen träffades informellt under en eller två dagar i veckan under åtta veckor. Aideen ägnade tiden boende hos gruppen och samlade in berättelser och introducerade berättartekniker för att uppmuntra kvinnorna att dela med sig av sina berättelser och att återberätta sådana de fått höra som barn. Gruppen bytte historier och sånger som var en naturlig del av husvagnslivet. Samtidigt som deltagarna berättade sina historier fick de även lära sig hur man framför dem genom en workshop kring röstläge, tonfall, tonläge och rytm. De nya färdigheter de lärde sig ökade självförtroendet vid berättandet, så att deltagarna under den fjärde veckan gärna delade med sig av sina historier utan att behöva uppmuntras av kursledaren.

Samarbetspartners:

Gruppen bestod av tio resandekvinnor från Finglasområdet i norra Dublin. Utbildningsprogrammet stöddes av Finglas Traveller Development Group och Tolka Area Partnership och hade en professionell berättare som ledare.

Frågor relaterade till berättandet:

Den främsta utmaningen kring programstarten handlade om att få kvinnorna att dela med sig och att börja samtala med varandra. Av tradition är resandekvinnor mycket privata personer, så att uppmuntra de här kvinnorna att öppna sig och att samtala var till en början svårt. Isbrytare som minneslekar var tämligen ineffektiva. Istället berättade kursledaren sina egna historier och det var detta som fick kvinnorna att börja samtala.

Berättarens deltagande:

Ledaren Aideen McBride är en professionell berättare och använde all sin erfarenhet för att få deltagarna att börja dela med sig av sina egna berättelser och att lära sig tekniker för att förmedla dem på ett effektivt sätt. Deltagarna ville försäkra sig om att deras kultur och arv kunde bevaras och porträtteras på ett passande sätt och av det skälet var det mycket viktigt för de här kvinnorna att få lära sig hur man presenterar en berättelse.

Typ av berättelser:

Livshistorier och berättelser ur resandefolkets traditioner och folklöre.

Tidskala:

Projektet ägde rum under en åtta veckor lång period och bestod av informella berättarworkshops.

Berättandets roll

Hur uppfyller berättandet lärmålen?

Berättandets informella och flexibla natur fick kvinnorna att känna sig avslappnade och eliminerade gradvis de inledande hindren mot kommunikation och gruppengagemang, såsom blyghet, brist på förtroende, med mera. Användandet av berättandet hjälpte till att nå lärmålen genom att gruppen kunde dela med sig och byta historier med varandra och uppmuntrade dem att äga berättelserna och att äga bilden av sin eget kultur.

Hur underlättar berättandet inläringen så att det inte bara blir ett nöje:

I den här workshopserien integrerades berättarteknikerna genom hela det åtta veckor långa programmet. Berättarövningarna användes som ett verktyg för att underlätta uppbyggandet av förmågor och att höja självförtroendet bland deltagarna.

Utvärdering

Effekt på deltagarna:

Återkopplingen från deltagarna var mycket positiv och resultatet från deras berättaraktiviteter dokumenterades i ett publicerat häfte så att andra kan ta del av dem.

Styrka:

Under hela programmet var berättandet centralt i att ge dessa marginaliserade kvinnor, stöd att främja en positiv attityd gentemot resandearvet och att motverka den negativa bilden av denna inhemska grupp i det irländska samhället.

Svaghet:

Programmets huvudsakliga svaghet var den inledande svårigheten att få kvinnorna att dela med sig av sina berättelser i en tillitsfull atmosfär. Kvinnorna prioriterade utbildningen, men deras nervositet över att dela med sig av sina berättelser var uppenbar redan från början. Att bygga upp förtroendet mellan deltagarna och berättaren var en nyckelfaktor för programmets resultat och krävde en avsevärd tidsinsats från berättaren för att detta skulle uppnås.

Presentatörens kontaktuppgifter

Aideen McBride, professionell berättare
Michelle Geoghegan, utbildare vid Tolka Area Skills Bank
Niamh McTiernan, utvecklare, Finglas Traveller Development Group
Kontakt: Tolka Area Partnership
Tel: 01 836 1666
Webbplats: www.tap.ie

Det syns i dina ögon att du förstått! Sverige

Bakgrund

Målgrupp:

Tolv invandrare eller flyktingar som vistats mer än tio år i Sverige utan att lära sig språket eller smälta in i kulturen.

Förutsättningar:

Ett projekt kallat Directa, inom Europeiska Socialfonden och Arbetsförmedlingen, kontaktade Fabula Storytelling sommaren 2011. Directa testade olika kreativa tekniker för att stödja språkinlärning och inkluderande bland flyktingar och invandrare som vistats länge i landet, upp till tio år, utan att tillägna sig landets språk och kultur. Vid sidan av andra tekniker ville de också utforska om storytelling skulle kunna vara en fruktbar metod.

Med i gruppen var också en tjänsteman från Arbetsförmedlingen som hade nära kontakt med deltagarna och hjälpte dem med det praktiska och fungerade som ett stöd under kursen. Alla språk var representerade av minst två deltagare, för att ingen skulle vara ensam med sitt modersmål. Gruppen leddes av en professionell berättare och pedagog, Ida Junker.

Mål:

Att undersöka om storytelling kan vara en lämplig metod att påskynda språkinlärning och därmed följande integrering.

Beskrivning

Aktiviteter och metod:

Uppvärmningsövningar: Ett par lekar och namnövningar i början av varje träff skapade en god stämning, sänkte prestationskrav och blyghet, gav många skratt och en trygg och glad atmosfär.

Lyssna till berättelser: Varje gång berättade ledaren en eller flera historier. Syftet var att alla skulle förstå berättelsen. Den understöddes därför med gester, ljud, dramatiseringar och bilder, både tecknade direkt och framtagna på datorn samt diskussioner och förklaringar mellan deltagarna på olika språk. Berättaren ser i ögonen på deltagarna när de förstått historien – ett viktigt hjälpmedel i språkträning. Abstrakta begrepp som lycka och girighet, så vanliga i folkliga berättelser, var ytterst svåra att få alla att för-

stå. Konkreta berättelser med få episoder och en skämtsam/etisk knorr fungerade bäst, som fabeln "Vargen kommer" eller Nasruddinhistorien "Mata kläder".

Återberätta samma historia: Efter att alla förstått historien, satte deltagarna sig två och två och återberättade den för varandra, men nu på sitt eget (gemensamma) modersmål. Syftet var att historien skulle förstås med fler bottnar, och fastna ordentligt i minnet i form av inre bilder. Därefter gick de samman i nya par och återberättade historien för varandra på svenska.

Berätta ett minne: Varje träff hade ett tema, t ex "djur" "mat" eller "arbete". Ledaren berättade ett autentiskt minne, enkelt och anspråkslöst, men inte utan dramatik, ur sitt eget liv. Sedan gick ordet runt och var och en berättade ett eget minne, som inte måste anknyta till temat, men oftast gjorde det. Varje berättelse fick ta god tid, med stopp för diskussioner, förklaringar, dramatiseringar, bilder osv, som ovan. Återigen: Alla ska förstå och det syns i ögonen! (Observera att syftet här inte var psykologisk bearbetning av minnen, utan språkträning/inkludering.)

Hemuppgift: Alla fick till uppgift att berätta den traditionella historien och/eller minnet hemma i familjen eller för vänner. I början av varje träff gjorde vi en runda och frågade hur det gått. (I rundan lyssnar hela gruppen på den som talar.) Ett exempel på svar: "Mina barn sa, åh, mamma, äntligen talar du svenska!"

Kursen avslutades med ett gemensamt besök på Fabulas Berätarscen. Dessutom arrangerades en liten föreställning för tjänstemän på Arbetsförmedlingen, där alla berättade var sin historia.

Kafferasterna visade sig vara en viktig del av kursen. Där berättades mer spontant. Intrycket var att historieberättande var vanligt i denna grupp, men att man inte upplevt det i svensk miljö förut. Det är en erfarenhet som vi har gjort många gånger förr.

Partners:

Arbetsförmedlingen, Fabula Storytelling och Europeiska Socialfonden.

Förhållanden som påverkar:

I en sådan här grupp finns ett visst mått av kaotiskhet, som måste bemästras med gott humör. Planeringen höll inte alltid och fortsättningen måste improviseras. Det hade inte gått att hålla kursen utan tjänstemannen från Arbetsförmedlingen, som fungerade som ledsagare och sammanhållare.

Berättarens roll:

Berättaren fungerade som ledare och lärare och använde berättarmetoden konsekvent.

Typ av berättelser:

Livsberättelser och traditionella historier.

Tid:

Gruppen möttes åtta gånger med ca en veckas mellantid, under hösten 2011. Under våren 2012 deltog Fabula på en konferens om språkinläring via kreativa metoder.

Det muntliga berättandets särskilda roll

I det här projektet var storytelling huvudsakligt innehåll och metod. Det som utmärker processen med storytelling är...

- Många "medier" Berättande sker med många uttrycksmedel, röst, gest, min osv, varför det talade språket blir mindre betydelsefullt för att alla ska kunna vara med. Det går att förstå en berättelse utan att kunna språket den berättas på. Det går att berätta en historia på ett språk man inte behärskar så bra.
- Ömsesidighet och jämlikhet Berättandet sker i ett slags "tredje rum" mellan berättaren och lyssnarna. Båda förändrar berättelsen under det att den berättas. Båda är lika betydelsefulla. Alla blir berörda oavsett språk, kulturell eller klassmässig bakgrund.
- Medskapande Lyssnarna är intensivt aktiva genom att de skapar inre bilder till berättelsen. Detta sker automatiskt i hjärnan oavsett modersmål. Bilderna går sedan att föra vidare som en (delvis ny) berättelse på något annat språk.
- Förståelse Berättaren ser i ögonen på lyssnarna om de förstått berättelsen eller inte. Berättaren kan alltså fortsätta berättandet på ett varierande och underhållande sätt tills alla förstått. Motsvarande kan knappast sägas om andra sätt att uttrycka sig i tal, exempelvis om information.
- Engagemang Hur ska det gå? Alla blir indragna i en god fiktion, och kan därmed inte undvika att engagera sig även språkligt. Berättelser innehåller ofta etiska dilemman som uppmuntrar till diskussion.

Utvärdering

Påverkan på deltagarna:

Mycket noggranna utvärderingar gjordes av Directa, med intervjuer av deltagarna och med bandinspelningar som visade "före" och "efter" beträffande språkutvecklingen. Resultatet var överväldigande mycket positivt. Alla nämnde den glädje och värme de upplevt inom projektet. Alla tyckte också att de lärt sig mycket svenska, vissa sa "mer än på SFI" (Svenska för invandrare).

Styrkor:

Deltagarna var engagerade och tyckte mycket om berättarkursen. De stärktes i att använda det svenska språket. De kände sig trygga och kunde berätta minnen ur sina liv. Gruppen började delge varandra svenska ord för att hjälpa varandra att berätta. En del tyckte till och med att de lärde sig mer svenska på kursen än under alla sina år i Sverige.

Svagheter:

En del deltagare hade praktiska problem med sina liv så att de måste ta tid från kursen för att lösa dem, det kunde vara sjukhusbesök eller besök hos myndigheter.

Kontaktuppgifter

Fabula Storytelling
Eastmansvägen 35, 113 61 Stockholm, Sweden
Tel: 08-344 133
ida.junker@storytelling.se
www.storytelling.se

KAPITEL 5

Pilotprojekten

Piloterna som presenteras i detta kapitel är en integrerad del av Sheherazadeprojektet. Deras roll var att stärka parternas användande av muntligt berättande och reflektion om hur berättandet kan användas i vuxenutbildning. Piloterna tillät ett djupare studium av hur berättandets verktyg fungerade i verkligheten, särskilt i språkutbildning och integrering. Pilotprojekten kan ses som ett praktiskt utforskande av hur en sådan verksamhet kan utformas med planering, genomförande och utvärdering. I detta kapitel delar vi med oss av erfarenheterna från de olika piloterna.

Berättande för ett tidigt skede av språkinläring - Österrike

Organisation:

Brunnenpassage i samarbete med Volkshochschule Ottakring

Adress

Brunnengasse 71,
1160 Wien

Ludo-Hartmann-Platz 7
1160 Wien

Organisationstyp

Brunnenpassage är ett kommunalt konstcentra som ska stimulera människor med olika nationalitet och sociokulturell bakgrund, att delta i konst och kulturprogram. Brunnenpassage försöker särskilt nå de som inte har tillgång till kulturaktiviteter i de centrala delarna av Wien. Ett av de viktigaste målen är att arbeta med marginaliserade grupper

Folkhögskolan Ottakring är en lokal gren av Wiens Folkhögskola, ett vuxenutbildningscenter som arbetar över hela staden med lågutbildade medborgare. Skolans syn är att alla ska ha tillgång till kunskap och utbildning. Språkkurser är en omfattande del av skolans utbildning.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

I den österrikiska piloten valde Brunnenpassage att arbeta med

implementering av muntligt berättande i traditionell språkutbildning. Projektet genomfördes hos Folkhögskolan Ottakring inte långt från Brunnenpassage. Piloten ingick i språkutbildning på tyska under tre fyratimmars pass varje vecka över en period av nio veckor. Berättaren var med under åtta lektioner, två timmar varje gång. Eftersom språklärare inte hade någon erfarenhet av hur det skulle genomföras fick berättaren planera och genomföra den första lektionen på egen hand. Därefter gjordes förberedelser och reflektioner av lärare och berättare tillsammans. Efter hand blev läraren en aktiv assistent till berättaren.

Målgrupp:

Piloten utgjordes av en blandad grupp som skulle lära tyska på en enkel nivå. De 15 deltagarna hade en brokig språkbakgrund med nio olika språk: Punjabi, tai, turkiska, grekiska, urdu, uyghur, Sinhala (talas på Sri Lanka), rumänska och spanska. Några av deltagarna hade nyligen kommit till Österrike, andra flera år tidigare. Åldern varierade mellan 17 och 45.

Mål:

- Att öka motivationen för språkträning och förmågan att uttrycka sig.
- Att utöka ordförrådet.
- Att utveckla nyfikenhet för andra kulturer.
- Att skapa självförtroende.
- Att stimulera lärare att införa muntligt berättande som metod i språkkurser.
- Att stödja och stimulera gruppdynamik i språkkurser
- Att öka förmågan att lyssna.

Aktiviteter (kort beskrivning)

Under kursen användes både traditionella och personliga berättelser. Berättaren valde historier där språket var bekant för deltagarna. Ett tema som ingick i flera övningar var hur man kan berika och fördjupa berättelser genom våra sinnen: Tala om, och beskriva smak, lukt, känsel, hörsel och syn. I arbetet med dilemmaberättelser blev det tydligt att deltagarna hade väldigt olika bakgrund och värderingar. Berättardelen tillförde inte bara nya metoder utan också nytt innehåll.

Resultat

Samarbetet mellan lärare och berättare fungerade utmärkt, mot slutet av kursen började läraren själv att berätta historier. Berättaren använde enkla övningar som ofta passade in i språkundervisningens material.

Feedback

När deltagarna anmälde sig till tyskakursen visste de inte att den skulle ha en berättar inriktning. Några blev ganska kritiska och kände sig osäkra till att börja med, de hade inte någon bild av vad de skulle förvänta sig av muntligt berättande i språkutbildning. Men redan efter det första passet med uppvärmningsövningar och berättelser blev de motiverade att fortsätta. De insåg snabbt att denna typ av lärande inte behövde penna eller skolbänk. I slutet var deltagarnas feedback mycket varm och positiv. De påpekade att de gillade kombinationen av de två lärarna, vilka arbetade med helt olika uttryckssätt. Några sa att den lekfulla och kommunikativa stilen inte bara var rolig och skapade motivation i språkträningen, den förbättrade också minnet. I slutet sa språkläraren att hon definitivt skulle fortsätta att använda historier och berättande i sin undervisning.

Hemma med Sheherazade - Belgien

Organisation:

Landcommanderij Alden Biesen i samarbete med Vormingplus och Hasselt City Social Department

Organisationstyp

Vormingplus är en icke formell organisation för vuxenutbildning. Den ordnar aktiviteter som stärker personlig, social och kulturell kompetens hos vuxna, för att öka deras delaktighet. Organisationen stimulerar livslångt lärande för alla medborgare, särskilt de som har svårt att hitta en väg till utbildning. Centret samarbetar med olika sociala och kulturella aktörer, organisationer och institutioner. Det finns 13 självständiga Vormingplus center i Flandern och Bryssel. Limburg är ett av dem. Centret samarbetar med socialdepartementet i Hasselt, särskilt inom fältet nyanlända och integration.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

"Tillsammans hemma i Hasselt" är ett projekt för gemenskap och möten. Det syftar till att stimulera samvaro mellan nyankomna invandrare och infödda. Projektet försöker matcha medborgare i Hasselt ("Hasselaarer") och nyanlända att samarbeta i par. Varje par uppmanades att träffas för regelbundna samtal och gemensamma besök på olika kulturarrangemang. Paret har ett eget ansvar att för att planera innehåll och tidpunkt för sina träffar. Tanken är att de ska lära känna varandra, lära sig om varandras kultur och att tala holländska, så att den nykomna får möjlighet att lära sig språket i en naturlig omgivning, samt att lära känna sin nya hembygd.

Samtidigt som Alden Biesen (Sheherazades koordinatör) letade efter en målgrupp till sin pilot, sökte Vormingplus efter aktiviteter som skulle ge mer energi åt paret i deras aktiviteter. Kombinationen av dessa projekt syntes vara perfekt, det fick namnet "Hemma med Sheherazade."

Målgrupp:

Att delta i piloten var frivilligt, 13 infödda "Hasselaarer" deltog, de arbetade i par med nyanlända från Etiopien, Kenya, Iran, Afghanistan, Marocko, Gaza, Ukraina, Turkiet, Polen och Ryssland.

Var tredje vecka, på söndagsmorgnarna, träffades gruppen tillsammans med berättaren Rien Van Meensel. Söndagsmorgnar valdes för det var den dag då deltagarna kunde frigöra sig från vardagens uppgifter. Exempelvis är kvällar direkt olämpliga för ensamstående kvinnor med barn. Projektet ordnade också med barnpassning under träffarna, särskilt under berättarstunderna. För flera av deltagarna blev detta nyckeln för att överhuvudtaget kunna vara med. Träffarna skedde i Vormingplus lokaler. En extra kvällsaktivitet ordnades, med ett besök på Alden Biesens internationella berättarfestival. Deltagarna deltog i en programpunkt med "holländska för invandrare".

Nivå:

Alla nyanlända deltagare var också med på lektioner i "Holländska som främmande språk" på det lokala centret för vuxenutbildning. Språknivån varierade, men alla deltagarna var med i de holländska konversationerna och berättade enkla historier.

Mål:

- Att öka sammanhållningen i paret.
- Att erbjuda möjligheter att öka kompetensen för integration.
- Att ge möjligheter för ökat kulturellt utbyte.
- Att erbjuda nya nätverk för de nykomna.
- Att stimulera samtal om kulturell betydelse, värde etc.
- Att stötta deltagarna att upptäcka/utveckla sina kulturella rötter.
- Att öka deltagarnas berättarkompetens.

Aktiviteter (kort beskrivning)

Berättaren Rien höll i processen och berättade historier. Varje träff började med uppvärmningsövningar och "isbrytare", för att bygga förstroende och tillit. Under de tre första träffarna användes enkla livsberättelser, minnen, vanliga händelser, olika aspekter av kultur, beskriv ditt hus eller barndom etc. I början berättades historierna bara i par eller tre och tre, aldrig i helgrupp. Ibland berättade Rien bara en halv historia som deltagarna sedan fick avsluta i små grupper. Deltagarna fick också berätta traditionella berättelser från sin barndom eller hemtrakt. Innehållet jämfördes med andra berättelser eller länder.

Under en träff fick gruppen följa med en stadsguide på en tur genom staden och höra berättelser kopplade till olika platser. Deltagarna berättade också historier om sitt första möte med Hasselt, dessa var också kopplade till särskilda platser.

Vi den sista träffen fick deltagarna bjuda på maträtter från sitt land. Det blev en uppskattad avslutning.

Resultat:

- De nykomna kände sig mycket mer bekväma i sitt praktiserande av holländskan
- Bra och effektivt utbyte av kulturella ämnen, värden etc.
- Bättre ömsesidig förståelse.
- Bättre förståelse för varandras livssituationer.
- Bättre kunskap om varandras kultur och om staden Hasselt.
- Bättre förmåga att kommunicera.
- Bättre förmåga att berätta.

Feedback

Läxor vi lärde:

- För att få alla deltagarna att öppna sig måste man skapa tillit och en trygghet.
- Efter "isbrytarövningar" ska berättarträning ske i små grupper om två eller tre.
- När par eller tregrupper skapades såg vi alltid till att det skulle finnas en holländsktalande/infödd i varje grupp.
- Vi uppskattade mycket att en professionell berättare var med.

Några Citat:

- Vi bär alla historier, det var härligt att vara med i en jämbördig grupp
- Jag lärde mig också att lyssna.
- Jag tyckte om att berättelser är en port in till minnet.
- Vi delade berättelser från hela världen.
- Berättelserna visade att vi hade mycket gemensamt.
- Nu när har jag förstått berättandets kraft, kommer jag verkligen att berätta mer för mina barn.
- Att berätta inför publik har gjort mig stolt över vem jag är!
- Min förmåga att tala holländska har verkligen förbättrats, både lyssnandet och talet.
- Nu känner jag staden Hasselt bättre!

Fiskhandlaren och hans kärlek till Soetkin - Belgien

Organisation:

CVO Leuven-Landen

Adress

Redingstraat 90
3000 Leuven
Belgien

Typ av organisation

Skola för vuxenutbildning, Specialiserad på IKT, Språk och Holländska för invandrare

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

Klassrum i skolan, stolar satta i cirkel, med extra stolar och bord för grupparbete. Uppföljning med vandring i staden Leuven.

Målgrupp:

Deltagare som ska lära sig holländska.

Nivå:

Nivå 2.3 (B1+)

Mål:

- Deltagarna ska kunna lyssna på en berättelse och förstå den.
- Deltagarna ska bli medvetna om det lokala kulturarvet.
- Deltagarna ska kunna använda en berättelse som grund för en egen historia.
- Deltagarna ska bli öppna för att använda berättelser i klassrummet, och känna att de utvecklar sina färdigheter i kommunikation.

Aktiviteter:

1. Schema som hjälper dem att förstå berättelsen – 5 min
2. Muntligt berättade historier – 45 min
3. Tal- och lyssnarövningar – 45 min
4. Berättarövningar i grupp – 60 min
5. Ta fram egna minnen och förbereda för en berättarpromenad 25 min
6. Reflektioner 15 min
7. Berättarpromenad 90 min

Kort beskrivning:

1. Inledning (5-10 min):

På en stadskarta markerar berättaren ut de platser som förekommer i berättelsen. Berättaren visar också några föremål som förekommer i berättelsen och visar hur de används.

2. Historien berättas (45min):

Skildringen om fiskhandlaren, Arnout, hans medhjälpare Soetkin, berättas av den professionelle berättaren.

Staden Leuven är en medeltida plats och det var också där och då berättelsen utspelade sig.

”Arnout och Soetkin arbetade båda hos Hein de Zeilmaker (segelmakaren), de arbetade i hans fiskebod på marknaden.

Arnout var förälskad i Soetkin, genom stora försakerelser sparade han länge, och köpte en vacker ring, så vacker att bara en prinsessa förtjänade den. Men Soetkin som ville ha en bättre framtid än att gifta sig med en simpel fiskhandlare, såg inte värdet och hur Arnout kämpat. Hon ville inte ha ringen utan kastade den i floden Dijle som ännu rinner genom staden. Efter detta arbetade de vidare på fiskmarknaden. Åren gick, de arbetade tillsammans och under tystnad älskade Arnout fortfarande Soetkin, som förblev ogift. Så en dag när Soetkin rensade en stor fin lax hittade hon ringen i fiskens mage, ringen som hon en gång kastade i floden. Hon ville ge ringen tillbaka till Arnout men han insisterade att hon skulle behålla den. Hon förstod Arnolds långa kärlek, ringens värde och hon besvarade hans omtanke, de gifte sig och levde lyckliga resten av livet." Men det är en annan historia...

3. Tal och lyssnarövningar (45 min):

- Vilka är namnen på huvudpersonerna?
- Hur ser de ut? Resonera om medeltida kläder, uppträdande etc.
- Markera på en karta var berättelsens platser finns.
- Ta ut några meningar och prepositioner från berättelsen och förbered en egen historia. Gör ett dagsschema för Arnout med enkla teckningar.
- Vilka arbeten är omnämnda i berättelsen? Olika övningar med teckningar.
- Gör dialoger med köpsläende på marknaden: Beskriv marknaden.
- Vilka fisksorter är omnämnda och hur säljs fisk?
- Ett typiskt holländskt fiskrecept är Paling in't Groen(ål i grönt): Berättaren ger receptet med många detaljer som färg, smak, och känsla. Efter berättelsen förklarar berättaren att varje historia har sina element av sinnesupplevelser som hör ihop med objekten i berättelsen. Därefter får deltagarna två och två beskriva sin favoritmat genom sinnesupplevelser för de olika ingredienserna.
- A/B diktamen av "gröna-ål receptet".
- Smaka på "stokvis" (lutfisk).
- Lära sig en mycket kort sång om lutfisk.

4. Berättar övningar (60 min)

Gruppen delas upp i par för att utföra följande:

- Minska berättelsen till 7 meningar (10 min)
- Minska berättelsen till 3 meningar (5 min)
- Minska berättelsen till 1 mening (1 min) och dela den med gruppen (5 min)

Olika uppgifter för grupperna

Grupp 1: Namnge 5 händelser, 3 beskrivningar, 3 objekt, 3 känslor (emotionella)

Grupp 2: Gör en efterlysning på Arnout.

Grupp 3: Gör en efterlysning på Soetkin.

Grupp 4: Förvandla berättelsen till skvaller.

Grupp 5 & 6: Berätta historien med en annan utgångspunkt, t.ex. från Arnout mammas vinkel, eller från Hein, ringens, floden Dijles utgångspunkt, marknaden...

Grupp 7: förvandla berättelsen till ett nyhetstelegram

Dela med gruppen och ge och få feedback (10 min)

5. Berättarövningar och förbered berättarpromenaden (25 min)

Deltagarna måste kunna återkalla ett minne. Berättaren ger "ett minne" till varje deltagare. Minnet ska användas i deras framträdande under promenaden. Det kan vara något som hänt, någon som dykt upp, en känsla de haft i staden, en känsla de haft hemma, en trevlig upplevelse under promenad, en kärlek, en ring, eller något som hänt på marknaden. De måste fundera över minnet och berätta det för en annan deltagare. Det kan vara ett minne som hör ihop med Leuven, men det är inte nödvändigt.

Varje deltagare får också en scen ur berättelsen som de ska väva ihop sin berättelse/sitt minne med.

Berättaren förklarar att de nu ska gå på berättarpromenad. De ska besöka platser som förekommer i berättelsen om Arnout och Seotkin. Varje grupp ska återge sin del av historien på den plats där den utspelade sig, de ska också berätta sin egen del invävd i originalberättelsen. Ursprungsberättelsen kommer att återberättas men på ett helt nytt sätt med hjälp av deltagarnas egna varianter.

6. Reflektioner

Innan historien berättas är det viktigt att se vad deltagarna känner för berättande. Har de några egna berättelser som de vill dela med sig av, får de tid att berätta dessa efter övningen.

Resultat:

- Deltagarna kunde ge av sina egna minnen.
- Tack vare övningarna i berättande klarade de att berätta en historia.
- En del av deltagarna berättade korta versioner av berättelsen inför kamraterna. Några klarade inte att väva in sina egna minnen i berättelsen, men de flesta gjorde det.

Feedback

- Deltagarna var mycket positiva till både berättelsen och övningarna i berättande och språkutbildning.
- Deltagarna upplevde kursen som ny och spännande, och hoppades den skulle genomföras igen.
- Deltagarna fungerade som en grupp under berättarpromenaden, de respekterade och stödde varandra när de berättade.
- Berättelsen och övningarna etablerade starka band i gruppen och med staden.

En berättelse med lyckligt slut Bulgarien

Organisation:

Sofia University & National Employment Agency

Adress

15, Tzar Osvoboditel Blvd.
1000 Sofia
Bulgarien

Typ av organisation

Universitetet i Sofia är det äldsta och mest prestigefyllda i landet. Utbildningarna där servar många institutioner och NGOs. SU forskningscenter organiserar många kurser inklusive lärarutbildning.

National Employment Agency utför en mängd aktiviteter för att hjälpa arbetslösa t.ex.

- Kvalificerande och motiverande utbildning
- Förmedlingsverksamhet för arbetssökande
- Professionell rådgivning
- Relevanta program och metoder för att stödja arbetssökande

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

Universitetets Sheherazadeteam samarbetade med "National Employment Agency" med deras avdelning "Bureaus of Labour". De registrerar arbetslösa och organiserar kurser som ska hjälpa de arbetslösa in på arbetsmarknaden igen. Genom "Bureaus of Labour" kunde en grupp av universitetets medarbetare nå ett antal i målgruppen. Bureaus valde ut några deltagare att vara med i Sheherazadepiloten.

Målgrupp:

Långtidsarbetslösa med ett upplevt utanförskap.

Mål:

- Att öka självförtroendet hos de arbetslösa (vuxna) deltagarna.
- Öka deras kommunikativa och muntliga färdigheter.
- Att deltagarna skulle utveckla sina förmågor så att de kan få arbete.

Aktiviteter:

- I början av kursen inleder berättaren med en historia.
- Introduktion av deltagarna genom personliga berättelser.
- Individuellt arbete: Deltagarna använder sina berättelser och presenterar sina tre mest positiva sidor och hur de ska undvika att ta upp dåliga sidor.

- Grupparbete: Varje deltagare berättar inför gruppen om tre goda och tre mindre bra sidor.
- Improviserade jobbintervjuer mellan kamraterna där de uppmuntrades att använda och presentera sina livshistorier för att stärka självförtroendet.
- Intervjuerna följdes av gruppdiskussioner med synpunkter på den berättelse deltagarna valt.
- Summering av berättelserna och fördelarna med övningarna
- Berättelser som feedback till deltagarna.

Resultat:

- Ökad självkänsla hos deltagarna.
- Ökat självförtroende hos deltagarna.
- Förbättrade färdigheter i kommunikation genom att använda olika typer berättande.
- Bättre fungerande språk och ökad medvetenhet om kroppsspråk.

Feedback

Efter kursen:

- I intervjuer var deltagarna positiva till att använda muntligt berättande i kursen. De uttryckte också en önskan att detta skulle finnas med i de vanliga kurserna för arbetsökande.
- Utvärderingen visade att de flesta av deltagarna ansåg att de hade förbättrat sina färdigheter i kommunikation, sitt självförtroende och sin självkänsla. De tyckte också att kursen var dynamisk och interaktiv.

Resultat:

Deltagarna gav inte bara positiv feedback i utvärderingsformulären utan också direkt till ledarna och kamraterna samt till de representanterna för "the Office of Laboure" som skickat dem till piloten. Chefen på "Office of Laboure" i Sofia uttryckte sin iver över att få genomföra kursen igen. Samt införa metoden i andra utbildningar.

Sheherazade workshop, 1001 berättelser för vuxenutbildning Frankrike

Organisation:

Élan Interculturel

Adress

7 rue Guillaume Bertrand,
75011 Paris

Organisationstyp:

Élan Interculturel skapades 2008 av några psykologer och forskare som ville utforska kulturell mångfald och göra sina resultat tillgängliga för att skapa nya möjligheter i samhället. Det är en obunden organisation med följande syften:

- Att skapa bättre förståelse för hur mångfald påverkar våra liv.
- Skapa medvetenhet om de möjligheter och tillgångar som finns i mångfald.
- Att stötta grupper som försöker hitta vägar där man kan använda den kulturella mångfalden för att utveckla gruppen och enskilda individer.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

Kursen genomfördes först i ett klassrum för språkutbildning på COLCREA i norra Paris, och sedan på Elan Interculturals kontor i Paris elfte distrikt. Kursen leddes i samarbete med den franska berättaren Jacques Combes. Han har arbetat som professionell berättare i tio år och har erfarenhet av att leda workshops för invandrare, med inriktning på "FLE - Franska som främmande språk".

Målgrupp:

Från början var det, genom samarbete med COLCREA, tänkt att vara latinamerikanska invandrare. För att skapa en mer varierad grupp, breddades målgruppen och innefattade deltagare från bl.a. Korea, Italien, Algeriet, Colombia, Argentina, Venezuela och USA.

Nivå:

Deltagarnas förkunskaper i franska varierade.

Mål:

- Att testa övningar och metoder som utvecklats eller av partnererna i Sheherazade, varav en del diskuterades och prövades på ett partnermöte på Irland.
- Att utvärdera framgångar som piloten uppnått, med syfte språkträning och interkulturellt utbyte.

Aktiviteter (i korthet):

Piloten använde dels de aktiviteter som presenterats och utvecklats i Sheherazades partnerskap, dels sådana som berättaren bidrog med. Målet var att träffarna skulle vara interaktiva och stimulera muntligt berättande. Eftersom kursen varade över flera tillfällen tillsammans med berättaren Jacque, kunde vissa övningar byggas på gång från gång. Aktiviteterna innehöll övningar i berättarteknik, likväl som lekar för att bryta "isen" och skapa tillit och trygghet i gruppen.

Resultat:

- Ny vänskap mellan deltagare. De flesta ville fortsätta kursen, och minst sju av dem kommer att delta i en annan workshop som syftar till integration av invandrare genom mattraditioner och hälsoaktiviteter.
- Nya verktyg för att arbeta med invandrare och heterogena grupper.
- Bättre sammanhållning i gruppen.

Feedback

Varje träff avslutade med en interaktiv utvärderingsövning för att ge deltagarna möjlighet att uttrycka sina tankar om vad de upplevt. Piloten fick en mycket positiv feedback från deltagarna. De var entusiastiska över att upptäcka ett nytt sätt för att lära sig franska och att de skulle uppskatta liknande kurser i framtiden. Fransklärarna som deltog var ivriga över att få införa en del av övningarna i sina klassrum, glada att de fått tillgång till övningar och kunskap som förenklar för dem att använda berättandet i sin undervisning.

Färdigheter för livet genom berättelser - Irland

Organisation:

Meath Partnership

Address

Unit 7, Kells Business Park,
Cavan Road,
Kells,
County Meath

Typ av organisation:

Meath Partnership har hand om utformning och genomförande av lokala program, landsbyggsprogram och andra utvecklingsprogram för regionen. Man är särskilt specialiserad på att utveckla projekt som tacklar långvarigt utanförskap. MP driver också FETAC, ett offentligt utbildningscentra som bedriver en mängd kurser för att stärka och utveckla arbetslösa.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

Piloten, "Färdigheter för livet" genomfördes i den lantliga staden Oldcastle, i nordvästra delen av grevskapet Meath, under en sjuveckors period, en morgon i veckan. Staden valdes för att den behöver ökad framtidstro, mer kulturell medvetenhet mellan de infödda och att den har en stor grupp invandrare från Estland och Litauen.

Målgrupp:

Kursen var öppen för alla i samhället, men anstängningar gjordes för att få med både infödda och invandrare.

Nivå:

Inga särskilda förutsättningar krävdes.

Mål:

Piloten formades för att stärka färdigheter som är viktiga för att utveckla sin fulla potential, självförtroende och kulturell medvetenhet. Metoden var muntligt berättande och kreativa tekniker. Självkänsla, att sätta mål, att kunna göra val, problemlösning, kommunikation, relationsbyggande, hälsa och att kunna bidra till samhället/staden var viktiga grundpelare.

Kursen erbjöd deltagarna en unik möjlighet att utforska alternativ för sin framtid, att utveckla självförtroende, se och göra saker på ett nytt sätt, planera sin framtid och nå sina mål. Kursen var ett sätt att förstå mer om sig själva, sin kapacitet, och vad som hållit tillbaka dem från att utveckla sig fullt ut.

Aktiviteter:

- Deltagarna uppmuntrades att dela med sig av sina berättelser genom att ledare och berättare startade med sina egna personliga historier.
- Deltagarna presenterade varandra. De indelades i par där de introducerade partnern genom att presentera särskilt intressanta fakta, liksom namn, yrke, hobby och familj.
- Berättaren introducerade "sagoformatet", för att börja och sluta de personliga historierna. Varje deltagare byggde på sin berättelse och det skapades en unik och ovanlig "saga".
- Det genomfördes också ett antal praktiska övningar likväl som berättarträning, för att stärka gruppen och samarbetet mellan deltagarna.
- Ledarna använde olika övningar: Berättelsen om mitt namn, lyckligtvis/olyckligtvis, en skatt från min barndom, skvaller och berättarcirkel.

Resultat:

- Deltagarna fick bättre självförtroende och blev mer säkra på vilka steg de planerade att ta i livet.
- Deltagarna kommunicerade bättre och ökade sin medvetenhet om kulturella skillnader och likheter i lokalsamhället.
- Ny vänskap och nya kopplingar etablerades.
- Deltagarna lärde sig vilka kunskaper som behövs för att berätta en historia.

Feedback

Feedback gavs av alla deltagare genom interaktiva övningar i slutet av varje träff. Feedbacken var mycket positiv. Särskilt uppskattades den avslappnade, interaktiva och glädjerika miljö som ledare och berättare skapade. Berättaraspekten fick också särskilt beröm för att skapa kreativitet, förtroende och idéutbyte mellan alla deltagare. Många deltagare uttryckte också hur unik kursen varit och att de inte hade förväntat sig detta av en utbildning.

Personliga berättelser och integrering - Norge

Organisation:

Statsmissionens avdelning Batteriet i Oslo

Address

Besöksadress: Fredensborgveien 24 A

Postadress: Tollbugata 3, 0152 Oslo, Norge

Organisationstyp

Batteriet är ett resurscentra som arbetar mot fattigdom och social utslagning i Norge.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar

Piloten genomfördes under fem veckor i Batteriets lokaler, där deltagarna kände sig hemma sedan tidigare. Gruppen träffades

varje måndagkväll och avslutade med ett berättarkafé. Vi ordnade också en endags workshop för kvinnor med multikulturell bakgrund på ett resurscentrum som heter LIN.

Målgrupp

Gruppen bestod av vuxna deltagare med blandad bakgrund. Det var före detta missbrukare, tidigare interner, arbetslösa och invandrare. Majoriteten var män.

Nivå

Deltagarna hade olika språkkunskaper.

Mål

Huvudtemat var integrering med följande syften:

- Att deltagarna skulle bli trodda, sedda och hörda.
- Igenkännande och respekterande av deras egen historia och bakgrund.
- Att historisk och kulturell bakgrund och har ett värde och är en tillgång
- Att varje deltagares bidrag är värdefullt och att deltagarna kan bidra med en förändring.
- Ge en känsla av kompetens.

Aktiviteter

Träffarna gick alla till på ungefär detta sätt:

- En historia berättades.
- Uppvärmningsövningar.
- Övningar för att hitta sina egna livsberättelser.
- Övningar för att förstärka/förbättra dessa berättelser.
- Avslutningssamtal för att dela upplevelser och utvärdering.

Resultat

Organisationen vill fortsätta med muntligt berättande. Kontaktpersonen deltog i alla träffar och fick samma träning i berättande. Deltagarna ville också fortsätta. Några av dem använde färdigheterna direkt, en gav en föreläsning på en konferens, en annan använde metoden när denne sökte arbete, och studerar nu på Oslo Universitet College of applied sciences.

Feedback

Varje träff använde följande utvärderingsmetod:

- Träffen filmades.
- Vi förde samtal i slutet av varje träff.
- En av oss observerade och skrev reflektioner efter varje tillfälle.

I slutet av kursen fick deltagarna fylla i tryckta utvärderingsformulär. Några kommentarer var följande:

"Jag går ur min bekvämlighetszon och växer genom detta. Trevligt med alla minnen som kom fram när vi luktade, smakade, såg och kände på vår egen barndom. Underbart med alla berättelserna från deltagarna. Var imponerad och väldigt tacksam."

"Vill tacka organisationen, måtte det bli fler sådana här kurser i framtiden."

"Hela programmet var fantastiskt! Lärorikt! Två timmar på workshopen var avslappnande, informativ, positiv och bra."

"Tack för att jag fick vara med!"

"Bra jobb!"

Det syns i deras ögon - Sverige

Organisation:

Fabula Storytelling i samarbete med Folkuniversitetet, Stockholm

Adress

Folkuniversitetet
Box 6901, 10239 Stockholm
www.folkuniversitetet.se/stockholm
direkt@folkuniversitetet.se

Fabula Storytelling
Eastmansvägen 35, 113 61 Stockholm
www.storytelling.se
fabula@storytelling.se

Organisationstyp

Folkuniversitet är ett studieförbund som har verksamhet för alla åldrar, men främst för vuxna. Inte minst i språk, med studiecirklar och SFI-kurser. Fabula Storytelling är ett berättarkompani.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

Eftersom det finns få professionella berättare i Sverige som skulle kunna serva alla kurser med berättarträning, tyckte vi det var mer effektivt att utbilda lärare och kursledare som själva i sin tur skulle kunna använda berättarverktyg i sin undervisning. Detta prövade vi i den svenska piloten tillsammans med Folkuniversitetet. Folkuniversitetet i Stockholm är också ansvarig för SFI (Svenska för invandrare) i Stockholms stad. Piloten genomfördes under fem träffar februari-juni 2013 i Folkuniversitetets lokaler.

Målgrupp:

Svensklärare och handledare för invandrare i olika introduktionsprogram. Gruppen valdes ut av Folkuniversitetet. Under den första träffen informerade vi om avsikten med piloten, berättade traditionella svenska och internationella historier. 25 personer närvarade, varav 15 ville vara med i hela pilotprogrammet.

Nivå:

Kursen var för vuxna, varav två tredjedelar hade invandrarbakgrund.

Alla talade svenska flytande. Endast några hade någon djupare kunskap om muntligt berättande. Ingen använde berättande som metod i sitt arbete. Berättarkursen genomfördes på basnivå.

Mål:

- Att inspirera lärare, handledare m.fl. att använda berättelser och berättarteknik i språkutbildning.
- Att lära handledarna hur de kan använda berättelser och berättande i sitt arbete med nyanlända invandrare
- Att visa kraften hos muntligt berättande som metod i vuxenutbildning.
- Att ge praktiska verktyg för att använda berättande som redskap i språkutbildning.

Aktiviteter (kort beskrivning):

Lärare och berättare var Ida Junker och Tomas Carlsson från Fabula Storytelling, Tomas dokumenterade också piloten, med video och anteckningar. Varje träff började med uppvärmningsövningar: Berättelser och kroppsövningar. Lek, rörelse och skratt är viktigt när man

börjar en träff som handlar om berättandets konst. Trygg och positiv kommunikation är grundläggande för viljan att berätta och för ökat självförtroende.

När gruppen var uppvärmd, kunde berättarträningen starta. Genom korta traditionella berättelser kunde olika element i en historia tränas, som t.ex. hur olika sinnen kan skapa bilder, eller hur en scen broderas ut till en hel berättelse. Deltagarna arbetade i par som regelbundet skiftade. När de en gång tyst läst berättelsen, fick de inte använda den skrivna texten mer. I fortsättningen använde de bilderna som muntliga historier skapar inne i huvudet, hos både berättare och lyssnare.

Efter att ha arbetat med det traditionella materialet och använt olika metoder och tekniker, övergick vi till personliga berättelser, livsberättelser. Alla har egna upplevelser, minnen och historier. Genom att använda enkla vardagsberättelser kan även en blyg person våga berätta sina egna minnen. Eftersom berättelser framkallar bilder i varje deltagare, startar en minnesprocess som tar fram lyssnarens egna minnen, och vilja att berätta dem. En av deltagarna sa att hon inte hade några historier, inget särskilt hade någonsin hänt henne. När hon lyssnat på kamraternas berättelser ett tag, visade det sig att hon bar på många dramatiska historier likväl som små vackra familjeanekdoter.

Den metod vi använde i piloten bygger på att använda enkla personliga historier. Vi arbetade med konkreta teman som mat, husdjur etc. I en grupp med svaga språkkunskaper är mer abstrakta teman svårare, eftersom inga tydliga bilder eller berättelser kommer upp. T.ex. begreppet kärlek behöver brytas ner till sådant som har med kärlek att göra, som bröllop, eller den första kyssen.

Vår intention var att i första hand lära ut hur lärare kan använda metoden med enkla personliga historier, som alla deltagare kan relatera till. Vi ville inte arbeta med starkt traumatiska minnen som t.ex. flyktingar kan ha. Det kräver djupare kunskap om sådana problem, kunskap som många lärare kanske inte har.

Målsättningen var att lärarna ska kunna praktisera språkträning baserat på glädjen och viljan att berätta. Om viljan och glädjen är tillräckligt stark kommer deltagaren att övervinna svårigheter med vokabulär och grammatik. Konversationen bör starta med en berättelse, det skapar förtroende som ökar viljan att använda fler ord och lära sig mer grammatik. Viljan att tala, berätta, att använda språket för kommunikation, också i klassrummet, är grundläggande för att lära språk.

Under den sista träffen, fick alla stå inför gruppen och berätta en historia. De flesta hade valt en personlig berättelse ofta med en rolig poäng. Många var förvånade och glada över att de kunde berätta så bra och minnas materialet. Efter varje träff uppmanades deltagarna att snarast pröva sina nya kunskaper i sina egna klasser och grupper med invandrare. Vi hade också diskussioner om hur man kan använda berättandet och gav många exempel på hur de skulle kunna göra. Delar av träffarna filmades och fotograferades.

Resultat:

Deltagarna lärde sig grunderna i muntligt berättande, de blev duktiga och fick tillräckligt med självförtroende för att använda det i sitt arbete. De fick redskap i berättande och de förstod hur de skulle använda dem. Minst 2/3 av gruppen prövade att använda färdigheterna tillsammans med invandrare. Alla tyckte att berättande var roligt och användbart i vuxenlärande.

Feedback

Som många gånger tidigare såg vi hur rolig och kraftfull denna metod är, inte minst i vuxenutbildning. Det är viktigt att alltid starta med lek och glädje, för att skapa förtroende och energi. Alla älskar att höra berättelser, och känna kraften i att berätta sina egna minnen och historier.

För att arbeta effektivt med vår metod, är det bättre med heldagar än med halvdagar, även om det i detta fall inte var möjligt. I denna typ av målgrupp är det viktigt att arbetsgivaren fullt ut stöder idén. I vår pilot hade deltagarna möjlighet att närvara under arbetstid.

Varje träff avslutades med en utvärderingsövning och efter kursen fick deltagarna fylla i ett utvärderingsformulär. Resultatet från dessa var i huvudsak mycket positivt.

Muntligt berättande med flyktingar Storbritannien

Organisation:

Superact

Adress:

www.superact.org.uk

Organisationstyp:

Organisation, som använder kreativa konstarter som verktyg för lärande.

Beskrivning av piloten

Förutsättningar:

St Pauls Learning Centre, Bristol

Målgrupp:

Vuxna deltagare från Sudan och Somalia som ska lära sig engelska, samt ESOL-studenter från Centret.

Nivå

Nybörjar – medelnivå

Mål:

- Få ökat självförtroende när man talar inför publik.
- Bort från pennor och papper, till ett mer lustfyllt lärande i engelska.
- Kunna berätta historier på ett fängslande sätt.

Aktiviteter:

Arbete med färdigheter som gör en god berättare: språk/ord, kroppsspråk, dialog etc.

Arbete med särskilda berättelser, både sagor och livsberättelser, kombinerat med lekar och minnesövningar. Varje träff började med att deltagarna fick lyssna på en berättelse samt diskutera den.

Sedan följde fysiska övningar/lekar. Därefter tittade vi närmare på den aktuella berättelsen. Vi arbetade med olika aspekter, som att skapa dialog och ögonkontakt med publiken.

Kaffe/thepauser och lunch var mycket viktiga moment för att komma närmare varandra.

Resultat:

I slutet kunde varje deltagare stå framför gruppen och berätta en historia, med mycket känsla och glädje.

Flera stora talanger upptäcktes.

Ett viktigt resultat var att mödrarna i gruppen blev mycket bättre på att engagera sina barn med en berättelse.

Generellt fick många lättare att tala "högt och klart", en kritisk tröskel passerades i förmågan att kommunicera.

Feedback

"Min skrivna engelska är bättre än den talade, jag är bäst i min klass, men hittills har jag aldrig talat fritt i en grupp. Det här är första gången. Jag kände självförtroende att göra det, därför att det var så roligt och jag ville delta."

"Jag började tala högt inför en grupp, använde kroppsspråk och bildminnen. Allt det vi lärt oss i kursen kommer att hjälpa mig enormt mycket i mitt dagliga liv, med mina barn, men också i min grupp. Vi har månatliga träffar, så berättelser skulle vara perfekt för att få ihop gruppen och skapa gemenskap. En dag kanske jag blir berättare!"

Referenser och källor

Litteratur

- Alterio, M. G. "Using Storytelling to Enhance Student Learning". *Higher Education Academy* 2002.
- Barrett, M. (et ál.). "Developing Intercultural Competences through Education". *Council of Europe DG 2* 2013.
- Bateson, M. C. *Peripheral Visions: Learning Along the Way*. New York: Harper Collins Publishers, Inc., 1994.
- Bruner, J. *Making Stories*. Cambridge: Harvard University Press, 2004.
- Burk, N. M. "Empowering At-Risk Students: Storytelling as a Pedagogical Tool". Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association. Seattle: 2000.
- Butcher, S. E. "Narrative as a Teaching Strategy". *The Journal of Correctional Education* 57 2006: 195-208.
- Chlup, D. & T. Collins. "Breaking the Ice: Using Ice-Breakers and Re Energizers With Adult Learners. *Adult Learning* 21 (3-4) 2010: 34-39.
- Clarke, M. C. & M. Rossiter. "Narrative Learning in Adulthood". *New Directions for Adult and Continuing Education* 119 2008: 61 – 92.
- Coleman, W. "Literacy through Storytelling. A CPR Success Zone Action Research Project". *Cornwall Learning Forum* 2001.
- Cooper, P. & L. Stewart. *Language Skills in the Classroom: What Research Says to the Teacher*. Washington: National Education Association, 1982.
- Cox, A. M. & D. H. Albert (eds). *The Healing Heart for Communities: Storytelling for Strong and Healthy Communities*. New Society Publishers, 2003.
- Hamilton, R. *The Last Storytellers: Tales from the Heart of Morocco*, s. 1 - 31. London: I.B. Tauris, 2011.
- Horsdal, M. *Telling Lives Exploring Dimensions of Narratives*. London: Routledge, 2011.
- Isaacs, W. *Dialogue and the Art of Thinking Together*. New York: Doubleday, 1999.
- Johnstone, K. *Impro: Improvisation and the Theatre*. Routledge, 1987.
- Kirkpatrick, R. *Stories Always*. 2012.
- Knowles, M. S. *The Adult Learner: A Neglected Species*. Houston: Gulf Publishing Company, 1973 (Revised Edition: 1990).
- Kreps, G. L. "The Power of Story to Personalize, Enrich, and Humanize Communication Education: My Own Story About Having Fun Spinning Tales, and Illustrating Key Points in the Classroom". Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association. New York: 1998.
- Livo, N. J. & S. A. Reitz. *Storytelling, Process & Practice*. Colorado: Libraries Unlimited, 1993.
- McDrury, J & M. G. Alterio. *Learning Through Storytelling: Using Reflection and Experience in Higher Education Contexts*. Palmerston North: Dunmore Press, 2002.
- Mello, R. *The Power of Storytelling*. 2001.
- Miley, F. "The Storytelling Project: Innovating to Engage Students in Their Learning". *Higher Education Research & Development* 28 (4) 2009: 357-369.
- Myerhoff, B. *Stories as Equipment for Living: Last Talks and Tales of Barbara Myerhoff*. University of Michigan Press, 2007.
- Neuhauser, P. C. *Corporate Legends and Lore: The Power of Storytelling as Management Tool*. New York: McGraw-Hill, 1993.
- Parker Watkins, L. "The Educational Benefits of the Art of Storytelling". 2010.
- Pellowski, A. *The World of Storytelling*. Hw Wilson Company, 1990.
- Pfhal, N. L. & C.A. Wiessner. "Creating New Directions with Story: Narrating Life Experience as Story in Community Adult Education Contexts". *Adult Learning* 18 (3-4) 2007: 9-13.
- Pollan, B. *Samiske beretninger*. Oslo: Aschehoug, 1997.
- Read, M.M. *Traditional Storytelling Today: An International Sourcebook*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers, 1999.
- Rodari, G. *The Grammar of Fantasy: An Introduction to the Art of Inventing Stories*. New York: Teachers and Writers Collaborative, 1996.
- Rossiter, M. "Narrative and Stories in Adult Teaching and Learning". *ERIC Clearinghouse on Adult Career and Vocational Education, Columbus OH* 2002 (Eric reproduction document number: ED 473147).
- Stockton, F. R. "The Lady, or the Tiger?". *The Century* 1882.
- Van Lakerveld (et ál.). *AQUEDUCT, Acquiring Key Competences through Heritage Education*. Alden Biesen: 2011.
- Yackley, L. E. "Storytelling: A Key to Adult Learning". *Dissertation Abstract International* 67 (12) 2006, 4415A (UMI No. 3247568).

Zemke, R. & S. Zemke. "Adult Learning: What Do We Know for Sure?". *Training* 32 (6) 1995: 31–40.

Zipes, J. *Creative Storytelling: Building Community/Changing Lives*. New York: Routledge, 1995.

Berättarnas rekommendationer

Bakhtin, M. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press, 1981.

Bettelheim, B. *Psychanalyse des contes de fées*. Paris: Editions, 1976.

Bjerkem, J. *Forteljingas pedagogikk: folkedikting før og no*. Oslo: Gyldendal akademisk, 2004.

Boal, A. *Theater of the Oppressed*. London: Pluto Press, 2000.

Boyer, Dennis. *Initiation et sagesse des contes de fées*. Paris: Albin Michel, 1988.

de Smedt, M. *Nouvelles clés 42: Guérir par les contes*. 2004.

De Vos, G. *Storytelling for Young Adults: A Guide to Tales for Teens*. Westport: Libraries Unlimited, 2003.

De Vos, G., Harris M. & C. Barker Lottridge (eds). *Telling Tales: Storytelling in the Family*. Edmonton: The University of Alberta Press, 2003.

Duborgel, B. *Imaginaire et pédagogie*. Toulouse: Privat, 1992.

Freire, P. *Pedagogy of the Oppressed*. New York: Seabury Press, 1968.

Gargiulo, T.L. *Once Upon a Time*. San Francisco: Pfeiffer, 2007.

Gersie, A. *Earthtales: Storytelling in Times of Change*. Green Print, 1992.

—. *Storymaking in Bereavement. Dragons Fight in the Meadow*. London: Jessica Kingsley Publishers, 1991.

Gersie, A. & N. King. *Storymaking in Education and Therapy*. London: Jessica Kingsley Publishers, 1990.

Heath, C. & D. Heath. *Made to Stick*. New York: Random House, 2007.

Holmer, M. *Professioneel vertellen*. Zoetermeer: Free Musketeers, 2009.

Jean, G. *Le pouvoir des contes*. Paris: Casterman, 1990.

—. *Pour une pédagogie de l'imaginaire*. Doornik: Casterman, 1991.

King, N. *Memory, Narrative, Identity: Remembering the Self*. Edin-

burgh: Edinburgh University Press, 2000.

Lipman, D. *Improving Your Storytelling: Beyond Basics for All Who Tell Stories in Work or Play*. Little Rock: August House Publishers, 1999.

Loiseau, S. *Les pouvoirs du conte*. PUF, 1992.

Mateo, P. *Le conteur et l'imaginaire*. Edisud, 2005.

McCourt, F. *Teacher Man: A Memoir*. New York: Scribner, 2005.

McDrury, J. & M. Alterio. *Learning through Storytelling in Higher Education*. London: Kogan Page, 2003.

Morgan, J. & M. Rinvoluceri. *Once Upon a Time: Using stories in the Language Classroom*. New York: Cambridge University Press, 1983.

Sawyer, R. *The Way of the Storyteller*. London: The Bodley Head, 1962.

Seung, O. *Psychopédagogie du conte*. Paris: Fleurus, 1971.

Spiro, J. *Storybuilding*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

Resurser på internet

Fabula Storytelling
www.storytelling.se

FEST: Federation for European Storytelling
www.fest-network.eu

Norwegian suggestopedy organization's webpage
(www.norsksuggestopediforening.no)

Homepage of Georgi Lozanov (the founder of Suggestopedy):
<http://dr-lozanov.com/en/en1.htm>

Digital library of the Bibliothèque Nationale de France:
<http://gallica.bnf.fr/>

The internet archive:
<http://www.archive.org/details/texts>

The Key Competences for Lifelong Learning:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf

National Council of Teachers of English:
<http://www.ncte.org/positions/statements/teachingstorytelling>

Heather Forest:
www.storyarts.org

Sean Buvala:
www.seantells.com

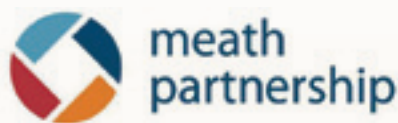
BILAGA 1

Intervjuer med berättare

Under våra efterforskningar i metodologi har 29 berättare intervjuats. De är både från partnerländerna och från andra länder i Europa. En sammanfattning och/eller videofilmer av dessa finns på www.sheherazade.eu

Belgien:	Diane Sophie Geerts, Rien Van Meensel, Fred Versonnen
Bulgarien:	Leah Davcheva, Vanya Diamandieva
England:	Nick Bilbrough, David Heathfield, Iwan Kushka, Eirwen Malin
Frankrike:	Rachid Akbal, Jacques Combe, Abbi Patrix, Caroline Sire
Irland:	Jack Lynch, Richard Marsh, Aideen Mc Bride
Italien:	Davide Bardi
Norge:	Johan Einar Bjerkem, Heidi Dahlsveen, Kari Hustad, Barbro Thorvaldsen
Österrike:	Doris Reininger, Karin Tscholl, Margarete Wenzel
Portugal:	Luis Correia Carmelo
Spanien:	Carles García Domingo
Sverige:	Rose-Marie Lindfors, Mats Rehnman
Tyskland:	Martin Ellrodt, Suse Weisse

Partnerna i Sheherazade

Om du vill veta mer,
Besök vår webbsida: www.sheherazade.eu

Sheherazade

1001 berättelser
för vuxenutbildning

Den här manualen är resultatet av det Grundtvig Multilaterala projektet "Sheherazad. 1001 berättelser för vuxenutbildning". Projektet koordinerades av Landcommanderij Alden Biesen (BE) och finansierades av "Lifelong Learning Programme", Europeiska Kommissionen.

Översättningar av manualen till bulgariska, engelska, holländska, franska, tyska, norska och svenska finns på webbsidan:

www.sheherazade.eu

Projekt koordinatör

Alden Biesen

Vlaamse overheid

KUNSTEN
EN ERFGOED

ISBN : 9789081794114